

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α .

1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ, 1871.

ΤΟΜΟΣ ΚΒ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 517

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΑΤΤΟΝΤΩΝ ΑΣΤΕΡΩΝ.

Ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ θόλου βλέπομεν πολλάκις τὴν νύκτα ἀστέρας οἰοῦναι ἀναφλεγόμενους καὶ σβεννυμένους, ἀφοῦ διατρέξωσι μετὰ μεγάλης ταχύτητος καὶ εἰς βραχύτατον χρονικὸν διάστημα τὴν ἐπὶ τοῦ θόλου τροχιάν των. Καὶ ἄλλοτε μὲν τὸ φαινόμενον εἶναι συχνότερον, ἄλλοτε δὲ ἀραιότερον. Τοὺς τοιούτους ἀστέρας καλοῦμεν *διάττοντας*. Οἱ διάττοντες διαχέουσι συνήθως φῶς ἀσθενές· ἐνίοτε ὁμως βλέπομεν φαινόμενα τὴν αὐτὴν ἀρχὴν μὲ τοὺς διάττοντας παρουσιάζοντα, τὰ ὁποῖα διαχέουσι τοσοῦτο φῶς, ὥστε γίνονται καὶ αὐτὴν τὴν ἡμέραν ὄρατά, ἢ μεταβάλλουσι τὴν νύκτα ὡς εἶπεν εἰς ἡμέραν, ἐκκροτοῦντα πολλάκις καὶ καταπίπτουσιν εἰς τὴν γῆν, ἀποτελοῦντα οὕτω τοὺς ὀνομαζομένους *ἀερολίθους*.

Τοιοῦτο τὸ φαινόμενον τῶν διαττόντων καὶ τῆς τροποποιήσεως αὐτῶν εἰς ἀερολίθους. Ἰδωμεν δὲ νῦν ἀκριβέστερον τὰς λεπτομερείας τῆς ἀναφανήσεως τῶν διαττόντων.

Παρατηρήθη κατ' ἀρχαιοτέρας ἔτι ἐποχάς, ἰδίως ὁμως κατὰ τὸν ἡμέτερον αἰῶνα, καθ' ὃν ἠξιώθησαν μείζονος προσοχῆς οἱ διάττοντες, ὅτι ὑπάρχουσιν ὠρισμέναι τοῦ ἔτους ἐποχαί, καθ' ἃς ὁ ἀριθμὸς τῶν διαττόντων εἶνε μεγαλειότερος τοῦ συνήθους, τοιαῦτα

δὲ εἶνε ἰδίως ἡ τῆς 10 (ν) Αὐγούστου καὶ ἡ τῆς 13 Νοεμβρίου. Κατὰ τὰς ἐποχὰς λοιπὸν αὐτὰς τῆς συχνῆς ἀναφανίσεως διαττόντων τὸ φαινόμενον ἐπαναλαμβάνεται ἐπὶ ἡμέρας, μία ὁμως ἐξ αὐτῶν διακρίνεται τῶν προηγουμένων καὶ ἐπομένων διὰ τὴν πολὺ συχνοτέραν κατάπτωσιν διαττόντων.

Ἐτι δὲ πλέον ὑπάρχουσι καὶ ἔτη καθ' ἃ τὸ φαινόμενον ἐπαναλαμβάνεται ἐν ὠρισμένη τοῦ ἔτους ἡμέρᾳ λαμπρότερον ἢ κατὰ τὰ λοιπὰ ἔτη. Τοιοῦτο δι' ἐτῶν περιοδικὸν φαινόμενον πυκνῆς καταπτώσεως διαττόντων εἶνε τὸ τῆς 13 Νοεμβρίου, τὸ ὁποῖον ἐπαναλαμβάνεται ἐξαισίως λαμπρὸν ἀνὰ 33 ἔτη· ἡ τελευταία αὐτοῦ ἐμφάνισις ἦτον ἡ τοῦ 1866.

Καὶ ἐν ταῖς ὥραις δὲ τῆς ἡμέρας παρατηρήθη ὅτι ἡ κατάπτωσις εἶναι συχνοτέρη δι' ἕκαστον τόπον μεταξὺ τῶν 2 καὶ 6 τῆς πρώτης.

Ἀλλὰ καὶ ἡ παρατήρησις τῆς διευθύνσεως τῶν διαττόντων ἔδειξεν ὅτι ὑπάρχουσι σημεῖα τινὰ τῆς οὐρανοῦ σφαίρας, ἐξ ἧς οὗτοι φαίνονται ἀναχωροῦντες, μάλιστα ὅταν τὸ φαινόμενον ᾖ περιοδικὸν καὶ οὐχὶ σποραδικόν. Τὰ σημεῖα ταῦτα καλοῦνται *σημεῖα ἀκτινοβολίας*. Οὕτω τὸ τοιοῦτο σημεῖον εὐρίσκειται διὰ μὲν τὸ φαινόμενον τοῦ Νοεμβρίου εἰς τὴν θέσιν πρὸς τὴν φαίνεται ἀπὸ τῆς γῆς ὁ ἀστὴρ γ τοῦ Λέοντος, διὰ δὲ τὸ φαινόμενον τοῦ Αὐγούστου πρὸς τὴν τοῦ Περσέως. Τὸ ἀξιόλογον δ' ἐν τῇ ἀνα-

καλύψει τῶν σημείων αὐτῶν ἔγκειται ὅτι πλείστα ἐξ αὐτῶν εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς διευθύνσεως, πρὸς ἣν ἡ γῆ διευθύνεται ἐν τῇ περι τὸν ἥλιον κινήσει αὐτῆς κατὰ τὸν χρόνον τῆς καταπτώσεως τῶν ἐξ αὐτῶν ἀκτινοβολουμένων διαττόντων.

Οὕτως ἡ λεπτομερεστέρη τοῦ φαινομένου ἔρευνα ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν καὶ τάξεως ἐν τῇ ἐμφανίσει τοῦ ἐκ πρώτης ὄψεως ὡς ἀκανονίστου παρουσιάζομένου φαινομένου τῶν διαττόντων.

Ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ θεωρήθησαν οἱ διαττόντες ὡς φαινόμενα γεννώμενα ἐν τῷ περιβάλλοντι τὴν γῆν ἀέρι, δηλαδή μετέωρα ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ, ἀν καὶ ὑπῆρχαν καὶ τινες οἱ δοξάζαντες ὅτι εἶναι φαινόμενα κοσμικὰ, τὴν ἀρχὴν αὐτῶν δηλαδή ἔχοντα ἐκτὸς τῆς ἀτμοσφαιράς. Εἰς τοῦτο δὲ ὅπως ὀρθῶς ὁ Οὐμβρόλδος παρατηρεῖ, ὠδηγήθησαν ἐκ τῆς καταπτώσεως ἐκ τοῦ ὕψους ἀερολίθων. Εἶνε ἀληθές ὅτι ἡ δοξασία τῆς ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ γενέσεως τῶν διαττόντων ἠδύνατο νὰ στηριχθῇ καθόσον οἱ διαττόντες φαίνονται συχνοὶ καθ' ὠρισμένας τοῦ ἔτους ὥρας, μάλιστα δὲ περὶ τὸ τέλος τοῦ θερούς καὶ μετ' αὐτό. Ἡ ἀκριβὴς ὁμῶς ἔρευνα ἀνευροῦσα ὠρισμένας ἡμέρας τῆς ἐπανόδου τῆς συχνότητος τοῦ φαινομένου, ἀντιστρατεύεται πρὸς τὴν δοξασίαν ταύτην, διότι τὰ μετεωρολογικὰ φαινόμενα, καίπερ ἐξαρτώμενα ἐκ τῶν ὠρῶν τοῦ ἔτους, δὲν συνδέονται ὁμῶς μεθ' ὠρισμένων ἀκριβῶς ἡμερῶν καὶ περιόδων ἐξ ἑτῶν συγκειμένων. Ἐντεῦθεν παρατηροῦμεν ὅτι ἡ ἐκ πρώτης ὄψεως ὀρθὴ φαινόμενη δοξασία αὕτη, καταπίπτει ἅμα αἱ λεπτομέρειαι τοῦ φαινομένου ἐξετασθῶσιν.

Ἀδύνατος ὁμῶς καθίσταται ἡ παραδοχὴ τῶν διαττόντων ὡς ἀτμοσφαιρικῶν μετέωρων, ἔνεκα τῆς ἐξ ὠρισμένων σημείων ἀκτινοβολίας αὐτῶν καὶ τῆς ταχύτητος μεθ' ἣς φέρονται. Ἡ ταχύτης αὕτη ὑπερβαίνουσα πάντοτε τὰ 2 γεωγραφικὰ μίλια κατὰ δευτερόλεπτον, εἶναι πολλάκις τετραπλάσια τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον, κινουμένης μετὰ ταχύτητα 4 μιλίων κατὰ δευτερόλεπτον. Τοιαύτη ταχύτης ἀρμόζει εἰς κοσμικὰ μόνον σώματα, καὶ δὲν δύναται νὰ προξενηθῇ ὑπὸ τῆς βαρύτητος τῆς γῆς ἐν τῇ ἡμέτερᾳ ἀτμοσφαιρᾷ.

Καὶ ἡ κατάπτωσις δὲ τῶν ἀερολίθων, σωμάτων βαρέων ἀντιστρατεύεται ἐπίσης πρὸς τὴν ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ γένεσιν τῶν φαινομένων τῆς κατηγορίας τῶν διαττόντων.

Ὁ προσδιορισμὸς τῆς ταχύτητος μεθ' ἣς οἱ διαττόντες φέρονται, συνδέεται μετὰ τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς ἀποστάσεως αὐτῶν· τοῦτο δὲ δύναται νὰ κατορθωθῇ διὰ τῆς συγχρόνου παρατηρήσεως ἐκ δύο διαφόρων τόπων ἰκανῶς ἀπεχόντων ἀλλήλων. Τὰς πρώτας τοιαύτας παρατηρήσεις ἔκαμαν ὁ Βεντζεμβέργιος καὶ ὁ Βράνδης κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, πρὶν εἶναι διὰ τῆς παρατηρήσεως τοῦ Οὐμβρόλδου

τοῦ λαμπροῦ φαινομένου τοῦ Νοεμβρίου ἐν Κουμάνῃ τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς καταπτώσεως ἀερολίθου εἰς Αἴγλην τῆς Νορμανδίας (τῷ 1803), δοθῆ μείζων προσοχὴ εἰς τὸ φαινόμενον· ἔκτοτε δὲ πολλοὶ φυσιοδίφαι ἐξήτασαν τὸ φαινόμενον τῶν διαττόντων, ἐξ οὗ πολλὰ ἐξήχθησαν περὶ τοῦ σύμπαντος.

Γενομένης δεκτῆς τῆς κοσμικῆς ἀρχῆς τῶν διαττόντων, τινὲς ἐδέχθησαν ὅτι οὗτοι προέρχονται ἐκ τῆς εἰς τὴν ἡμετέραν ἀτμοσφαιρὰν εἰσόδου λίθων ἐκσφενδονιζομένων ἀπὸ ἡφαιστειῶν τῆς σελήνης. Ἡ δοξασία ὁμῶς αὕτη εἶνε ἀσφαλίσμενη, διότι πόσον ἔντονος δέον νὰ ἦνε ἡ ἡφαιστεια αὕτη ἐνέργεια ὅπως κατανικᾶται δι' αὐτῆς ἡ ἑλξίς τῆς σελήνης, καὶ οὕτως οἱ ἐκσφενδονιζόμενοι λίθοι, ἔχοντες ἐνίοτε βάρος ἑκατοντάδων χιλιογράμμων, ἀπομακρύνονται ταύτης; Τινὲς πάλιν προνοοῦντες περὶ τῆς διατηρήσεως τῆς θερμότητος τοῦ ἡμετέρου ἡλίου, ἠθέλησαν νὰ χρησιμοποιήσωσι πρὸς τοῦτο τὰς διαττόντας, ὅπως οὗτοι καταπίπτοντες ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἀνανεῶσι διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς κινήσεως αὐτῶν. Ὅπως δὲ εἶνε γνωστὸν κινήσις καταστρεφόμενη γενεᾷ θερμότητος. Μάταιαι φροντίδες καὶ φρόβοι. Ὁ βίος γενεῶν ὧλων ἐν τῇ συμπληρώσει τῶν φαινομένων τοῦ κόσμου δέον νὰ θεωρῆται ὡς στιγμή, ὅπως ὀρθῶς ὁ περιώλυμος Ἐλμχόλτζιος παρατηρεῖ· καὶ ὁ ἥλιος ὁμῶς θὰ ὑποστῇ τὰς ἀλλοιώσεις τὰς διαγραφόμενας ὑπὸ τῶν νόμων, οὓς ὁ Δημιουργὸς διέγραψεν ἐν τῷ βίῳ τῆς φύσεως.

Ἀλλὰ παρερχόμενοι τὰς σκιμαχίας ταύτας, ἔλθωμεν ἤδη εἰς τὰ γενικῶς τὴν σήμερον περὶ τῶν διαττόντων παραδεδεγμένα.

Ὅπως ἐν τῇ φύσει ὑπάρχουσι σώματα μεγάλα ὡς ὁ ἥλιος καὶ οἱ ἄλλοι ἀπλανεῖς καλούμενοι, σώματα μεσαίου μεγέθους ὅπως οἱ πλανῆται τοῦ ἡμετέρου συστήματος καὶ ἄλλα μικρότερα, οἷον οἱ δορυφόροι καὶ οἱ ἀστεροειδεῖς ἐπονομαζόμενοι πλανῆται, οὕτως ὑπάρχουσι σώματα μικρότατα δισκορπισμένα ἐν τῷ χώρῳ. Τὰ σώματα ταῦτα πλανῶνται εἰς τὸ διάστημα κατὰ τοὺς ἀναλλοιώτους νόμους τῆς φύσεως, δηλαδή τὸν τῆς ἐμμοῆς καὶ τῆς ἀμοιβαίας τῶν σωμάτων ἑλξίως. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα, ἐκτὸς τῶν ἐν αὐτῷ κινήσεων τῶν μερικῶν αὐτοῦ σωμάτων, κινεῖται ὅλον ὅμοῦ εἰς τὸ διάστημα, ὅπως καὶ πάντες οἱ ἀστέρες. Ἐν τῇ κινήσει ταύτῃ συναντῶνται μετὰ τοῦ ἡμετέρου πλανητικοῦ συστήματος τὰ τὸ διάστημα διατρέχοντα μικρὰ σώματα, καὶ ἅμα πλησιάζουσιν αὐτὸ ὑφίστανται τὴν ἑλξίν του, εἰσέρχονται εἰς αὐτὸ καὶ ἄρχονται διαγράφοντα τροχίους περὶ τὸν ἥλιον.

Ἴσως ἠδύνατό τις νὰ ἀντιεῖπῃ ὅτι τὰ σωματίδια ταῦτα ἐξ ἀρχῆς ἀνήκον εἰς τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα· ἀλλὰ πάντα τὰ σώματα τοῦ ἡμετέρου τοῦ-

τοῦ ἔνεκα τῆς κοινῆς αὐτῶν γενέσεως, ἔχουσι κοινὸν γνῶρισμα τὴν ἐκ Δ. πρὸς Α. κίνησιν, ἣτις δὲν ἀνευρίσκειται εἰς πάντας τοὺς διαττόντας, ὅθεν ἐξ ἀνάγκης δέον νὰ δεχθῶμεν τὴν ἐν τῷ εὐρείῳ χώρῳ τοῦ παντός ὑπαρξίν αὐτῶν, ὅπερ καὶ λογικώτερον. Ἐν τῇ περι τὸν ἥλιον κινήσει αὐτῆς ἡ γῆ συναντᾷ τοιαῦτα ἐν τῷ χώρῳ κινούμενα σωματίδια· ταῦτα ὑφίστανται τότε τὴν ἐκ τῆς συμπλησιασέως ἐντονωτέρην ἑλξίν τῆς γῆς καὶ φέρονται πρὸς αὐτὴν μετὰ μεγάλης ταχύτητος, ὅπως τοῦτο ἀρμόζει εἰς κοσμικὰ σώματα, ἔχοντα ἀρχῆθεν τοιαύτην, καὶ ὁποῖαν πράγματι ἡ παρατήρησις ἀνακαλύπτει ἐν τῇ φορᾷ ταύτῃ. Ἀλλ' ἅμα τὰ σώματα ταῦτα φθάσωσιν εἰς τὴν ἀτμοσφαιρὰν, ὑφίστανται τὴν ἀντίστασιν αὐτῆς, αὕτη δὲ προξενεῖ τὴν ἀνάφλεξίν των. Εἶνε γνωστὸν τοῖς πᾶσιν ὅτι ἡ προστριβὴ προξενεῖ θερμότητα τοσοῦτο μείζονα, ὅσον μείζων ἡ προστριβὴ. Εἶναι δὲ τὴν σήμερον γνωστὸς τῇ ἐπιστῆμῃ ὁ νόμος τῆς διατηρήσεως τῆς ἐνεργείας, ὅτι δηλαδή ἐνεργεῖα οὐδέποτε ἀπόλλυται, ἀλλὰ δύναται μόνον νὰ τροποποιηθῇ καὶ ὅτι πάντα τὰ φυσικὰ φαινόμενα ἔχουσι κοινὴν ἀρχὴν τὴν ὑπαρξίν τῆς ἐν τῷ φυσικῷ κόσμῳ ἐνεργείας. Οὕτως ἐν τῇ προστριβῇ δύο σωμάτων διὰ τῆς κινήσεως τῶν χειρῶν ἡμῶν, ἡ κίνησις αὐτῆς μεταδίδεται ὡς τρομώδης κίνησις τῶν μορίων τῶν προστριβομένων σωμάτων, τὸ σύνολον δὲ τῶν μικρῶν αὐτῶν κινήσεων προξενεῖ τὴν ὑφ' ἡμῶν καλουμένην θερμότητα. Ὅπως δὲ ἡ θερμότης, οὕτω καὶ τὰ λοιπὰ φυσικὰ φαινόμενα αἰτίαν ἔχουσι τὴν κίνησιν. Καὶ ἡ γῆ δὲ ἐὰν δεχθῶμεν πρὸς στιγμήν, ὅτι αἴφνης ἔπαυσε κινουμένη νῦν, ἤθελεν ἐξατμισθῆ ἐκ τῆς θερμότητος, ἣτις θ' ἀνεπτύσσεται διὰ τῆς μετατροπῆς τῆς κινήσεως αὐτῆς εἰς τρομώδεις μικρὰς κινήσεις τῶν μορίων τῆς, ἣτοι εἰς θερμότητα· λοιπὸν καὶ ἡ ἔνεκα τῆς μεγάλης ταχύτητος μεγάλη προστριβὴ τῶν κοσμικῶν σωματιδίων πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀτμοσφαιρὰν, καίπερ ἀραιοτάτην εἰς τὰ ἀνώτατα αὐτῆς στρώματα, προξενούσα ἐλάττωσιν τῆς ἐξωτερικῆς κινήσεως, ἀναπτύσσει τὰς μικρὰς ἐσωτερικὰς τρομώδεις κινήσεις τῶν μορίων αὐτοῦ, προξενεῖ δηλαδή μεγίστην θερμότητα, ἐξ ἧς τὰ σώματα ταῦτα ἀναφλέγονται. Καὶ τὰ πλείστα μὲν τῶν σωμάτων αὐτῆς ἐξατμίζονται διὰ τὴν μικρότητά των, τινὰ ὁμῶς φθάνουσιν ὡς ἀερόλιθοι εἰς τὴν γῆν. Οὕτω φυσικῶς ἐξηγεῖται τὸ φαινόμενον τῶν διαττόντων καὶ τῶν ἀερολίθων ἀνευ βεβαιασμένης τινὸς ὑποθέσεως.

Τὴν ὡς ἐκ τῆς ἀναφλέξεως λαμπρὰν τροχίαν τῶν διαττόντων ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ, θυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν. Ἐντεῦθεν γίνεται γνωστὴ ἡ ἀπόστασις αὐτῶν καθ' οἷονδήποτε σημείου τῆς φαινομένης τροχίας καὶ ἡ ταχύτης αὐτῆς.

Διὰ τῶν στοιχείων αὐτῶν θυνάμεθα παρατηροῦ-

τες τὴν λαμπρότητα τοῦ ἀναφλεγόμενου διαττόντος, νὰ προσδιορίσωμεν τὴν μάζαν του, διότι ἡ λαμπρότης ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς καταστρεφόμενης ταχύτητος καὶ τῆς μάζης. Οὕτως ὁ νεώτερος τῶν Ἑρσχέλων Ἀλέξανδρος εὗρεν ὅτι οἱ πλείστοι διαττόντες τοῦ φαινομένου τῆς 9—10 Αὐγούστου 1863 εἶχον βάρος μικρότερον τῆς μιᾶς δραχμῆς ($1/3$ περίπου τοῦ κοινοῦ δραμίου), ὡς ἔχοντες λαμπρότητα μικρότεραν τῆς φαινομένης λαμπρότητος τῶν ἀστέρων δευτέρης τάξεως, καὶ μόνον οἱ ἀναλάμπαντες ἐξίσου μετὸν Δία καὶ τὴν Ἀφροδίτην βάρος 2—4 χιλιογράμμων. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ὁ ποσοδισμὸς οὗτος παρέχει μόνον προσέγγισιν τινα πρὸς τὴν ἀληθειαν διὰ τὸ ἐπισφαλὲς πολλῶν στοιχείων. Ἀερόλιθοι ὁμῶς καταπεσόντες ἐξύγιζον πολλὰς ἑκατοντάδας χιλιογράμμων, ὅθεν παρατηροῦμεν ὅτι μεγάλη εἶνε ἡ ποικιλία τοῦ μεγέθους τῶν σωματιδίων τῶν διατρεχόντων τὸ διάστημα.

Τὸ ὕψος εἰς τὸ ὁποῖον οἱ διαττόντες ἀναφλέγονται φθάνει ἐνίοτε τὰ 30 γεωγραφικὰ μίλια, συνήθως ὁμῶς ἡ ἀνάφλεξις ἀρχίζει εἰς ὕψος μικρότερον, 10—20 γεωγρ. μιλίων. Ἡ ἀπόσβεσις γίνεται εἰς διάφορα ὕψη πάντοτε ὁμῶς εἰς ὕψος τι ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ὑπερβαίνον τὸ 1 γεωγρ. μίλιον.

Ἡ αἰτία δι' ἣν ἡ κατάπτωσις διαττόντων εἶνε συχνωτέρη δι' ἕκαστον τόπον μετὰ τὸ μεσονύκτιον, εἶνε κατὰ τὸν ἀστρονόμον τῶν Μεδιολάνων Σκιαπαρέλλην ἡ ἐξῆς. Ἡ γῆ διευθύνεται ἐν τῇ περι τὸν ἥλιον ἐτησίᾳ κινήσει αὐτῆς καθ' ἑκάστην στιγμήν πρὸς τι σημεῖον, τὸ ὁποῖον μεταβάλλεται ἀδιαλείπτως καὶ μετὰ ἐν ἔτος εἶνε πάλιν τὸ αὐτό. Τὸ σημεῖον αὐτὸ καλεῖται κορυφαῖον, ἐξ αὐτοῦ δὲ, ὡς ἐκ τοῦ τρόπου τῆς εἰσόδου τῶν πλανωμένων σωματιδίων εἰς τὴν ἡμετέραν ἀτμοσφαιρὰν, δέον νὰ πίπτωσι πρὸς αὐτὴν ἐλκόμενοι ὑπὸ τῆς γῆς πλείονες διαττόντες. Τὸ σημεῖον αὐτὸ εὐρίσκειται εἰς τὸν μεσημβρινὸν ἐκάστου τόπου περὶ τὴν 6 ὥραν τῆς πρωῆς· ἐξ ἀνάγκης λοιπὸν περὶ τὴν ὥραν ταύτην νὰ γίνεται καὶ συχνωτέρη ἢ δι' ἕκαστον τόπον ἀναφάνησις διαττόντων. Ἐντεῦθεν βλέπομεν ὅτι καὶ τὸ φαινόμενον αὐτὸ ἐνισχύει τὴν περὶ τῆς γενέσεως τῶν διαττόντων γενικῶς τὴν σήμερον παραδεδειγμένην θεωρίαν.

Ἐν συνόλῳ λοιπὸν τὸ φαινόμενον τῶν διαττόντων ἐξηγεῖται ἀπροσκόπτως διὰ τῆς παραδοχῆς σωματιδίων μικρῶν πλανωμένων εἰς τὸ διάστημα, τὰ ὁποῖα εἰσερχόμενα εἰς τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα κινουμένη περὶ τὸν ἥλιον αἱ τροχίαι αὐτῶν τέμνουσι τὴν τῆς γῆς εἰς τι σημεῖον, ὅθεν ἐὰν ἡ γῆ διερχομένη διὰ τοῦ σημείου αὐτοῦ πλησιάσῃ αὐτὰ, τὰ ἐλκύει πρὸς ἑαυτὴν, καὶ αὐτὰ εἰσερχόμενα εἰς τὴν ἀτμοσφαιρὰν ἀναφλέγονται ἔνεκα τῆς ἐν αὐ-

τῆ καταστροφῆς τῆς φορᾶς αὐτῶν καὶ μετατροπῆς εἰς θερμότητα. Συναντᾷ δὲ ἡ γῆ πλείονα τοιαῦτα σωματίδια πρὸς τὸ μέρος πρὸς τὸ ὁποῖον διευθύνεται, ἔθεν καὶ οἱ τόποι οἱ ἐστραμμένοι πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτὴν (οἱ ἔχοντες πρῶτον) βλέπουσι πλείονας διάττοντας. Τὰ πλείστα τῶν σωμάτων αὐτῶν εἶνε μικρὰ καὶ ἐξαφανίζονται ὅταν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ἀτμοσφαιρὰν τῆς γῆς· τινὰ ὅμως ὄντα μείζονα, καταπίπτουσιν ἐπ' αὐτῆς, δίδοντα οὕτω γένεσιν εἰς τοὺς ἀερολίθους. Τὰ σωματίδια δὲ ταῦτα δὲν ἀνήκον ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα, ἀλλὰ συναντηθέντα μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ κινήσει τῶν εἰς τὸ διάστημα, εἰσῆλθον εἰς αὐτὸ, ἵνα φέρωνται περὶ τὸν ἥλιον, διαγράφοντα καμπύλας τροχιάς ἐκ τῶν κλυμένων κωνικῶν τομῶν, συμφώνως πρὸς τὸν νόμον τῆς γενικῆς βραδύτητος. Αἱ κωνικαὶ τομαὶ εἶναι τρεῖς, ἑλλειψις, ὑπερβολὴ καὶ παραβολή, ἐξ ὧν μόνη ἡ πρώτη εἶναι κεκλεισμένη καμπύλη. Τὸ σχῆμα τῆς τροχιάς ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν περιστάσεων, καθ' ἃς εἰσῆλθεν ἕκαστον σωματίδιον εἰς τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα· καὶ ἐὰν μὲν ἡ τροχιά γίνῃ ἑλλειψις, τότε μένουσι τὰ σωματίδια διαρκῶς ἐν αὐτῷ, ἐὰν δὲ μία τῶν δύο ἄλλων καμπύλων, τότε πλησιάζοντα ἅπαξ μόνον τὸν ἥλιον (κατὰ τὴν διὰ τοῦ περιηλίου τῆς τροχιάς τῶν διάβασιν), ἀπομακρύνονται εἴτα ἀπ' αὐτοῦ διὰ παντός, ἐὰν δὲν καταπέσωσιν ἐπὶ τινος τῶν σωμάτων τοῦ πλανητικοῦ συστήματος, συναντηθέντα μετ' αὐτοῦ.

Ἰδωμεν νῦν καὶ τὰ κατὰ τὰς περιοδικὰς καταπτώσεις πολλῶν διαττόντων.

Εἴπομεν προηγουμένως ὅτι κατὰ περιόδους ἐνὸς ἢ πλείονων ἐτῶν γίνεται συχνότερα τοῦ συνήθους κατάπτωσης διαττόντων ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἐκαστοτε οἰονεὶ ἐξερχομένων. Τὸ φαινόμενον αὐτὸ ἐξηγεῖται κάλλιστα καὶ φυσικώτατα, ἐὰν δεχθῶμεν ὅτι πολλὰ σωματίδια ἀποτελοῦντα ἐν σύστημα, κινουῦνται ἐν συνοδείᾳ περὶ τὸν ἥλιον. Ἐὰν ἡ τροχιά τοῦ συνόλου τῆς ομάδος αὐτῆς τέμνῃ τὴν τῆς γῆς, τότε ὅταν αὕτη διέρχεται διὰ τοῦ σημείου τῆς τομῆς (ὅπερ ἅπαξ τοῦ ἔτους γίνεται), θὰ συναντήσῃ πολλὰ τοιαῦτα σωματίδια καὶ ἐπομένως θὰ συμβῆ πικρὴν κατάπτωσης διαττόντων, ἐὰν αὐτὰ διέρχονται ἐπίσης ἐν τῇ περὶ τὸν ἥλιον κινήσει τῶν διὰ τοῦ σημείου αὐτοῦ. Καὶ ἐὰν μὲν τὰ σωματίδια ἦνε ἐξίσου περίπου διαμοιρασμένα καθ' ὅλην τὴν περὶ τὸν ἥλιον ἑλλειπτικὴν τροχίαν τῶν, ἀποτελοῦντα οὕτως ἕνα δακτύλιον ἐκ λιθρίων, τότε κατ' ἔτος ἐπαναλαμβάνεται τὸ φαινόμενον τῆς πικρῆς καταπτώσεως, διότι ἐκάστοτε ἡ γῆ διερχομένη διὰ τοῦ σημείου τῆς συναντήσεως (τοῦ δεσμοῦ, ὅπως πᾶν σημεῖον τομῆς δύο τροχιῶν καλεῖται) συναντᾷ πολλὰ τοιαῦτα σωματίδια, ὅπως τὴν 10 Αὐγούστου. Ἐὰν

ὅμως, ὡς εἰς τὸ φαινόμενον τῆς 13 Νοεμβρίου, τὰ σωματίδια εἶνε σεσωρευμένα εἰς ἕν, τότε μόνον ὅταν αὐτὰ ἐπανέρχονται ἐν τῇ περὶ τὸν ἥλιον κινήσει τῶν εἰς τὸν δεσμόν, γίνεται πικρὴν κατάπτωσης.

Πόσον πικρὴν εἶνε ἡ κατάπτωσης αὕτη, ὁμοιάζουσα πρὸς βροχὴν πυρὸς, καταφαίνεται ἐκ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ 240 χιλ. διαττόντων, οἵτινες κατὰ κατὰ τὸν Αἶγαο ἐφάνησαν τὴν 12 Νοεμβρίου τοῦ 1833 ἐν διαστήματι τριῶν μόνον ὥρων εἰς ἕνα μόνον τόπον, ἐν ἐνὶ ἔτει δὲ οἱ διαττόντες πάντες μετὰ τῶν τηλεσκοπικῶν εἶνε περὶ τὰ 400 ἐκ. κατὰ μέσον ὄρον. Ἐὰν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ φαινόμενον τοῦ Νοεμβρίου ἐπαναλαμβάνεται ἀρκετὰ ἐντόνως καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον καὶ ἐπόμενον ἔτος τῆς μεγάλης καταπτώσεως, εὐρίσκομεν ὅτι ἡ ὁμάς αὐτῶν ἐκτείνεται ἐπὶ 380 ἐκ. λευγῶν.

Ἐξηγήσαντες τὸ φαινόμενον δεόν νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς σχέσεως τῶν διαττόντων πρὸς τοὺς κομήτας· καὶ τῆς περὶ τούτου ὠραίας θεωρίας τοῦ Κ. Σκιαπαρέλλη.

Ἡ τροχιά τῶν διαττόντων τοῦ Νοεμβρίου εὐρέθη οὕτα ἡ αὐτὴ μετὰ τὴν τοῦ κομήτου τοῦ σημειουμένου ἐν τοῖς καταλόγοις ὡς I 1866, ἡ δὲ τῶν τοῦ Αὐγούστου ἡ αὐτὴ μετὰ τὴν τοῦ κομήτου III 1862, διότι τὰ στοιχεῖα τῶν περὶ τὸν ἥλιον τροχιῶν τῶν κομητῶν αὐτῶν εἶνε τὰ αὐτὰ πρὸς τὰ τῶν διαττόντων αὐτῶν. Οὐδεμία λοιπὸν ἀμφιβολία ὅτι τὰ δύο φαινόμενα συνεχόνται. Ἰδοὺ λοιπὸν ὁ Κ. Σκιαπαρέλλη πῶς ἐξηγεῖ τούτο.

Κατὰ τὴν κίνησιν αὐτοῦ ἐν τῷ χώρῳ τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα συναντᾷ σμήνη σωματιδίων κινουμένων ἐπίσης. Τὰ συστατικά τοῦ σμήνους σώματα ἦσαν ἐξ ἀνάγκης πολὺ πλησίον ἀλλήλων, ἀλλὰ ταῦτα ἐλκόμενα ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ πλησιάζοντα αὐτὸν, συμπλησιάζουσιν ἀλλήλα καὶ οὕτως εἰσέρχονται εἰς τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα, ἐν ᾧ ἄρχονται κινούμενα πάντα ὁμοῦ περὶ τὸν ἥλιον. Ὅταν τὸ σμήνος ἔλθῃ εἰς τὸ περιήλιον τῆς τροχιάς αὐτοῦ φαίνεται ὡς κομήτης. Ἐὰν ἡ τροχιά τοῦ σμήνους αὐτοῦ συναντᾷ τὴν τῆς γῆς, τότε κατὰ περιόδους ἴσας μετὰ τὸν χρόνον τῆς πρὸς τὸν ἥλιον ἀποκαταστάσεως αὐτῶν, ἡ γῆ συναντᾷ τὸ σμήνος ἕλκει πρὸς ἑαυτὴν τὰ πλησιέστερα πρὸς αὐτὴν σωματίδια ταῦτα, καὶ τότε γίνεται συχνὴν κατάπτωσης διαττόντων ἕνεκα δὲ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τοῦ σμήνους τὸ φαινόμενον δύναται νὰ ἐπαναληφθῇ πλέον ἢ ἅπαξ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τοῦ ἔτους, λαμπρότερον ὅμως ἔταν συναντᾷ τὸν πυρῆνα τῆς συμπικνώσεως, ἐνᾧ εἴτα ἐπὶ ὅλα ἔτη τὸ φαινόμενον δὲν παρουσιάζει ἑκτακτὸν λαμπρότητα. Τοιοῦτο δὲ εἶναι τὸ φαινόμενον τοῦ Νοεμβρίου ἐν ᾧ ἡ πρὸς τὸ περιήλιον ἀποκατάστασις τοῦ προξενου-

τος αὐτὸ κομήτου γίνεται εἰς 33 1/4 ἔτη. Προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου τὰ σωματίδια ἕνεκα τῆς ἐντονωτέρας ἑλξεως τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῶν πλησιέστερων πρὸς αὐτὸν ἀπομακρύνονται ἀλλήλων, καὶ οὕτω διαμοιράζονται βαθμηδὸν καθ' ὅλην τὴν ἑκτασίαν τῆς περὶ τὸν ἥλιον ἑλλειπτικῆς τροχιάς τοῦ συνόλου αὐτῶν καὶ ὅταν τοῦτο γίνῃ, ἡ γῆ συναντᾷ κατ' ἔτος διερχομένη διὰ τοῦ δεσμοῦ τοιαῦτα σωματίδια, ἔθεν καὶ τὸ φαινόμενον ἐπαναλαμβάνεται κατ' ἔτος μετὰ τὴν αὐτὴν περίπου πάντοτε ἑνστάσιν.

Τοιοῦτος δακτύλιος εἶνε ὁ ἀποτελούμενος ὑπὸ τοῦ κομήτου τοῦ προξενουμένου τὸ φαινόμενον τοῦ Νοεμβρίου, ὅς τις εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα τῷ 126 μ. Χ. κατὰ τὸν Λεβερέριον. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ θεωρία αὕτη ἐξηγοῦσα τὴν μεταξὺ διαττόντων καὶ κομητῶν συγγένειαν καὶ τὸν τρόπον τῆς εἰς τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα εἰσόδου συστήματος σωμάτων ἀρχικῶς ξένου πρὸς αὐτὸ, δὲν ἐξηγεῖ τὰ ἄλλα φαινόμενα τῶν κομητῶν δὲν ἀντίκειται ὅμως ποσῶς εἰς αὐτά.

Ἐν συνόλῳ λοιπὸν οἱ διαττόντες εἶνε σώματα εἰσερχόμενα εἰς τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα, τὰ ὁποῖα συναντῶντα τὴν γῆν, εἰσέρχονται διὰ τῆς ἑλξεως ταύτης εἰς τὴν ἀτμοσφαιρὰν καὶ αὐτόθι ἀναφλέγονται. Οἱ δὲ διαττόντες εἴτε εἶνε μεμονωμένοι καὶ τότε ἀναφλέγονται σποραδικῶς, εἴτε πολλοὶ ὁμοῦ ἀποτελοῦσιν ἕν ὄλον (ἐμφανιζόμενοι καὶ ὡς κομήτης) καὶ τότε προξενουσι τὰς πικρὰς καταπτώσεις. Τὰ πλείστα τῶν εἰς τὴν ἀτμοσφαιρὰν εἰσερχομένων σωμάτων ὡς πολὺ μικρὰ ἐξαφανίζονται· τινὰ ὅμως, μεγαλύτερα, καταπίπτουσιν ὡς ἀερολίθοι ἢ μᾶλλον μετεωρίται λιθοὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Περὶ τούτων δὲ δεόν νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ, διότι δι' αὐτῶν μόνον ἡ γῆ ἔρχεται εἰς ἄμεσον ἐπιστροφὴν μετὰ τῶν ἐκτὸς αὐτῆς κοσμικῶν σωμάτων.

Ἄν καὶ πολλὰι κατάπτώσεις ἀερολίθων ἀναφέρονται ἀπ' αὐτῶν ἐτι τῶν ἀρχαίων χρόνων, οὐχ ἦταν ἡ ἀλήθεια τοῦ φαινομένου αὐτοῦ δὲν ἐπιστεύετο μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος ἡμῶν. Ἐκ τῶν ἀρχαιότερων καταπικώσεων ἀναφέρομεν τὴν εἰς τοὺς Αἰγὸς ποταμοῦ κατὰ τὸ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πλεῖμου. Ἰδίως ὅμως ἀναφέρονται τακτικώτερον αἱ κατάπτώσεις ἀερολίθων ὑπὸ τῶν Κινέζων.

Ἀναφέρεται δὲ καὶ κατάπτωσης ἀερολίθου τῷ 1660 δι' οὗ ἐφονεύθη μοναχὸς τις ἐν Μεδιολάνῳ. Τῷ 1768 κατέπεσαν πολλοὶ λίθοι ἐν Λυσεῖ τῆς Γαλλίας καὶ ὅμως ἡ σταλεῖσα πρὸς ἔρευναν ἐπιτροπὴ ἐθεώρησε τοὺς εὐρεθέντας λίθους ὡς καὶ πρότερον ἐκεῖ ὑπάρχοντας, ἀποκαλυφθέντας δὲ μόνον διὰ κεραυνοῦ προσβλήοντος αὐτούς. Τέλος ἡ κατάπτωσης σημαντικοῦ ποσοῦ ἀερολίθων παρὰ τὸ χωρίον Αἰγλην ἐν Νορμανδίᾳ τῆς Γαλλίας τῷ 1803 ἐπὶ ἐκτάσει 2

περίπου γεωγραφικῶν μιλίων ἐπιστεύθη ἡ κατάπτωσης τῶν ἀερολίθων, ἢ μετεωριτῶν.

Ἡ ἀρχὴ τῶν ἀπὸ τοῦ διαστήματος καταπιπτόντων αὐτῶν σωμάτων εἶνε ἡ αὐτὴ μετὰ τῶν διαττόντων, ὅπως εἴπωμεν ἐν τοῖς προτέροις. Παύουσι δὲ καιόμενοι οἱ μετεωρίται εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς πρὶν καταπέσωσιν καθέτως φερόμενοι ἐπ' αὐτῆς. Συνήθως τὸ φαινόμενον συνοδεύεται ὑπὸ κρότου καὶ διαχέει λάμπιν τοσαύτην ὥστε στιγμιαίως φέγγει σχεδὸν ὡς ἡμέρα.

Οἱ ἀερολίθοι πίπτουσιν ἐνίοτε μὲν μεμονωμένοι, πολλάκις ὅμως καὶ πολλοὶ ὁμοῦ ἐπὶ μεγάλης ἐκτάσεως χώρας, ὅπως ἐν Αἰγλῇ, ὅπου κατέπεσαν περὶ τὰς 2—3 χιλιάδας ἐπὶ ἐκτάσει δύο περίπου μιλίων.

Ἡ κατάπτωσης τῶν ἀερολίθων συνοδεύεται πολλάκις ὑπὸ ἐκκροτήσεως καὶ αἱ βολίδες ἐξ ὧν παράγονται φαίνονται πολλάκις ἐκρηγνύμεναι.

Οἱ μετεωρίται εἰσερχόμενοι εἰς τὴν ἀτμοσφαιρὰν τῆς γῆς ἀναφλέγονται ὅπως εἴπομεν. Ἐν τῇ προόδῳ ὅμως τῆς πρὸς τὴν γῆν καταπτώσεως αὐτῶν καταστρέφεται ἡ ἀρχικὴ αὐτῶν κίνησις ἕνεκα τῆς ἀντιστάσεως τοῦ ἀέρος, μεταβλλομένης εἰς θερμότητα, ἐκ τούτου παύουσι τέλος ἔχοντες ἴδιαν ἀρχικὴν φορὰν καὶ ὑπεύθυνον εἰς μόνην τὴν ἑλξιν τῆς γῆς, ὅθεν φέρονται τέλος καθέτως πρὸς τὴν γῆν. Ἐν τῇ ταχείᾳ διὰ τῆς ἀτμοσφαιρᾶς φορᾷ τῶν μετεωριτῶν θερμαίνεται καὶ ὁ παρεμποδίζων αὐτοὺς ἀήρ ἐν τῇ πρὸς τὴν γῆν φορᾷ αὐτῶν καὶ κατὰ τὸν Αἰδιγγερὸν τὸ φαινόμενον τῆς πρὸς τὰ ὀπισθεν τῆς φερομένης βολίδος σχηματιζομένης ἐπιμήκουσ οὐρᾶς αὐτῶν γεννᾶται ἐκ τοῦ οὕτω θερμανθέντος ἀέρος, τείνοντος νὰ καταλάβῃ καὶ πάλιν τὸ ὑπὸ τῆς ταχείας τῶν μετεωριτῶν φορᾶς γεννώμενον ὀπισθεν αὐτῶν κενόν. Ἐκ τῆς κινήσεως δὲ ταύτης τοῦ ἀέρος πρὸς τὸ σχηματιζόμενον κενὸν διάστημα προξενεῖται ὁ κρότος, ὅστις πολλάκις συνοδεύει τὸ φαινόμενον τῶν βολίδων καὶ ὅστις δὲν ἀκούεται πάντοτε εἴτε ἕνεκα τῆς ἀποστάσεως, εἴτε διὰ τὸ ἄτονον αὐτοῦ ἕνεκα τῆς ἀραιότητος τοῦ ἀέρος εἰς τὰ ἄνω στρώματα τῆς ἀτμοσφαιρᾶς. Διάβρηξις δὲ δὲν συμβαίνει συνήθως, ἀλλὰ τὰ καταπίπτοντα σωματίδια εὐρίσκονται πλησίον ἀλλήλων καὶ καταπίπτουσιν ὁμοῦ, τοῦτο δὲ διότι πάντα ἐξ ἴσου καλίπτονται ὑπὸ αἰθάλης τινός· φαίνονται ὅμως ὡσεὶ ἀποχωριζόμενα ἀλλήλων, διότι ἐν τῇ κοινῇ αὐτῶν καταπτώσει τὰ βραύτερα νικῶντα εὐκολώτερον τῆς ἀντίστασιν τοῦ ἀέρος, φέρονται ταχύτερον τῶν μικροτέρων, μενόντων ὀπίσω.

Τὸ χρῶμα τῶν βολίδων εἶνε συνήθως λευκόν, ἐνίοτε ὅμως φαίνονται καὶ μετὰ διαφόρους χρωματισμοὺς, οἵτινες ἴσως ἐνίοτε γεννῶνται ἐξ αἰτίων ἐξαρτωμένων ἐκ τοῦ παρατηρουμένου ἀτόμου. Ἡ τὴν

6/18 Οκτωβρίου 1863 ἀκριβῶς ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἐνταῦθα Ἀστεροσκοπεῖου παρατηρηθεῖσα λαμπρά βολις, εἶχε χρώμα ἐρυθρὸν καὶ κίτρινον καὶ διέλαμπεν ὡς ἡμέρα σχεδόν.

Κατὰ τὴν ὕλην δ' ἐξ ἧς συνίστανται διαιροῦνται οἱ μετεωρίται ἐκ σιδηρίτας, (οἷτινες πολλάκις συνίστανται ἀπὸ καθαρὸν σίδηρον) καὶ εἰς ἰδίως ἀερολίθους. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ὑπάρχουσι καὶ βαθμίδες μεταβάσεως ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἄλλο γένος, ὅπως ὑπάρχουσι καὶ βαθμίδες σχετικῶς πρὸς τὸν ὄγκον, ὅστις ποικίλεται ἀπὸ μικροτάτων τεμαχίων μέχρι βάρους γνωστοῦ 800 χιλιογράμμων. Ἐν γένει ὅμως ἀνευρίσκονται ἐν αὐτοῖς διὰ τῆς χημικῆς ἀναλύσεως αἱ γνωσταὶ τῆς γῆς ἀπλαῖ οὐσίαι.

Ἡ φασματικὴ ἀνάλυσις ἕνεκα τῆς ταχύτητος μεθ' ἧς φέρονται οἱ διαττόντες, δὲν ἠδυνήθη μέχρι τοῦδε νὰ ἐξετάσῃ ἀκριβῶς αὐτούς· οὐχ ἦττον ἐφαρμοσθεῖσαι εἰς τὸ φαινόμενον τοῦ Αὐγούστου καὶ τοῦ Νοεμβρίου, κατέδειξε τοῦλάχιστον ὅτι ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν τῶν ἀναφλεγόμενων σωματιδίων.

Ταῦτα ἐν συντόμῳ τὰ περὶ τοῦ ἀξιολόγου αὐτοῦ φαινομένου, ἐξ οὗ αἱ περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ σύμπαντος γνώσεις ἡμῶν κλύβησαν, ὅπως ἐκ τῶν ρηθέντων καταφαίνεται. Μὲ ὅλην δὲ τὴν ποικιλίαν τῶν σχηματισμῶν ἀνευρίσκομεν τὴν ἐνότητα τῆς ἐνεργείας καὶ τὰς αὐτὰς περιόπου ὕλας, ὅπως τοῦτο καὶ ἡ φασματικὴ ἀνάλυσις τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων διδάσκει.

Ἰπολείπονται ὅμως πολλὰ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν περὶ τὰ φαινόμενα ταῦτα γνώσεων ἡμῶν, ἅτινα ἡ ἐνδελεχὴς ἔρευνα θὰ ἀποκαλύψῃ προϊόντος τοῦ χρόνου, ἰδίως δὲ τὰ περὶ ἐνδεχομένης τινὸς διαφορᾶς μεταξὺ ἀερολίθων καὶ διαττόντων σχετικῶς πρὸς τὸν ὄγκον ἐξ οὗ ἔχονται.

Δ. Κ. ΚΟΚΚΙΑΔΗΣ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

[Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.]

I

— Μήπως θὰ εἶπῃς πάλιν ὅτι φωνάζω πάντοτε, ὅτι δὲν εἶμαι ποτὲ εὐχαριστημένος, ὅτι ἀρέσκομαι νὰ ἐπιπλήττω, ἐνθ' ἂν ἐναντίας σὺ κάμνεις ὅ,τι δυνατόν διὰ νὰ μὲ δυσχερῆσθῃς;

Ταῦτα ἔλεγεν ὁ Κ. Βενουά ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν σύζυγόν του, καλὴν καὶ εὐτραφῆ μητέρα, ἧτις ὑπέφερε τὴν καταγιγῆδα ταύτην τῶν λέξεων μὴ δεικνύουσα μηδεμίαν συγκίνησιν.

Ὁ Κ. Βενουά ἦτο μικρόσωμος, παχύς, κόκκινος, σφυγμένος ἐντὸς μαύρου φορέματος τοῦ τελευταίου συρμού, κρύπτων τὰ χονδρὰς χεῖράς του ὑπὸ τὰ περιχειρίδιά του, καὶ τοὺς πόδας του ἐντὸς στιλβόντων καὶ στενωτάτων ὑποδημάτων, τακτοποιῶν ὅσον δυνατόν ἐπιτηδεϊότερον τὰς τρίχας τὰς ὁποίας τῷ εἶχον ἀφήσει τὰ πενήτηκοντα ἔτη του, ἀπαιτῶν ἐν βραχυλογίᾳ ἀπὸ τὸν ῥάπτῃν, τὸν κομμωτὴν καὶ τὸν ὑποδηματοποιὸν τοῦ τὴν χάριν καὶ τὴν εὐγένειαν τοῦ ἦθους, τὰς ὁποίας τῷ εἶχεν ἀρνηθῆ προδήλως ἢ φύσις.

Αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ ὀψιπλοῦτου βιομηχάνου ἀπεκαλύπτοντο ἐκ πρώτης ὄψεως, ἀπὸ τε τὴν ἐνδυμασίαν καὶ ἀπὸ τοὺς τρόπους καὶ τοὺς λόγους του· ἔκοπτε καὶ ἔρραπτε μὲ τὰς κοινοτέρας φράσεις, ὡμίλει περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του μετὰ ἐπιτηδηδευμένης ἀταραξίας, ἤκουεν ἑαυτὸν μετ' εὐχαριστήσεως καὶ ἐσέβετο τὰ πλούτη τὰ ὁποία εἶχε κερδήσει.

Ἡ Κ. Βενουά ἦτο στρογγύλη, νεαρὰ, εὐρωστος· ὑπῆρξεν ἴσως καὶ νόστιμος, ἀλλὰ τοῦτο ἦτο μόνον ἀνάμνησις· μὴ ἔχουσα ὅπως καὶ ὁ σύζυγός της μηδεμίαν εὐγένειαν τοῦ ἦθους, ἀνεπλήρου τουλάχιστον τὴν ἔλλειψιν διὰ τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς εἰλικρινείας, τὰς ὁποίας ἐξέφραζεν ἡ φυσιογνωμία της καὶ αἰτινες εἴλκυον τὴν συμπάθειαν πάντων. Ἀπλουστέρα τοῦ Κ. Βενουά, ἐνθυμουμένη τὴν καταγωγὴν της ἐπροσπάθει, μόνον ὅπως εὐχαριστήσῃ τὸν σύζυγόν της, νὰ ἀναστῇ πρὸς τὴν περιουσίαν της. Ὁ πολυτελής τρόπος τοῦ ζῆν τὴν ἐκοπίαζε· δὲν ἐγνώριζε νὰ προσποιῆται τὴν μεγάλην κυρίαν, καὶ ἐγκατέλειπεν εὐχαρίστως, ὅπως ἐπανεῖλθε εἰς τὰς οἰκιακὰς φροντίδας, τὰ πλούσια ἐνδύματα διὰ τῶν ὁποίων τὴν ἐπεβάρυνεν ὁ σύζυγός της.

Συχνάκις ἐπάλασεν ὅπως ἀποφύγῃ τὰς ἐπιδείξεις. Τὴν ἡμέραν δὲ καθ' ἣν ἀρχίζει ἡ παρούσα διήγησις, ἐπέμενε τοσοῦτον μᾶλλον εἰς τὴν ἰδέαν της, καθόσον ἐνόει ὑπὲρ ποτε ὀλιγώτερον τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἄρχοντος καὶ κυρίου της. Ἦτο Κυριακὴ, ἡμέρα ἀναπαύσεως διὰ τὸ ἐμπορικὸν γραφεῖον, ὅτε μετέβησαν ἀπὸ πρωῆς νὰ ἐπισκεφθῶσι κατὰ πρῶτον ἐξοχικὴν οἰκίαν τὴν ὁποίαν ὁ Κ. Βενουά πρὸ μικροῦ ἠγόρασεν. Δὲν τῇ ἦτο λοιπὸν ἐπιτετραμμένον τὴν ἡμέραν ἐκείνην τοῦλάχιστον ν' ἀφήσῃ ὀπισθὲν της εἰς Παρισίους τὴν προσποίησιν καὶ τὴν ἐπίδειξιν;

— Δὲν ἐννοεῖς τίποτε, ἔλεγεν ὁ Κ. Βενουά. Πρὸ δύο ὥρων σὲ τυραννῶ ματαίως νὰ ἐνδυθῇς. Πήγαίνε γρήγορα νὰ στολισθῇς· φόρεσε ὄλα σου τὰ διαμαντικά . . . καὶ φόρεμα ἀνοικτόν.

— Φόρεμα ἀνοικτόν εἰς τὴν ἐξοχὴν;

— Πῶς! δὲν γίνεταί; Ὅταν πηγαίνωμεν εἰς τὸ θέατρον δὲν βλέπεις εἰς τὰς κωμωδίας αἱ ὁποῖαι συμβαίνουν εἰς τὴν ἐξοχὴν, ὅτε αἱ ὑποκρίτραι φο-

ροῦν ἀνοικτὰ φορέματα; . . . Ἀλλὰ σὺ δὲν τὰ ἐννοεῖς αὐτά. . . σὲ βαρύνουν. Ποτὲ δὲν θὰ μάθῃς νὰ κρατῇς τὴν θέσιν σου!

Ἡ δὲ Κ. Βενουά ἀπεκρίθη γελῶσα·

— Τὴν θέσιν μου! τὴν θέσιν μου! τὴν θέσιν μιᾶς κυρίας ἐργαστηρίου.

— Εἰπέ καλλίτερον τῆς συζύγου ἐμπόρου, καὶ ὅταν ἔχη τις πεντακοσίας χιλιάδας φράγκων ἰδικά του, χωρὶς νὰ λογαριάσῃς τὰ μέλλοντα, νομίζω ὅτι ἀνέβῃς ἀρκετὰ ὑψηλὰ εἰς τὴν κοινωνικὴν βαθμίδα.

Ἡ Κ. Βενουά δυσχερῆσθη τὰ μέγιστα νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν κήπον ὅπου ἀνεπαύστο ἡσυχος ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν δένδρων, καὶ ἀνέπνεεν ἐλεύθερα μὲ τὸ πρῶτον ἐνδύμα της, δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ κρατηθῇ.

— Μ' ἐπαναλέγεις πάντοτε τὰ αὐτὰ, ἀνέκραξε, καὶ μὲ βαρύνεις μὲ τὴν θέσιν καὶ τὴν κοινωνικὴν βαθμίδα σου! Τί ἀπαιτεῖς λοιπὸν ἀπὸ ἐμὲ περισσότερον; . . . Δὲν φορῶ ἄλλο ἀπὸ μεταξωτὰ φορέματα. . . μὲ φαλμαλάδες ἕως εἰς τὸν λαϊκόν· ἔχω ἕνα σωρὸν μεταξωτὰ τὰ ὁποῖα μὲ στενοχωροῦν, καὶ λαχούρια τὰ ὁποῖα πίπτουν μέχρι τῶν ποδῶν μου καὶ μ' ἐμποδίζουν νὰ περιπατῶ· ἐπιδεικνύω τὸν πλοῦτον μας ὅσον τὸ δυνατόν περισσώτερον! . . . Ἄν δὲ αὐτὰ δὲν ἀρκοῦν διὰ νὰ φανῶ μεγάλη κυρία, δὲν ἐννοῶ, μὰ τὴν ἀλήθειαν, τίποτε. Μήπως πιστεύεις ὅτι διασκεδάζω στολιζομένη μ' ἕνα σωρὸν ματαίων κοσμημάτων! δὲν ἠμπορῶ νὰ κινηθῶ ἐλευθέρως· θὰ μὲ ἦτον ἀδύνατον νὰ φροντίσω περὶ τοῦ γεύματός μας.

— Αὐτὸ θέλω καὶ ἐγώ· καὶ διὰ τοῦτο παρήγγειλα τὸ γεῦμα εἰς τοῦ Ποτέλ.

— Τί ἔκαμες; ἐπῆρες τὸ γεῦμά σου ἀπὸ τὸ καπλεῖον;

— Καπλεῖον! ζενοδοχεῖον πρώτης τάξεως!

— Τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἠμπορέσω νὰ ἐπιτηρήσω!

— Τόσον τὸ καλλίτερον! διότι σὲ γνωρίζω· θὰ κατεγίνεσο ὕλην τὴν ἡμέραν μὲ τὰ ἀγγεῖα τοῦ μαγειρείου. Ἐλα, κυρία Βενουά, θέλεις νὰ μάθῃς τὴν ἀλήθειαν; δὲν ἦσο γεννημένη διὰ νὰ ἀνυψωθῇς; ἦσο προωρισμένη διὰ τὸ μαγειρεῖον, καὶ δὲν ἐννοεῖς ἄλλο ἢ νὰ ἐμβολώνῃς καὶ νὰ μαγειρεύῃς!

— Νὰ μαγειρεύω! Τί βλέπεις λοιπὸν ἄξιον καταφρονήσεως εἰς τὸ μαγειρεῖον; Ὅλος ὁ κόσμος τὸ μεταχειρίζεται, μεγάλοι καὶ μικροί! . . .

— Τρώγει τις, ἀλλὰ καὶ δὲν μαγειρεύει.

Τὴν προσβολὴν ταύτην ἠσθάνθη ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἡ σύζυγος τοῦ Κ. Βενουά.

— Πῶς δὲν μαγειρεύει τις! ἀνέκραξε, μόνον οἱ σεμνόντυφοι φοβοῦνται νὰ βρωμίουν τὰ δάκτυλά των, ὅπως μερικαὶ ἐκ τῶν γνωρίμων μας, ἐργαστηρίαρισται ὡς ἡμεῖς, αἱ ὁποῖαι ἐκλαμβάνουν ἑαυτὰς πριγκιπέ-

σας καὶ σέβονται ἑαυτὰς ὡς ἂν ἦσαν ἅγια λείψανα. Καὶ σὺ ὁ ἴδιος, δὲν ὡμίλεις τοιοῦτοτρόπως πάντοτε· πρὸ ὀλίγων χρόνων ἐπήνεες τὰ προτερήματά μου ὡς καλῆς οἰκοκυρᾶς. . . καὶ τὴν λευκὴν σάλτσάν μου!

— Αἱ! κυρία, αἱ σάλτσαι ἔχουν τὰς ἐποχὰς των.

— Ὅχι! ὁ ἄνθρωπος παρέρχεται, ἀλλὰ αἱ σάλτσαι μένουν. Καὶ νὰ σὲ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, ἂν χρειάζονται τόσαι προσποιήσεις, τὰ πλούτη σου μὲ βαρύνουν· ἦλθαν πολὺ ἀργά· ἔχω πλέον ἄλλας συνηθείας.

Ἡ Κ. Βενουά εἶχε δίκαιον, διότι εἶχεν ἀποκτήσει συνηθείας τόσον στερεὰς, ὥστε αἱ νοθεῖαι τοῦ συζύγου της ἦσαν ἀνίσχυροι. Ὁ Βενουά, ἀφ' οὗ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐξῆσεν ἀθλίως εἰς τὸ κατώτατον ἐμπόριον, κατώρθωσε νὰ κερδήσῃ τὴν περιουσίαν τὴν ὁποίαν πρὸ τόσοῦ χρόνου ἐπέδωκε, καὶ οὐδὲν ἔβλεπε πλέον ὑπεράνω αὐτοῦ. Συνέστησεν ὑπὸ τὸ ὄνομα ἡ Περουβία ἐν ἐκ τῶν ἀπεράντων ἐκείνων ἐργαστηρίων ὅπου πωλοῦνται πανία, μεταξωτὰ, ὑφάσματα, σάλια, τάπητες, σκιαδίσκαιοι καὶ πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ ἢ δὲν ἀφορᾷ εἰς τοὺς ἔχοντες ἐργαστήρια τοῦ συρμού· ἀπέδιδε δὲ εἰς τὴν προσωπικὴν του ἀξίαν ἐπιτυχίαν, τὴν ὁποίαν ὤφειλε κατὰ μέγα μέρος εἰς τὰς περιστάσεις· καὶ ὅτε περιεπάτει μεταξὺ τῶν ἐμπορευμάτων, τῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν πελατῶν του, εἶχε τὸ ἦθος μεγάλου ὑπαλλήλου ἐπιθεωροῦντος τοὺς κατωτέρους του· ἔλεγε δὲ «Ἐγώ!» ὡς ὁ Λοδοβίκος ΙΔ', καὶ ἐνόμιζεν ἑαυτὸν σημαντικὸν ὑποκαίμενον· ὅθεν δὲν πρέπει νὰ φαίνεται παράξενον ἂν ἐτρώγετο ἀδιακόπως τὴν σύζυγόν του, ἧτις κατ' αὐτὸν ἐβλαπτε τὴν ὑπόληψίν του διὰ τῶν ἀπλουστάτων τρόπων της.

Ἡ αἰώνια αὕτη ἀνάμνησις τοῦ παρελθόντος εἶχε καὶ τὸ καλόν της· ἡ καρδία τῆς κυρίας Βενουά ἐμείνεν ἀμετάβλητος ὡς καὶ ὁ χαρακτήρ της· ἠγάπα μὲν τὸν σύζυγόν της εἰλικρινῶς ὅσον καὶ ἄλλοτε, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ματαιότητός του. Ζήσασα ἐν στενοχωρίᾳ, σχεδὸν ἐν πτωχείᾳ μέχρι τοῦ τεσσαρακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας της, συνηθίσασα εἰς μικρὸν οἰκιακὸν βίον, δὲν μετεβλήθη ὑπὸ τοῦ πλοῦτου οὔτε ἀνεμόρφωσε τὴν ἀνατροφὴν της.

Ἐκεῖνος ἀπ' ἐναντίας ἠγάπα μόνον ὅ,τι ἐφαίνετο, καὶ θὰ ἦτο εὐτυχὴς ἂν ἠδύνατο νὰ περιπατῇ φέρων ἐπ' αὐτοῦ ἐγγεγραμμένον τὸν ἀριθμὸν τῆς περιουσίας του. Ἡ οἰκία τὴν ὁποίαν ἠγόρασεν ἦτο ἐκ τῶν πλέον ἀναπαυτικῶν, ἔχουσα κήπον μέγαν καὶ καλῶς φυτευμένον· ἀλλ' ὁ Κ. Βενουά ἐπεθύμει νὰ κόψῃ τὸ μικρὸν δάσος τὸ ὁποῖον κρύπτων ἐν μέρει τὸν δρόμον ἐμπόδιζε τοὺς περιδιθῆναι νὰ τὸν βλέπωσι περιερχόμενοι εἰς τὸν κήπον του.

— Βεβαίως, ἔλεγε, θὰ ἦναι κολκατευτικώτερον· θὰ λέγουν· βλέπετε τὴν ὄραϊαν ταύτην δενδροστοιχίαν;

ἀνάκει εἰς τὸν Κ. Βενουά· γνωρίζετε τὸν Κ. Βενουά, τὸν ἰδιοκτήτην τῆς Περούβιας. . . ἰδοὺ, εἶναι αὐτὸς ὁ ὁποῖος περιπατεῖ ἐκεῖ ἔρχεται ἢ ἀναπαυθῆ μετὰ τὰς μεγίστας ὑποθέσεις του. . .

Ἡ Κ. ὁμοῦ Βενουά προετίμα νὰ περιπατῆ ἐλευθέρα εἰς τὸν κῆπὸν τῆς. Ἀλλ' οὔτε πρὸς τὴν μονογενῆ αὐτῶν θυγατέρα Εὐδοξίαν ἦσαν σύμφωνοι. Ἡ Εὐδοξία ἦτο καλῆ, ἀπλῆ, φιλάγαθος καὶ τοῦτο ἤρκει εἰς τὴν μητέρα αὐτῆς. Ὁ Κ. Βενουά, ἀπ' ἐναντίας δυσηρεστεῖτο διὰ τὴν ἀπλότητά της, καὶ ἐπεθύμει νὰ τὴν ἐβλεπεν ἀξιοπρεπεστέραν. Ἀνέθρεψεν αὐτὴν εἰς ἓν τῶν πρώτων σχολείων τῶν Παρισίων, τῇ ἔδωκε, κατ' αὐτὸν, τὰς καλλιτέρας ἀρχάς. . . δὲν τῇ ἐπέτρεπε νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸ ἐμπορικὸν γραφεῖον πάντα ὁμοῦ ταῦτα ἔμμενον ἄνευ ἀποτελέσματος.

— Καὶ τοῦτο εἶναι σφάλμα σου, ἔλεγεν εἰς τὴν σύζυγόν του, τὴν διαφθεῖρεις μὲ τὰ φιλελεύθερα γνωμικά σου.

Καὶ τῶντι τὴν ὥραν ἐκείνην ἡ Εὐδοξία εἶδε δεῖγμα ἑλλείψεως ἀξιοπρεπείας, διότι ἀντὶ νὰ κάθεται πρὸ τοῦ κατόπτρου, ἔτρεχεν εἰς τὸν κῆπον, διασκεδάζουσα ὡς ἀσήμαντον κοράσιον. . . καὶ τοῦτο τὴν ἡμέραν ὅτε περιέμενον προσκεκλημένους!

— Καὶ προσκεκλημένους πολλὰ διασκεδαστικούς, ἔλεγεν ἡ Κ. Βενουά τὸν Κ. καὶ τὴν Κ. Γοργερὸν, ἀρχαίους κατασκευαστὰς σοκολάτας, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχωναν κατὰ τὸ ἥμισυ ἀλεύριον. . . καὶ τοὺς ὁποίους τίποτε δὲν εὐχαριστεῖ.

— Ἐκέρδησαν πλέον τοῦ ἑκατομμυρίου. . .

— Μὲ τοιοῦτον ἱατρικόν! . . . Πόσον ὁ κόσμος ἀγνοεῖ τὸ καλὸν! Δὲν ἐπροσκάλεσες καὶ τὸν Κ. Ἀλέξανδρον; σὺ ὁ ὁποῖος εἶσαι τόσον ὑπερήφανος, ἔχεις σχέσιν μὲ πολλὰ ὑψηλὸν ὑποκείμενον, μὲ ἓνα κομμωτὴν!

— Δὲν ἐδυνάμην νὰ κάμω διαφορετικὰ ἔχομεν σχέσεις ὡς ἐκ τῶν ὑποθέσεων. Γνωρίζεις κάλλιστα ὅτι πρόκειται νὰ γίνῃ συμμετοχὸς εἰς τὴν Περούβιαν διὰ διακοσίας χιλιάδας φράγκων.

— Καὶ διὰ τί ἀφοῦ τὸ κατάστημα πηγαίνει καλὰ καὶ ἄνευ αὐτοῦ;

— Ναί, ἀλλὰ ἡμπορεῖ νὰ ὑπάγῃ καὶ καλλίτερα μὲ διακοσίας χιλιάδας φράγκων εἰσερχομένης εἰς τὸ ταμειὸν μου δύναμαι νὰ τριπλασιάσω τὰ κέρδη μου. . . Ἐπειτα ὁ Ἀλέξανδρος μὲ φέρει ἓνα φίλον του, ἓνα μεγιστᾶνα!

— Πῶς ὁ Ἀλέξανδρος ἔχει φίλον μεγιστᾶνα;

— Γνωρίζεις ὅτι ἔχει μεγάλην κλίσιν εἰς τὰς ὠραίας τέχνας. . .

— Δηλαδή ὅτι μεταπωλεῖ ἀπείρους ἀνοησίας.

— Καλόν! Εἶχεν ἓνα πελάτην φίλον τῶν τεχνῶν ὡς αὐτὸς καὶ τοῦτο τοὺς συνέδεσεν. . . Εἶναι Μεξικανὸς εὐγενῆς, ὁ βαρόνος Σακραμέντος, βαρόνος

μόνος. . . καὶ δὲν φοβεῖται νὰ ξεπέσῃ ἐρχόμενος εἰς τὸν οἶκόν μου.

— Ἐλπίζω τοῦλάχιστον ὅτι δὲν ἐλησμόνησες τὸν Πέτρον μὲ τὸν υἱόν του.

— Ὅχι, διότι θὰ μὲ ἐπέπληττες. . . Ἐγὼ ὁμοῦ δὲν τοὺς ἀγαπῶ. . . εἶναι στεναὶ κεφαλαί.

— Εἶναι κάλλιστοι ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἀγαποῦν πολὺ καὶ εἶναι σχεδὸν μέλη τῆς οἰκογενείας· ὁ Πέτρος εἶναι ἀνάδοχος τῆς Εὐδοξίας.

— Τοῦτο ὁμοῦ δὲν τῷ δίδει τὸ δικαίωμα νὰ ἦναι μεμψίμοιρος, νὰ κατακρίνῃ τὰ πάντα, νὰ προσποιῆται τὸν φιλόσοφον.

— Δὲν εἶναι φιλόδοξος.

— Διότι δὲν ἔχει τοὺς τρόπους νὰ ἦναι.

— Καὶ δὲν λείπει ἡ εὐφυΐα οὔτε εἰς αὐτὸν, οὔτε εἰς τὸν υἱόν του τὸν Παῦλον, ὁ ὁποῖος εἶναι πολὺ πεπαιδευμένος.

— Ὡραῖον προτέρημα νὰ ἦναι τις πεπαιδευμένος! Ὄλος ὁ κόσμος ἡμπορεῖ νὰ ἦναι. . . φθάνει μόνον νὰ λάβῃ ἀνατροπὴν. . . Τέλος πάντων δὲν πρόκειται περὶ αὐτοῦ· τοὺς ἐπροσκάλεσα καὶ πρέπει νὰ ἦσαι εὐχαριστημένα. Κάμει με τὴν καὶ σὺ μίαν χάριν πρὸς ἀνταμοιβὴν ἑνδύσου ὠραία καὶ ἔσο εὐμενῆς πρὸς τὸν Κ. Σακραμέντον.

— Μήπως γνωρίζω πῶς ὀμιλοῦν εἰς τοὺς βζρόνους;

— Μὴν ἀνησυχῆς· ὀμιλεῖ πολὺ ὀλίγον τὴν γαλλικὴν, σχεδὸν καθόλου. . . ἀλλ' εἶναι εὐγενέστατος ἐξωτερικῶς.

— Πόσον διασκεδαστικὸν θὰ ἦναι!

Καὶ ὑπακούουσα εἰς τὰς παρακλήσεις τοῦ συζύγου της ἀπεφάσισε τέλος νὰ στολισθῇ. Ἐνῶ δὲ ἀπῆρχετο ὁ Κ. Βενουά ἀνέκραζεν ἐκ νέου·

— Φόρεσε τὸ πλουσιώτερον ἑνδύμα σου, τὰς δαντέλλας σου. . . καὶ μὴ λησμονήσῃς τὴν χρυσὴν ἄλυσιν τὴν ὁποίαν σ' ἔδωκα εἰς τὴν ἑορτὴν σου, ἔκλεινην τὴν χονδρὴν.

II

Ὁ Κ. Βενουά, εὐχαριστηθεὶς ὅτι εἶδε τὴν σύζυγόν του ἀπερχομένην νὰ στολισθῇ, εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν, τὴν ὁποίαν ἀδιακόπως ἐθαύμαζε, περητῆρει τὰς χρυσᾶς ζωφόρους, καὶ τὰς περιχρῶσους θύρας, ὁσάκις δὲ διεβαινεν ἐνώπιον κατόπτρων ἔχαιρέτα εὐσεβάστως τὸν ἰδιοκτήτην τῶν ὠραίων ἐκείνων πραγμάτων. Πλὴν μετὰ μικρὸν ἐτάραξεν αὐτὸν ἡ εἰσόδος τοῦ Κ. Πέτρου μετὰ τοῦ υἱοῦ του Παύλου.

Ὁ Κ. Πέτρος ἦτο ἄνθρωπος πενήτηντα ἐξ ἑτῶν, ὑψηλός, λεπτός, ἔχων φυσιογνωμίαν εἰλικρινῆ, ἄνευ προσποιήσεως ἢ προμελέτης εἰς τοὺς τρόπους καὶ τὸ ἑνδύμα του· πρακτικὸς φιλόσοφος, ἄνευ ματαιότητος ἢ φιλοδοξίας, ἀπλοῦς εἰς τὰς ὁρέξεις του, ἠρεκεῖτο εἰς τὸ μικρὸν εἰσόδημά του τὸ προερχόμενον

ἀπὸ τὴν πατρικὴν κληρονομίαν του καὶ ἀπὸ τὴν ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν ἐσωτερικῶν θεσῶν του; ἦτο τίμιος μὲν καὶ γενναῖος, ἀλλ' ἐν ταύτῳ καὶ ὀλίγον βίαιος, μὴ ἀνθιστάμενος εἰς τὴν εὐχαρίστησιν τῆς ἀντιλογίας καὶ μὴ δυνάμενος, μὲ ὄλην τὴν ἀγάπην του πρὸς τὸν ἀρχαῖον φίλον του, νὰ ὑποφέρῃ τὰς περὶ εὐγενείας ἰδέας τὰς ὁποίας συνέλαβε πρὸ μικροῦ. Ἠγάπα τὴν βαπτιστικὴν του Εὐδοξίαν, ὑπερεπήνει τὴν ἀπλότητά της, δι' ἣν τὴν ἐπέπληττεν ὁ πατὴρ αὐτῆς, καὶ συνηγόρει πάντοτε ὑπὲρ τῆς Κ. Βενουά τῆς ὁποίας ἐνέκρινε τὴν ἀγαθότητα. Διὰ τοῦτο σπανίως ὁ κενόδοξος ἔμπορος καὶ αὐτὸς συνητῶντο χωρὶς νὰ φιλονεικῶσιν· ὁ Βενουά ἐφοβεῖτο πολὺ τὸν αἰώνιον ἐπικριτὴν του, τὸν ὁποῖον ὁμοῦ δὲν ἐτόλμα ν' ἀποκλείσῃ ἀπὸ τὰς συναναστροφάς του.

Ὁ Παῦλος, ὁ υἱὸς τοῦ Πέτρου, ἦτο εἰκοσιπενταετής· πολιτικὸς μηχανικὸς, ἀλλὰ πολὺ νέος ἀκόμη ὥστε νὰ κατέχῃ θεσῶν ἐπικερδῆ εἰς τὸ ἐπάγγελμα του, δὲν ἠδύνατο νὰ καυχήθῃ ἕως τότε εἰμὴ διὰ τὸν τίτλον του· ἐκτὸς δὲ τούτου ἦτο καλὸς, χαρίεις καὶ ὠραῖος, μηδέποτε ἐπιδεικνύων τὰ προτερήματά του ταῦτα, πρᾶγμα βεβαίως σημαντικόν.

— Καλ' ἡμέρα, Βενουά, εἶπεν ὁ πατὴρ εἰσερχόμενος. Φθάνομεν πολὺ ἔνωρίς, γνωρίζω ὅτι δὲν εἶναι ἴδιον τοῦ μεγάλου κόσμου καὶ ἴσως σκανδαλισθῆς διὰ τοῦτο· ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ στενοχωρηθῆ τις μὲ τοὺς παλαιούς του φίλους. Ἄλλως τε καὶ δὲν πταίω ἐγὼ· ἂν ἤκουα τὸν Παῦλον πρὸ δύο ὥρων θὰ ἤμεθα ἐδῶ. . . Πῶς εἶναι ἡ σύζυγός σου καὶ ἡ κόρη σου;

— Ἡ σύζυγός μου ἐνδύεται καὶ ἡ κόρη μου ἐπίσης, ὑποθέτω. . . ἐκτὸς μόνον ἂν τρέχῃ εἰς τὸν κῆπον ἀκόμη, διότι κανεὶς δὲν μὲ ἀκούει ἐδῶ.

— Δὲν ἤργοπόρησεν ἐκείνη, φίλε μου ἡμεῖς μόνον ἤλθαμεν πολὺ ἔνωρίς· ὁ Παῦλος θὰ ὑπάγῃ νὰ τὴν εἰδοποιήσῃ. . . θὰ ἦναι πολλὰ εὐτυχῆς νὰ θαυμάσῃ τὴν οἰκίαν σου καὶ τὸν κῆπόν σου, δὲν εἶναι ἀληθές, Παῦλε;

— Ναί, ὅ,τι εἶδα μὲ φαίνεται ὠραιότατον καὶ θὰ ἦμαι πολὺ εὐτυχῆς νὰ θαυμάσω καὶ τὸ ἐπίλοιπον.

Ὁ Κύριος Πέτρος ἐμειδίασε, διότι ἐνόει ὅτι ἐπίλοιπον λέγων ἐσημαίνειν ἴσως τὴν Εὐδοξίαν. Πιθανὸν δὲ καὶ ὁ Κ. Βενουά νὰ συνέλαβε τὴν αὐτὴν ἰδέαν, διότι ἠθέλησε νὰ κρατήσῃ τὸν Παῦλον διὰ νὰ τῷ δείξῃ τὸ καπνιστήριον, τὸ δωμάτιον τοῦ σφαιριστηρίου καὶ τὸ ἐστιατόριον· ἀλλ' ὁ παλαιὸς φίλος του ὑπέλαβε λέγων·

— Ἐχεις καιρὸν νὰ τὰ ἴδῃς ὅλ' αὐτά· πήγαίνε τὰρα νὰ ἐπισκεφθῆς τὸν κῆπον, εἶναι περιεργότερος ἀπὸ τὸ σφαιριστήριον· καὶ ἂν συναντήσῃς τὴν βαπτιστικὴν μου, εἰπέ τῇν ὅτι ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ τὴν ἀεπαθῶ.

Ὁ Βενουά ἠθέλησε ν' ἀπαντήσῃ, ἀλλ' ὁ Πέτρος δὲν ἤκουσεν αὐτόν· ὤθησε τὸν υἱόν του ἔξω καὶ ἐξηπλώθη ἐντὸς θρανίου κρατῶν πλησίον του τὸν ἰδιοκτήτην τῆς Περούβιας, ὅστις ἐψιθύριζε μετὰ τῶν ὀδόντων του·

— Ἰδοὺ, ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Κ. Ἀδιάκριτος νὰ ἐγκαθιδρύεται ἐδῶ.

Ὁ Κ. Ἀδιάκριτος δὲν ἐφαίνετο ὁμοῦ προσέχων εἰς τὴν δυσχεραίνουσαν ὄψιν τοῦ φίλου του.

— Δοιπὸν, ἠρώτησεν, αὐτὸς εἶναι ὁ πύργος σου;

— Ὡ! ἀπεκρίθη ὁ ἰδιοκτήτης μὲ ψευδῆ μετριοφροσύνην, εἶναι νόστιμον μικρὸν προσωρινὸν κατάλυμα.

— Μικρὸν κατάλυμα! εἶσαι δύσκολος. . . Ἐγὼ νομίζω ὅτι εἶναι παραπολὺ μέγαλον καὶ ὠραῖον διὰ σέ· εἶναι οἰκία ἑκατομμυριούχου!

— Καὶ λοιπὸν! ἂν δὲν εἶμαι ἀκόμη, θὰ γίνω.

— Τίς τὸ ἤξυρες; . . . Πόσον ἐπλήρωσες τὸ. . . προσωρινὸν τοῦτο κατάλυμά σου;

— Τίποτε σχεδόν. . . ὑπῆρχεν ἔμιλλα καὶ ὠφελήθη· ἐπρότεινα νὰ πληρώσω μετρητὰ, παρακατέθεσα ἑκατὸν χιλιάδας φράγκων ἐπάνω εἰς τὴν τράπεζαν. . . καὶ ἡ ὑπόθεσις ἐτελείωσε.

Καὶ ὁ Πέτρος στραφεὶς μετὰ ζωηρότητος·

— Ἐκατὸν χιλιάδας φράγκων! ἀνέκραξε· σὺ, Βενουά, ἀφήρεσες τόσον σημαντικὸν ποσὸν ἀπὸ τὸ ἐμπόριόν σου! καὶ τοῦτο δι' ἓν παιγνιδάκι, διὰ μίαν φαντασιοκοπίαν!

Σεῖων δὲ τὴν κεφαλὴν μὲ ἦθος ἐν μέρει εἰρωνικόν, ἐν μέρει δὲ περιλυπὸν·

— Πρόσεχε, ἐπρόσθεσε, πρόσεχε, κύριε τῆς Περούβιας! ἡ ματαιότης σου θὰ σὲ καταστρέψῃ· ἡ πολυτέλειά σου θὰ κάμῃ φθονερούς, θὰ εἰποῦν ὅτι ἀφανίζεσαι, ἡ ὑπόληψίς σου θὰ ὑποφέρῃ καὶ θὰ τελειώσῃς μὲ καμμίαν πτώσιν.

— Ἐγὼ! Χρειαζέται σεισμὸς διὰ νὰ μὲ ρίψῃ. . . Δὲν ἐνοεῖς τίποτε περὶ ἐμπορίου. Ἐχῶ φθονερούς, χάρις τῷ Θεῷ! ὅπως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι οἱ φθάσαντες εἰς ὑψηλὴν θέσιν· ἀλλὰ τοὺς ἀφίνω νὰ φωνάζουν καὶ ἐγὼ ἐξακολουθῶ τὸν δρόμον μου.

— Διὰ τοῦτο δύνασαι καὶ νὰ πέσης.

— Εἶσαι πτηνὸν κακοῦ οἰωνοῦ, πάντοτε δυσάρεστα πράγματα λέγεις.

— Σὲ λέγω τὴν ἀλήθειαν. . . ἀλλὰ σὺ δὲν θέλεις νὰ τὴν ἀκούσῃς.

Καὶ λέγων ταῦτα, ἔλαβε μηχανικῶς ἐφημερίδα εὐρισκομένην ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ παρετῆρει αὐτήν, ἀφίνων τὸν Βενουά νὰ μεμψιμοιρῇ ἐναντίον ἐκείνων ὀφτινῶν ἀξιούσι νὰ δίδωσι μαθήματα χωρὶς νὰ ζητῇ τις παρ' αὐτῶν.

— Τί εἶναι τοῦτο; ἀνέκραξεν αἰφνης· βλέπω καὶ ἤρχισες νὰ δίδῃς ὕλην ὀμιλίας εἰς τὸν τύπον.

Ὁ Βενουά ἀναμφιβόλως ἐνόησε περὶ τίνος ἐπρό-

κειτο, διότι ήθέλησε ν' άρπάσῃ τὴν ἐφημερίδα ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ φίλου του· ἀλλ' οὗτος ἐπιμένων ἤρ- χισε ν' ἀναγινώσκῃ με ἤθος σκωπτικὸν ταῦτα·

«Ἡ Περούβια, τὸ μέγιστον ἐργαστήριον τοῦ κόσμου, ἐσχάτως ἐπλάτυνεν ἔτι μᾶλλον τὸν κύκλον τῶν ἀπεράντων ὑποθέσεων τῆς. . .»

— Τὸ γνωρίζω αὐτὸ! ὑπέλαβεν ὁ Βενουά προσπαθὼν νὰ διακόψῃ τὸν φίλον του, ἀλλ' οὗτος ἀνεγίνωσκε πάντοτε.

«Ὁ παραδειγματικὸς οὗτος οἶκος ἐγένετο ἤδη παραδεικτὸς ὑπὸ τῆς ἀριστοκρατίας, καὶ τὸ πλῆθος συρρέει τόσον εἰς τὰς ἀπεράντους αἰθούσας τοῦ ἐργαστηρίου, ὥστε τὸ κατὰστημα κατήντησε πολὺ μικρὸν πρὸς τοὺς πελάτας του.

«Ἡ ἀνήκουστος αὕτη ἐπιτυχία δὲν φαίνεται παράδοξος, ἀφ' οὗ θαυμάσῃ τις τὴν κομψότητα, τὴν χάριν, τὴν στερεότητα ὄλων τῶν πραγμάτων τὰ ὅποια δίδονται εἰς τὸ κοινὸν με τιμὰς ἀληθῶς μεθώδεις.

»Πάντα τὰ θαύματα εἶναι δυνατὰ ὅταν ἔχῃ τις τὴν εὐφυΐαν καὶ τὸν βιομηχανικὸν νοῦν τοῦ ἰδρυτοῦ Κ. Βενουά. . .»

Ὁ Πέτρος ἔρριψε βλέμμα ἐπὶ τοῦ βιομηχάνου, ὃς τις ἐλάμβανεν ἤθος μεγαλοπρεπές.

— Εἶσαι μετριόφρων τῷ εἶπεν. . . Πλὴν διὰ τί νὰ σταματήσῃς ἐν τῷ μέσῳ τόσον ὠραίας ὁδοῦ; Ἀφ' οὗ ἤρχῃσες ἠδύνασο νὰ προσθέσῃς ἀκόμη μίαν στήλην. . . πρὸς ἐν φράγκον καὶ εἰκοσιπέντε ἢ γραμμῆ.

Ὁ Βενουά ήθέλησε ν' ἀρνηθῇ πλὴν ὁ Πέτρος ὑπολαβὼν·

— Τόλμησε, εἶπε, νὰ βεβαιώσῃς ὅτι δὲν εἶσαι οὐδ' ἀποστείλας εἰς δημοσίευσιν τὴν εἰδοποίησιν. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι εἶσαι εἰς κατάστασιν νὰ ὀμιλήσῃς περὶ τοῦ ἑαυτοῦ σου κάλλιον παντὸς ἄλλου, διότι ἴσως δὲν ὑπάρχει ἄλλος γνωρίζων τὴν μεγαλοφυΐαν σου.

Ὁ δὲ Βενουά ἀνεγερθεὶς·

— Ναι, εἶπε, τὴν μεγαλοφυΐαν μου. Δὲν ἔπλασα ἐγὼ τὴν Περούβιαν. . . δὲν ἔκαμα ἐγὼ τὰ πάντα ἀπὸ τὸ μηδέν;

— Ὅπως ὁ Θεός.

— Καὶ ἐντὸς ἐξ ἑτῶν ἐκέρδησα πεντακοσίας χιλιάδας φράγκων.

— Τί ἀποδεικνύει αὐτὸ;

— Ἀποδεικνύει. . . ἀποδεικνύει πρῶτον ὅτι ἐκέρδησα πεντακοσίας χιλιάδας φράγκων. . . Γελᾷς δι' αὐτὸ, κύριε φιλόσοφε.

— Αὐτὸ εἶναι τὸ καλλίτερον τὸ ὅποῖον ἠμπορῶ νὰ κάμω. Λέγων μεγάλους ἀριθμούς, φαντάζεσαι ὅτι ἐξήγησες τὰ πάντα. . . Χρήματα! Χρήματα! ὄλον ἐν αὐτὰ ἔχεις εἰς τὸ στόμα σου.

— Χάριν τῶν ἄλλων οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν εἰς κενὸν μέρος.

— Τὸ λέγεις δι' ἐμὲ καὶ ἐλπίζεις νὰ με πειράξῃς;

Χάνεις καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὸν κόπον σου· γνωρίζεις κάλλιστα ὅτι δὲν ἐφθάσα εἰς τὸ ὕψος σου· εἶμαι τόσον γελοῖος ὥστε νὰ εὐχαριστοῦμαι με τὰ ὀλίγα τὰ ὅποια με ἀφῆκεν ὁ πατήρ μου.

— Ὡραῖον πρᾶγμα! . . ἐξήντα χιλιάδας φράγκων.

— Πεντήκοντα ἐννέα, οὐδὲ λεπτὸν περισσότερον. Γνωρίζω ὅτι δὲν εἶναι τίποτε τὸ ποσὸν αὐτὸ διὰ σᾶς τοὺς κυρίους ἐμπόρους· διότι θέλετε σήμερον νὰ γίνεσθε πλουσιώτατοι ἐντὸς δέκα χρόνων, νὰ ἔχετε ἐξοχικούς οἴλους, ἀμάξια, νὰ φαίνεσθε μεγάλοι ἄρχοντες.

— Εἶναι φυσικώτατον.

— Τί νομίζεις; Ἐρώτησε ὁμοῦ καὶ ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἀναγκάζετε νὰ σᾶς πληρῶνουν τόσον ἀκριβῶς, ἂν τὸ εὐρίσκουν ἐπίσης φυσικόν.

— Εἶναι ἀναγκαῖον ἢ Γαλλίαν νὰ πλουτίσῃ τὸ ἐμπόριον, ἀφ' οὗ τὸ ἐμπόριον πλουτίζει τὴν Γαλλίαν.

Καὶ ὁ Πέτρος ἀνυψώσας τοὺς ὤμους·

— Ὡραῖα τὸ εἶπες. Σὺ! πλουτίζεις τὴν Γαλλίαν!

Ὁμίλησέ με περὶ τοῦ πλοιοάρχου ὅστις φέρει τὰ προϊόντα μας εἰς τὴν ἄκρην τοῦ κόσμου, ἀνοίγει νέας ἐξόδους, τρέφει τὴν ναυτιλίαν μας· περὶ τοῦ βιομηχάνου ὅστις ἐφευρίσκει, γονιμοποιεῖ τὴν πρώτην ὕλην, δίδει τροφήν εἰς ἑκατοντάδας ἐργατῶν καὶ κάμνει τὸν ξένον ὑποτελῆ μας· ναι, αὐτοὶ πλουτίζουν ἀληθῶς τὴν Γαλλίαν· ἀλλὰ σεις, οἱ ἐμποροὶ, οἱ μεσολαβοῦντες, τὴν καταστρέφετε!

— Αὐτὸ εἶναι φοβερόν! καὶ ἂν ἠμπορῆς νὰ με τὸ ἀποδείξῃς. . .

— Δὲν εἶναι δύσκολον· ὅλα τὰ συνήθη τῆς καθημερινῆς χρήσεως, τὰ ἀναπόφευκτα πράγματα εἶναι ἀκριβότατα, καὶ τοῦτο χρεωστέεται εἰς τοίους; εἰς σᾶς μόνους. Θέλεις νὰ εἰπῶ εἰς τί συνίσταται ἡ ἐμπορικὴ μεγαλοφυΐα σας; Εἰς τοῦτο· ἐκαίνο τὸ ὅποῖον ἀγοράζετε με πίστωσιν ἀντὶ εἰκοσιπέντε λεπτῶν, τὸ πωλεῖτε τρία φράγκα μετρητά· τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι δύσκολον. Φορολογεῖτε τὸ κοινὸν τὸ ὅποῖον ἀπαυδίζε· τὸ ἀναγκάζετε νὰ σᾶς πληρῶνῃ τὴν πολυτέλειάν σας, καὶ κομπάζετε λέγοντες ὅτι τὸ ἐμπόριον πλουτίζει τὴν Γαλλίαν.

Ταῦτα ἀκούων ὁ Βενουά ἐταράττετο· ἤθελε μὲν ν' ἀπαντήσῃ, ἀλλὰ δὲν ἠσθάνετο ἑαυτὸν ἰσχυρότερον.

— Ἄφες, εἶπεν ἀποτόμως· δὲν ἠμπορεῖ τις νὰ συζητῇ μαζὶ σου· εἶσαι ἀπρηχαιωμένος, δὲν ἐννοεῖς τὸν αἰῶνά σου.

— Τὸν ἐννοῶ κάλλιστα δυστυχῶς· ἔχεις πεντακοσίας χιλιάδας φράγκων, εἶσαι ἄξιος ὑπολήψεως· ὅταν ἀποκτήσῃς ἐν ἑκατομμύριον θὰ ἦσαι μέγας ἀνὴρ.

— Αὐτὴ εἶναι ἡ ἰδέα μου. . . Δύναμαι νὰ σὲ ἀπαριθμήσω ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἀνυψώθησαν πολὺ, ἂν καὶ ἤρχισαν ὅπως ἐγὼ.

— Βεβαίωτατα εἶπεν ὁ Πέτρος ἐγερθεὶς, ὑπάρχει πρῶτον ὁ μαρκέσιος Καραβιά. (Ἀκολουθεῖ.)

ΒΟΗΘΕΙ ΣΑΥΤΟΝ.

(Συνέχ. 12ε φυλ. 516.)

Ὁ χημικὸς Βωκελὶν ἦτο υἱὸς χωρικοῦ ἐν Καλθαδὸς. Κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἠ ἐνδυσασία αὐτοῦ ἦτο πενιχρὰ καὶ μεγίστη ἡ εὐφυΐα. Ὁ διδάσκαλος ὅς τις ἐδίδασκεν αὐτὸν τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφήν, ἐπαινῶν τὸν ἐπιμελείαν του, πολλάκις ἔλεγε· «Θάρ- βει, τέκνον μου· μελέτησον, ἐργάσθητι, καὶ θέλει λάμψει ἡμέρα καθ' ἣν τὰ ἐνδύματά σου θέλουν ἦναι κομψὰ ὡς τὰ τοῦ κανδυλανάπτου τῆς ἐκκλησίας.» Φαρμακοποιὸς τις ἐπισκερθεὶς τὸ σχολεῖον καὶ θαυμάσας τοὺς ῥωμαλέους βραχίονας τοῦ νεανίσκου, πρότεινεν αὐτῷ νὰ κοπανίξῃ τὰ φάρμακά του· ὁ δὲ Βωκελὶν ἐδέχθη τὴν πρότασιν, ἔχων τὴν ἐλπίδα ν' αὐξήσῃ τὰς γνώσεις αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ φαρμακοποιὸς ἀπηγόρευεν αὐτῷ τὴν μελέτην, ὁ νέος ἰδὼν ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖται ἐγκατέλιπε τὴν ὑπηρεσίαν, καὶ μετέβη εἰς Παρισίους φέρων πῆραν ἐπὶ τῆς ῥάχεως. Εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἐζήτησε θέσιν βοηθοῦ παρὰ φαρμακοποιῷ, ἀλλ' ἀπέτυχε. Τεταλαιπωρημένος δὲ ἠθικῶς καὶ φυσικῶς ἠσθένησε καὶ μετεκομίσθη εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ὅπου παρ' ὀλίγον ἀπέθνησκεν. Ἀλλ' ἡ καλὴ μοῖρα ἐφύλαττε τὸν μέχρι τοῦδε δυστυχοῦντα νέον. Ἰάθη καὶ πάλιν ἤρχισεν ἐρευνῶν περὶ θέσεως, τῆς ὁποίας εὐτυχε τέλος παρὰ τινι φαρμακοποιῷ. Μετ' ὀλίγον ἐγνώρισε τὸν ἀξιολόγον χημικὸν Φουρκρουά, καὶ ταχέως ἐγένετο ἰδιαιτερός αὐτοῦ γραμματεὺς· μετὰ πολλὰ ἔτη συνέβη ὁ θάνατος τοῦ ἐξαίρετου φιλοσόφου, καὶ ὁ Βωκελὶν διεδέχθη αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἑδρας τῆς χημείας. Τέλος δὲ ἐν ἔτει 1829 οἱ ἐκλογεῖς τῆς ἐπαρχίας Καλθαδὸς ἐξελέξαντο αὐτὸν βουλευτὴν, καὶ τοιοῦτοτρόπως θριαμβεύων ἐπανῆλθεν εἰς τὸ χωρίον, ὅθεν πρὸ τοσοῦτων χρόνων ἀνεχώρησεν ἄγνωστος καὶ ἐνδεής.

Ἡ Ἀγγλία δὲν δύναται νὰ ἐπιδείξῃ ἄνδρας ἀρχίσαντας ἀπὸ τῶν ἀπλῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ καὶ προαχθέντας μέχρι τῶν ἀνωτάτων στρατιωτικῶν θέσεων, ἐν ᾧ ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ τῆς πρώτης ἐπαναστάσεως ἀδιακόπως συνέβη τοῦτο. «Τὸ ἀνοικτὸν τῆ ἱκανότητι στάδιον» πολλάκις λαμπρῶς ἐτιμήθη ἐκεῖ, ἤθελε δὲ γείνη ἀναμφιδόλως τὸ αὐτὸ καὶ παρ' ἡμῶν ἐὰν εἴχομεν τοσαύτας εὐκαιρίας προβιβασμῶν. Ὁ Χῶς, ὁ Οὐμβέρτος καὶ ὁ Πισεργὸ ἤρχισαν τὸ στάδιον τῶν ὡς ἀπλοῖ στρατιῶται. Ὁ Χῶς ὑπηρετῶν ἐν τῷ βασιλικῷ στρατῷ, ἐκένει ἐνδύματα, καὶ διὰ τοῦ τιμήματος τῆς ἐργασίας αὐτοῦ ἠγόραζε βιβλία περὶ τῆς πολεμικῆς ἐπιστήμης. Ὁ Οὐμβέρτος ἦτο ἀνάγωγος νέος ὢν. Τῷ δεκάτῳ ἔκτω ἔτει τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἐδραπέτευσεν ἀπὸ τοῦ πατρικοῦ οἴκου, καὶ ἐναλλάξ ἐχηρημάτισεν ὑπηρετῆς ἐμπόρου εἰς Μκ-

νοῦ, ἐργάτης εἰς Αὐὼν καὶ μεταπράτης δερμάτων κονίκλων. Τὸ 1792 ἔλαβεν ὑπηρεσίαν ὡς ἐθελοντῆς καὶ μετὰ ἐν ἔτος ἐγένεν ἀνθυποστράτηγος. Ὁ Κλεβέρ, ὁ Λεφέβρ, ὁ Βικτώρ, ὁ Δ' Ἐρλον, ὁ Μυράτ, ὁ Βεσσαῖρ καὶ ὁ Νεῦ ἦσαν κατ' ἀρχὰς ἀπλοῖ στρατιῶται. Ὁ Σαίν-Σῶρ, υἱὸς βυρσοδέψου εἰς Τουλ, ἐχηρημάτισε κατὰ πρῶτον ὑποκριτῆς, ἀλλ' ὕστερον ἐνεγράφη εἰς τὸ ἐλαφρὸν ἱππικὸν καὶ ἐγένε λοχαγὸς τὸ αὐτὸ ἔτος. Ὁ Βικτώρ, Δουξ τοῦ Βελλυνῶ, εἰσηλθεν εἰς τὸ πυροβολικὸν τὸ 1781· ἀπεβλήθη τῆς ὑπηρεσίας κατὰ τὰ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τελευταία συμβάντα, ἀλλ' ἄμα ἐκηρύχθη ὁ πόλεμος ἐνεγράφη ἐκ νέου, καὶ μετ' ὀλίγους μῆνας ἔλαβε διὰ τῆς τόλμης καὶ τῆς ἱκανότητός του τὸν βαθμὸν τοῦ ταγματάρχου. Ὁ Μυράτ, «ὁ εὐειδῆς ξιφομάχος», ἦτο υἱὸς ξενοδόχου χωρίου τινὸς τοῦ Περιγῶρδ, ὅπου ἐπεμελεῖτο τοὺς ἵππους. Κατετάχθη δὲ τὸ πρῶτον εἰς τάγμα ἱππέων, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπεβλήθη διὰ τὴν ἀπειθειαν· ἀλλ' ἐγγράφει ἐκ νέου ταχέως ἀπέκτησε τὸν βαθμὸν τοῦ συνταγματάρχου. Ὁ Νεῦ, κατὰ τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος, κατετάχθη εἰς τοὺς Οὐσσάρους καὶ προεβιβάσθη βαθμηδόν. Ἐπροστατεύετο δὲ ὑπὸ τοῦ Κλεβέρ, ὃς τις ταχέως ἀνακαλύψας τὴν ἱκανότητά του ἔδωκεν αὐτῷ τὸ ἐπώνυμον «Ἀκαμάτου.» Ἀφ' ἐτέρου ὁμοῦ ὁ Σουλτ ὑπηρετήσεν ἐξ ἑτη πρὶν λάβῃ τὸν βαθμὸν τοῦ δεκανέως· οὐδὲν ἦττον ταχέως προεβιβάσθη σχετικῶς πρὸς τὸν Μασσέναν, ὃς τις δεκατέσσαρα ἔτη ὑπηρετήσεν ἕνα γείνη δεκανέως· μετὰ ταῦτα ὁμοῦ διήλθε βαθμηδόν ὅλους τοὺς βαθμοὺς μέχρι τοῦ στρατάρχου, ἀλλ' ἔλεγε πάντοτε ὅτι περισσότερον ἐκοπίασεν ὅπως γείνη δεκανέως ἢ ὅπως λάβῃ τοὺς λοιποὺς βαθμοὺς. Τοιοῦτοι προβιβασμοὶ ἐξακολουθοῦσιν ἐν τῷ γαλλικῷ στρατῷ μέχρι τοῦ νῦν. Ὁ Σαγγαρνίερος κατετάχθη εἰς τὸ τάγμα τῶν σωματοφυκῶν τοῦ βασιλέως ἐν ἔτει 1815 ὡς στρατιώτης. Ὁ στρατάρχης Βυζῶ μόνον μετὰ τετραετίαν ἐγένετο ἀξιωματικὸς, ὁ δὲ στρατάρχης Ρανδὸν, ὁ μετὰ ταῦτα ὑπουργὸς, ἤρχισεν τὸ στάδιον αὐτοῦ ὡς τυμπανιστῆς καὶ παρίσταται ἐν τῇ εἰς Βερσαλλίας εἰκόνι αὐτοῦ, ἔχων τὴν χεῖρα ἐπὶ τυμπάνου, ζωγραφηθεὶς οὕτω κατ' ἰδίαν αἴτησιν. Τοιαῦτα παραδείγματα ἐμπνεοῦσιν ἐνθουσιασμὸν εἰς τοὺς Γάλλους στρατιώτας, διότι ἕκαστος αἰσθάνεται ὅτι δύναται νὰ ἀποκτήσῃ τὰς ὑπερτάτας τιμὰς.

Καὶ ἔχομεν ἀληθῶς τοσαῦτα παραδείγματα ἀνδρῶν μεταξὺ τῶν ἐθνῶν, οἵτινες διὰ τῆς ἐπιμονῆς καὶ τῆς ἐργασίας ἀνυψώθησαν ἐκ τῶν εὐτελεστάτων τάξεων μέχρι τῶν ἀνωτάτων θέσεων πρὸς ὄφελος τῆς κοινωνίας, ὥστε πρὸ πολλοῦ ἐπαύσαμεν θεωροῦντες ταῦτα ὡς ἐξαίρεσις. Ἡδύνατο ἴσως νὰ εἴπῃ τις, πρὸς τοὺς θαυμαστοτέρους ἀποβλέπων βίους, ὅτι καὶ ἐξ ἀρχῆς δυσκοίλαι καὶ αἰ ἐναντίαι περιστάσεις

ἦσαν ἀναγκαιότατοι καὶ ἀπαραίτητοι ὄροι τῆς ἐπιτυχίας. Τὸ Βρετανικὸν κοινοβούλιον πάντοτε περιεῖχε πλείστους τοιούτους ἀφ' ἑαυτῶν ἀνυψώθεντας, ἀξίους ἀντιπροσώπους τοῦ ἐργατικοῦ λαοῦ· προσθετέον δὲ ὅτι ἡ εὐνοϊκὴ ὑποδοχὴ ἦς τυγχάνουσιν ἐν τῷ κοινοβουλίῳ, μεγάλως τιμᾷ καὶ τὴν πολιτείαν ἡμῶν. Ὅτε ὁ μακαρίτης Ἰωσήφ Βρόθερτον βουλευτὴς Σαλφόρδου διηγήθη, κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ νόμου τῶν δέκα ὥρων, μετ' ἀληθοῦς συγκινήσεως τὰ παθήματα καὶ τοὺς κόπους, οὓς ὑπέφερον ἐργαζόμενος ἐν βαμβάκουργείῳ κατὰ τὴν νεότητά του, καὶ ἐξέθεσε τὴν ἀπόφασιν ἣν ἔκτοτε συνέλαβε νὰ πράξῃ πᾶν δυνατὸν πρὸς βελτίωσιν τῆς τῶν ἐργατῶν καταστάσεως, ἠγέρθη ἀμέσως ὁ Σίρ Ἰάκωβος Γράχαμ καὶ εἶπε μεταξὺ ζωντῶν ἐπευφημιῶν, ὅτι ἡγήσει μέχρι τότε τὴν ταπεινὴν τοῦ κ. Βρόθερτον καταγωγὴν, ἀλλ' ὅτι οὐδέποτε ἠσθάνθη τοιαύτην διὰ τὸ κοινοβούλιον ὑπερηφάνειαν ἢ κατ' ἐκείνην τὴν περίστασιν, σκεπτόμενος ὅτι ἄνθρωπος ἐκ τοσοῦτον εὐτελοῦς τάξεως, ἐξεληθὼν, ἠδυνήθη νὰ ὑψωθῇ καὶ νὰ συνεδριάσῃ πλησίον καὶ ἐξίσου μετὰ τῶν διαδοχικῶν εὐγενῶν τῆς χώρας.

Ὁ μακαρίτης Φώξ, βουλευτὴς Ὀλδχάμου, συνείθιζε νὰ ἀναμιμνήσκηται τοῦ παρελθόντος διὰ τῶν λόγων τούτων· «ὄταν εἰργαζόμενος ὡς βοηθὸς ὑφάντου ἐν Νόρουιτς,» πολλοὶ δὲ ἄλλοι βουλευταὶ ζῶντες εἰσέει ἐξ εὐτελοῦς τάξεως ἀνυψώθησαν. Ὁ κ. Λίνδσαι, ὁ γνωστὸς μετ' ἀπὸ τοῦ βουλευτῆς Συνδερλάνδου, διηγήθη ποτὲ τὴν ἀπλὴν τῆς ζωῆς του ἱστορίαν πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς, εἰς ἀπάντησιν κατηγορίας ὑπὸ τῶν πολιτικῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ εἰσαχθείσης. Δεκαεσσάρων ἐτῶν ἦτο ὅτε ἔμεινεν ὀρφανὸς καὶ ἀνεχώρησεν ἐκ Γλάσκοβ εἰς Λίβερπουλ εἰς ἀναζήτησιν πόρου ζωῆς. Μὴ δυνάμενος δὲ νὰ πληρώσῃ τὸν ναυλὸν του συνεφώνησε μετὰ τοῦ πλοῦτου ἀρχοῦ νὰ ἐργασθῇ πρὸς ἀπότισιν τοῦ χρέους τακτοποιήσας τοὺς ἀνθρακκὰς ἐν τῇ ἀποθήκῃ. Ἐμείνεν ἐπὶ τὰ ἑβδομάδας ἐν Λίβερπουλ ἄνευ ἐργασίας, κοιμώμενος ὅπου ἐτύγχανε καὶ σχεδὸν βουλιμιῶν· τέλος εὔρε καταφύγιον ἐντὸς πλοίου ἀναχωροῦντος εἰς τὰς Ἰνδίας. Εἰσῆλθεν ὡς ναυτίλος καὶ μετ' ὀλίγα ἔτη κατὰ τὸ δέκατον ἔνατον τῆς ἡλικίας του, κατώρθωσε διὰ τῆς ἀρίστης αὐτοῦ διαγωγῆς, νὰ λάβῃ τὴν διοίκησιν πλοίου. Γενόμενος εἰκοσι τριῶν ἐτῶν, ἀποκατεστάθη εἰς τὴν ξηρὰν, καὶ ἔκτοτε ταχέως προώδευσεν. «Ἐπέτυχον, ἔλεγε, διὰ τῆς τιμιότητος, τῆς ἀδιακόπου ἐργασίας καὶ τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως τῆς ἀρχῆς, καθ' ἣν πρέπει νὰ φέρεται τις πρὸς τοὺς ἄλλους ὅπως ἐπιθυμῆι νὰ φέρονται οἱ ἄλλοι πρὸς αὐτόν.»

Τὸ στάδιον τοῦ Κ. Γουλλιέλμου Ἰάκωβου τοῦ βουλευτοῦ ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὸ τοῦ Κ. Λίνδσαι. Ὁ πα-

τὴρ αὐτοῦ ἦτο ἰατρὸς ἐν Λαγκάστερ, καὶ ὅτε ἀπέθανεν ἀφῆκεν ἑνδεκα τέκνα, ὧν ἑβδόμος ἦτο ὁ Γουλλιέλμος. Οἱ πρῶτοι υἱοὶ ἔλαβον καλὴν ἀνατροφὴν ἐν τῷ ζῶντος τοῦ πατρὸς· ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τούτου, τὰ νεώτερα μέλη τῆς οἰκογενείας ἠναγκάσθησαν νὰ φροντίσωσι περὶ ἑαυτῶν. Ὁ Γουλλιέλμος δωδεκαετῆς ὢν, ἀφῆκε τὸ σχολεῖον καὶ λαβὼν ὑπηρεσίαν παρὰ τινι ναυπηγῷ εἰργάζετο ἀπὸ τῆς ἑκτῆς τῆς πρωΐας μέχρι τῆς ἑσπέρας· μετ' οὐ πολὺ, ἀσθενήσαντος τοῦ προῖσταμένου, προσελήθη εἰς τὸ γραφεῖον ὅπου εἶχε περισσοτέραν σχολήν. Ὁφελήθη τῆς εὐκαιρίας ἵνα μελετήσῃ, καὶ εὐρὴν τυχαίως τὴν «Βρετανικὴν ἐγκυκλοπαιδείαν,» ἀνέγνωσεν αὐτὴν ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν καιρῷ νυκτός. Εἰσῆλθε μετὰ ταῦτα εἰς ἐμπορικὸν κατάστημα, εἰργάσθη δραστηρίως καὶ ἐπέτυχε. Νῦν δὲ τὰ πλοῖά του εὐρίσκονται ἐν ἀπάσαις σχεδὸν ταῖς θαλάσσαις καὶ ἔχει σχέσεις μετὰ τῶν πλείστων χωρῶν τῆς οἰκουμένης.

Μεταξὺ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων δύναται νὰ καταταχθῇ καὶ ὁ μακαρίτης Ριχάρδος Κόθδεν, ὃς τις ἐπίσης ταπεινῶς ἤρχισε τὴν ζωὴν. Ἦτο υἱὸς γεωργοῦ, καὶ νεώτατος ἐπὶ ὧν ἐστάλη εἰς Λονδίον ὅπου ἐχρημάτισεν ὑπὲρ τῆς εἰς ἐργαστήριον τοῦ ἄστρου· ἐφάνη ἐργατικὸς, καλῆς διαγωγῆς καὶ φιλομαθῆς. Ὁ προῖστὰς αὐτοῦ, ὁπισθοδρομικὰς ἔχων ιδέας, συνεβούλευσεν αὐτὸν νὰ ἀπέχῃ τῆς ὑπερβολικῆς μελέτης, ἀλλ' ὁ νεανίσκος ἐξηκολούθησε κοσμῶν τὸν νοῦν διὰ τοῦ ἐν τοῖς βιβλίοις εὐρισκομένου πλούτου. Προεβιάσθη εἰς ἐμπιστευτικὰς θέσεις, ἐταξείδευσε διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ καταστήματος, ἐγένετο γνωστὸς εἰς πολλοὺς, καὶ τέλος ἠνοιξεν ἰδιαιτέρον κατάστημα ἐκτυπώσεως βιβλίων ὑφασμάτων ἐν Μαγκεστρίτ. Τότε ἐερεψε τὴν κλίσιν του πρὸς τὰ κοινὰ πράγματα καὶ πρὸ πάντων πρὸς τὴν ἀνατροφὴν τοῦ λαοῦ· βαθμὴν εἰλκυσε τὴν προσοχὴν του τὸ ζήτημα τῶν περὶ σιτηρῶν νόμων, πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν ὁποίων δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐθυσίασε καὶ περιουσίαν καὶ ζωὴν· ἀξιοσημείωτον δὲ ὅτι ὁ πρῶτος δημοσίᾳ ἐκφωνηθεὶς λόγος του ἐντελῶς ἀπέτυχεν· ἀλλ' εἶχεν ἀκαταμάχητον ἐπιμονὴν, ἐπιμέλειαν καὶ δραστηριότητα, καὶ διὰ τῆς καρτερίας καὶ τῆς ἀσκήσεως ἔγινε μετὰ καιρὸν εἰς τῶν πλέον πειστικῶν καὶ τῶν σημαντικωτέρων δημοσίων ῥητόρων, ἐκβιάζων τοὺς ἐπαίνοους καὶ αὐτοῦ τοῦ Σίρ Ροβέρτου Πήλ. Ὁ Γάλλος πρεσβευτὴς κ. Δρουὲν δὲ Λουίς, εὐγλωττῶς εἶπε περὶ τοῦ Κόθδεν, ὅτι «ὑπῆρξεν ἔμφυχος ἀπόδειξις τοῦ τί δύναται νὰ κατορθωθῇ διὰ τῆς ἀρετῆς, τῆς ἐπιμονῆς καὶ τῆς ἐργασίας· ὅτι ἦτο ἐν τῶν τελειωτέρων παραδειγμάτων τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἱ τινες ἐκ τῶν κατωτέρων τάξεων τῆς κοινωνίας προαγόμενοι, ἀνυψοῦσι διὰ τῆς ἰδίας ἀξίας καὶ τῶν προ-

σωπικῶν ὑπηρεσιῶν μέχρι τῆς ἀνωτάτης ἐν τῇ κοινῇ γνώμῃ θέσεως· ἐνὶ λόγῳ ἦτο ἐν τῶν λαμπροτέρων παραδειγμάτων τῶν ἰδιαζόντων εἰς τὸν ἀγγλικὸν χαρακτήρα θετικῶν καὶ στερεῶν προτερημάτων»

Κατὰ πάσας ταύτας τὰς περιστάσεις ἡ δραστηρία προσωπικὴ ἐπιμέλεια ἀντημείφθη διὰ τῆς δόξης. Ἀπόδειξις ἀναντίρρητος ὅτι πᾶν εἶδος τελειότητος κεῖται μακρὰν τῆς νωθρότητος. Μόνη ἡ τῆς χειρὸς καὶ τοῦ νοῦς ἐργατικότης παράγει τὸν πλοῦτον διὰ τῆς φιλοπονίας, τῆς φρονήσεως καὶ τῆς δραστηριότητος. *Καὶ ὅταν ἐπι γυναικῶν εὐρισκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι πλοῦτον καὶ ὑψηλὴν ἐν τῇ κοινῇ θέσιν, ἡ ἀγαθὴ προσωπικὴ γῆμη ἦς δύναται νὰ τύχῃσιν ἀποκτᾶται μόνον δι' ἐπιμόνου ἐπιμελείας· διότι εἶναι μὲν δυνατόν νὰ κληρονομήσῃ τις ἐκτασίαν γῆς, ἀδύνατον ὅμως νὰ κληρονομήσῃ σοφίαν καὶ γνῶσεις.* Ὁ πλοῦσιος ἄνθρωπος δύναται νὰ πληρώσῃ ἄλλους ἵνα ἐργασθῶσιν ἀντ' αὐτοῦ, ἀδυνατεῖ ὅμως καὶ νὰ εὕρῃ ἄλλους ἵνα σκεφθῶσιν ἀντ' αὐτοῦ, ἢ νὰ ἀγοράσῃ οἰονδήποτε εἶδος γνώσεων. Ἀληθῶς τὸ ἀξίωμα καθ' ὃ μόνον διὰ φιλοπονίας κατορθοῦνται τὰ τέλεια ἔργα, ἐφαρμόζεται εἰς τοὺς πλοῦσιους καὶ τοὺς πτωχοὺς ὅτινες ἀφ' ἑαυτῶν προάγονται.

Πρόδηλον εἶναι ὅτι ὁ πλοῦτος καὶ ἡ εὐζωία δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖα ἵνα μορφωθῇ κάλλιστα ὁ ἄνθρωπος, διότι τὰς πλείστας καὶ τὰς σπουδαιοτέρας πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ὑπηρεσίας ὀφείλομεν εἰς ἀγενεῖς ἀνθρώπους. Ἡ εὐζωία δὲν συνηθίζει τοὺς ἀνθρώπους νὰ παλαίωσι πρὸς τὰ προσκόμματα, οὐδ' ἐξεργεῖ τὴν αἴσθησιν τῆς δυνάμεως, ἥτις εἶναι τοσοῦτον ἀναγκαῖα πρὸς ἐνεργητικὰς καὶ ὠφελίμους πράξεις. Βεβαίως ἡ πενία οὐδόλως προὔποιθῃσιν τὴν δυστυχίαν· δύναται μάλιστα δι' ἰσχυρᾶς προσωπικῆς ἐνεργείας νὰ μεταβληθῇ εἰς εὐλογίαν, διότι ἡ πενία ἀναγκάζει τὸν ἄνθρωπον νὰ ἀγωνίζεται κατὰ δυσχερειῶν τοῦ βίου, καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον εὐρίσκουσιν οἱ μεγάλιοι δύναμιν, πεποίθησιν καὶ ἐπὶ τέλους θρίαμβον, ἐνῶ οἱ νωθοὶ ἐπιτυγχάνουσι μὲν πολλὰς τῆς εὐζωίας, ἀλλὰ μόνον διὰ τοῦ ἐξευτελισμοῦ. Ὁ Βάκων λέγει ὅτι «οἱ ἄνθρωποι φαίνονται μὴ ἐννοοῦντες τὴν ἀξίαν τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἰσχύος· διότι ἀποδίδουσι πλείοτερον τοῦ δέοντος σέβας πρὸς τὸ πρῶτον, καὶ ἦττον τοῦ δέοντος πρὸς τὸ ἕτερον. Ἡ αὐταπαρνησία καὶ ἡ πεποίθησις εἰς ἑαυτὸν διδάσκουσι τὸν ἄνθρωπον νὰ πίνῃ ὕδωρ ἐξ αὐτοῦ τοῦ φρέατος, νὰ ζυμῶν ὁ ἴδιος τὸν ἄρτον του, νὰ μανθάνῃ καὶ νὰ ἐργάζεται διὰ νὰ ζῆσιν καλῶς, καὶ φειδωλῶς νὰ διαπαντᾷ τὰ εἰς αὐτὸν περιελθόντα ἀγαθὰ.»

Ὁ πλοῦτος τοσοῦτον ἐλκύει πρὸς τὴν εὐζωίαν καὶ τὰς ἡδονὰς πρὸς τὰς ὁποίας φυσικῶς βέπει ὁ ἄνθρωπος, ὥστε μείζονα δόξαν ἀπολαμβάνουσιν οἱ γεν-

νημένοι μὲν μεταξὺ ἀγαθῶν, δραστηρίως δὲ ἐργαζόμενοι διὰ τὴν ἀνθρωπίνην πρόοδον, οἱ ἀποστρεφόμενοι τὰς ἡδονὰς καὶ ζῶντες ζῶν φίλεργον. Ἡ τιμὴ τῶν πλουσιωτέρων τάξεων τῆς Ἀγγλίας εἶναι ὅτι ἀπέχουσι τῆς ὀκνηρίας, μετέχοντες σπουδαίως τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους καὶ πλέον τῶν ἄλλων συμπάσχοντες ἐν τοῖς κινδύνοις αὐτοῦ. Εἶπε ποτέ τις δεικνύων ὑποδεέστερον τινα ἀξιοματικὸν προπορευόμενον τοῦ τάγματος εἰς βορβορώδη ὁδὸν, κατὰ τινα πόλεμον· αἶδου 15,000 λιρῶν κατ' ἔτος! Καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, οἱ κρηνοὶ τῆς Σεβαστουπόλεως καὶ τὸ καυστικὸν ἔδαφος τῶν Ἰνδιῶν μαρτυροῦσι περὶ τῆς αὐταπαρνησίας καὶ τῆς γενναιότητος τῶν εὐγενῶν ἡμῶν τάξεων· πολλοὶ ἐκ τῶν καλλίστων, καὶ πλούσιων καὶ εὐγενῶν, ἐκινδύνευσαν ἢ ἀπώλεσαν τὴν ζωὴν ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν πεδίων ἐκείνων ὑπηρετοῦντες τὴν πατρίδα.

Οὐδὲ κατὰ τὰς εἰρηνικωτέρας ἀσχολίας τῆς φιλοσοφίας ἢ τῆς ἐπιστήμης ἔμειναν ἄδοξοι αἱ πλούσιαι τάξεις. Ἐχομεν ὡς παράδειγμα τὰ μεγάλα ὀνόματα τοῦ Βάκωνος, τοῦ πατρὸς τῆς μεταγενεστέρως φιλοσοφίας, τοῦ Οὐόρσεστερ, τοῦ Βόυλ, τοῦ Κάβενδισ, τοῦ Τάλμποτ, καὶ τοῦ Ρός, οἵτινες διεκρίθησαν ὡς ἐπιστήμονες. Ὁ τελευταῖος οὗτος, ἐὰν δὲν ἦτο ἐκ γενετῆς εὐγενῆς, ἦθελε βραδύτερον ἀναγνωρισθῆ τοιοῦτος καὶ δοξασθῆ ὡς ἐφευρετής. Τοσοῦτον ἦτο ἐμπειρίας τῆς σιδηρουργικῆς, ὥστε θερμῶς παρεκλήθη ὑπὸ σιδηρουργοῦ ἀγνοοῦντος τὴν κοινωνικὴν αὐτοῦ θέσιν, νὰ λάβῃ τὴν διεύθυνσιν ἐκτεταμένου ἐργαστηρίου. Τὸ μέγα τοῦ Ρός τηλεσκοπίον, κατασκευασθὲν ὑπὸ τοῦ ἰδίου, εἶναι ἀναμφιβόλως τὸ περιεργότατον τῶν τοῦ εἶδους τούτου ὀργάνων. Ἀλλ' οἱ ἐπιμελέστεροι ἐκ τῶν εὐγενῶν ἐργατῶν, εὐρίσκονται μεταξὺ τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν φιλολόγων. Ἡ ἐπιτυχία καὶ εἰς τὰς ἀσχολίας ταύτας ὡς καὶ εἰς πάσας τὰς ἄλλας, ἀπολαμβάνεται διὰ μόνης τῆς φιλοπονίας, τῆς πράξεως καὶ τῆς σπουδῆς· καὶ ὁ διακεκριμένος ὑπουργὸς ἢ ὁ κομματάρχης πρέπει ἐξ ἀνάγκης νὰ εὐρίσκηται μεταξὺ τῶν δραστηριωτάτων ἐργατῶν. Τοιοῦτος ὑπῆρχεν ὁ Πάλμερστον, καὶ τοιοῦτοι εἶναι ὁ Δέρβυ καὶ ὁ Ρῶσελ, ὁ Δισράελ καὶ ὁ Γλάδστον. Οἱ ἄνδρες οὗτοι δὲν ἔχουσιν ὠρισμένας ὥρας ἐργασίας ὅπως ἔχουσιν οἱ ἡμερομίσθιοι, ἀλλὰ πολλάκις κατὰ τὰς συνόδους τῆς βουλῆς ἀναγκάζονται νὰ ἀσχολῶνται ἀκαταπαύστως ἡμέραν καὶ νύκτα.

Εἰς τῶν ἐπιφανεστάτων ἐργατῶν τῶν νεωτέρων χρόνων ἦτο βεβαίως ὁ μακαρίτης Ροβέρτος Πήλ, ὃς τις εἶχεν εἰς ἀνώτατον βαθμὸν τὸ πλεονέκτημα συνεχοῦς διανοητικῆς ἐργασίας καὶ οὐδόλως ἐφείδετο ἑαυτοῦ. Τὸ στάδιον αὐτοῦ παρέχει ἀξιόλογον παράδειγμα· ἐξ αὐτοῦ βλέπομεν τί δύναται νὰ ἐκτελέσῃ ὁ ἄνθρωπος μετρίως σχετικῶς διανοητικῆς δυνάμεως,

διὰ μόνης τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς ἀκαμάτου ἐργατικότητος.

Κατὰ τὸ διάστημα τεσσαράκοντα ἐτῶν καθ' ἃ ἐχρημάτισε βουλευτής, τὸ πλῆθος τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ εἶναι σχεδὸν ἀπίστευτον. Ἦτο ἄνθρωπος ἀκριβέστατος, καὶ ὅτε ἀνελάμβανε νὰ πράξη τι τὸ ἐπραττεν ἄριστα. Ἄπαντες οἱ λόγοι του μαρτυροῦσιν ὑπὲρ τῆς ἀκριβοῦς προσοχῆς μεθ' ἧς ἐσπούδαζεν ὅ,τι εἶχε γραφῆ ἢ λεχθῆ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου ὑπερ ἐμελέτα. Ἦτο σχεδὸν εἰς ἄκρον λεπτολόγος καὶ προσεπάθει πάντοτε νὰ γίνηται εὐληπτος εἰς τοὺς ἀκρατάς. Ἐἶχεν ὡσαύτως πολὺν πρακτικὸν νοῦν, μεγάλην σταθερότητα διανοίας καὶ δύναμιν ἵνα διευθύνῃ ἀτενῶς τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐνεργειῶν του. Ἰπὸ μίαν ἐποψίν ἦτο ἀνώτερος πλείστον, καθότι αἱ ἰδέαι του προώδεον μετὰ τοῦ χρόνου, ἢ δὲ ἡλικία ἀντὶ νὰ συστέλλη, καθίστα ὠριμώτερον καὶ ἀνδρικώτερον τὸν χαρακτήρα αὐτοῦ. Μέχρι τοῦ τέλους τῆς ζωῆς του προθύμως ἀπεδέχετο τὰς νέας ἰδέας, καὶ ἐν ᾧ πολλοὶ ἐνόμιζον αὐτὸν ὑπὲρ τὸ δέον περισκεμμένον, οὐδέποτε ἀπέδειξεν ἀσύνετον πρὸς τὸ παρελθὸν θαυμασμὸν, ἀδυναμίαν ἢ τις παραλύει τσαῦτα πνεύματα καὶ καθιστᾷ τὸ γῆρας αὐτῶν ἐντελῶς ἄχρηστον.

Ἡ ἀκάματος ἐργατικότης τοῦ λόρδου Βρούχαμ κατέστη σχεδὸν παροιμιακὴ. Ἐπὶ ἐξήκοντα ἔτη ἐξηκολούθησεν ὑπηρετῶν τὴν κοινωνίαν, καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡσχολήθη εἰς τὴν νομοθεσίαν, τὴν φιλολογίαν, τὰ πολιτικά, τὴν ἐπιστήμην εἰς ἅπαντα δὲ ταῦτα ἠρίστευσε. Τίνι τρόπῳ κατώρθωσε τοῦτο ἐφαίνετο μυστήριον εἰς πολλοὺς. Ὁ Σίρ Σαμουήλως Ῥάμιλλου, ἀρνηθεὶς νὰ ἀναδεχθῆ νέαν τινὰ ἐργασίαν, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι δὲν εὐκαιρεῖ, εἶπεν· «Ὑπάγετε εἰς τὸν Βρούχαμ· οὗτος κατορθώνει νὰ εὐρίσκῃ καιρὸν διαθέσιμον πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν.» Τὸ μυστήριον ἦτο ὅτι οὐδ' ἐπὶ λεπτὸν ἔμενεν ἄεργος, ἐκτὸς δὲ τούτου ἦτο λίαν ἰσχυρῶς κράσεως. Προβεβηκῶς ἦδη τὴν ἡλικίαν, ὅτε οἱ πλείστοι ἤθελον ἀποχωρήσει τῶν ἐγκοσμίων ἵνα γυθῶσιν ἀνενόχλητοι τὴν διὰ κόπου ἀποκτηθεῖσαν σχολήν, ὁ λόρδος Βρούχαμ ἤρχισε καὶ ἐξηκολούθησε σειρὰν λεπτομερῶν ἐρευνῶν περὶ τῶν νόμων του φωτὸς, καὶ καθυπέβλαλε τὰ ἀποτελέσματα εἰς τὰ σοφώτατα τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν Παρισίων ἀκροατήρια. Συγχρόνως ἐδημοσίευσε θαυμασὰς βιογραφίας τῶν «Ἐπιστημόνων καὶ Φιλολόγων τῆς ἐποχῆς Γεωργίου του III», καὶ ἐλάμβανε ζωηρὸν ἐνδιαφέρον εἰς τὰς νομοθετικὰς καὶ πολιτικὰς συζητήσεις τῆς ἄνω βουλῆς. Εἰς τῶν συναδέλφων του συνεβούλευσεν αὐτῷ νὰ περιορισθῆ ἐκπληρῶν τὴν μόνην ἐργασίαν, ὅση ἀρκεῖ εἰς τρεῖς δυνατοὺς ἀνθρώπους. Ἀλλὰ τοσοῦτος ἦτο ὁ ζῆλος τοῦ Βρούχαμ πρὸς τὴν ἐργασίαν, ἢ τις ἐγένετο παλαιὰ αὐτοῦ ἔξις, ὥστε οὐδεὶς κόπος ἐφαίνετο ὑπερβολικὸς, καὶ τσαύτη ἢ

τάσις πρὸς τὴν τελειότητα, ὥστε ἐλέχθη περὶ αὐτοῦ ὅτι ἐὰν ἦτο ἀπλοῦς κατασκευαστὴς ὑποδημάτων, δὲν ἤθελον εὐχαριστηθῆ πρὶν ἢ κατασταθῆ ὁ πρῶτος σκυτοτόμος τῆς Ἀγγλίας.

Ἔτερος τῆς αὐτῆς τάξεως ἀκάματος ἐργάτης εἶναι ὁ Σίρ Ἐδουάρδος Βούλβερ Ἀύττον. Ὀλίγοι συγγραφεῖς ἔγραψαν περισσότερον, ἢ διεκρίθησαν εἰς τοσοῦτον διάφορα εἶδη, οἷα τὸ τοῦ μυθιστοριογράφου, τοῦ δραματοποιοῦ, τοῦ ἱστορικοῦ, τοῦ ράπτου καὶ τοῦ πολιτικοῦ. Βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον προέβη, ἀναβαίνων, περιφρονῶν τὰς ἀναπαύσεις, κινούμενος δὲ ὑπὸ ζωντῆς ἐπιθυμίας πρὸς τελειοποίησιν τοῦ ἔργου του. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπλὴν ἐργασίαν, ὀλίγοι τῶν ζώντων Ἀγγλῶν συγγραφέων ἔγραψαν τοσοῦτον καὶ οὐδεὶς τόσον τοιαύτης ἀξίας· ἡ φιλοπονία δὲ αὐτοῦ εἶναι τοσοῦτον μᾶλλον ἀξιεπαινος, καθ' ὅσον εἶναι προῖον ἀνεξαρτήτου θελήσεως. Ἡ κυνηγεσία, αἱ ἀναπαύσεις, αἱ τερπναὶ καὶ ποικίλαι διασκεδάσεις τοῦ Λονδίνου, τὰ θέληγτρα τῆς ἐξοχῆς καὶ τῶν ὀδοποριῶν, πάντα ταῦτα εὐκόλως παρασύρουσι τὸν ἡδυπαθῆ καὶ πλούσιον ἄνθρωπον, καὶ οὐδόλως προπαρασκευάζουσι αὐτὸν πρὸς ἐκουσίαν καὶ ἀδιάκοπον ἐργασίαν. Καὶ ὅμως ὁ Βούλβερ, καίτοι δυνάμενος πᾶσας τὰς ἡδονὰς νὰ ἀπολαύσῃ, ἀπέρριψεν αὐτὰς ὅτε ἤρχισε τὸ στάδιον καὶ κατέλαβε θέσιν ἐν τῇ φιλολογίᾳ. Ἡ πρώτη αὐτοῦ ἀπόπειρα, ὡς καὶ ἡ τοῦ Βύρωνος, ἦτο ποιητικὴ καὶ ἀπέτυχεν· ἡ δευτέρα ἂν καὶ μυθιστορικὴ ἀπέτυχεν ἐπίσης. Ἄνθρωπος ἦττον δραστήριος ἤθελον ἐγκαταλείψῃ τὸ στάδιον, ἀλλ' αὐτὸς ἦτο φιλόπονος ἅμα δὲ καὶ καρτερικός· εἰργάσθη ἔχων ἀπόφασιν νὰ ἐπιτύχῃ. Ἦτο ἀκάματος, ἀνεγίνωσκεν ἀδικόπως, καὶ ἀπὸ τῆς ἀποτυχίας προέβη θαρραλέως μέχρι τοῦ θριάμβου. Δεύτερον αὐτοῦ μυθιστόρημα ἦτο ὁ γνωστὸς «Πέλαχαμ», καὶ κατὰ τὸ διάστημα τριάκοντα ἐτῶν, ὁ φιλολογικὸς βίος τοῦ Βούλβερ ὑπῆρξε σειρὰ θριάμβων.

Ἔτερον παράδειγμα παρέχει ἡμῖν ὁ Δισραέλτης τῆς δυνάμεως τῆς ἐπιμονῆς πρὸς ἐπίτευξιν ἐπιφανοῦς δημοσίου σταδίου. Αἱ πρῶται ἀπόπειραι ἦσαν ὡς καὶ αἱ τοῦ Βούλβερ φιλολογικαί· ἐπέτυχε δὲ μόνον μετὰ πολλὰς ἀποτυχίας. Τὰ πρῶτα αὐτοῦ ἔργα ἐφάνησαν γελοῖα καὶ κερποὶ παραφροσύνης· ἀλλ' εἰργάσθη κατ' ἄλλον τρόπον, καὶ ὁ «Κόνιγσθου», ἢ «Συβίλλη», καὶ ὁ «Ταγκρέδος» ἀπέδειξαν τὰς δυνάμεις του. Ὡς ῥήτωρ, ὅτε πρῶτον ἐνεφανίσθη εἰς τὴν βουλήν ἀπέτυχεν· ἂν καὶ ἦτο πομπώδης ὁ λόγος του, ἐκάστη φράσις ὑπεκίνει τὸν ἄκρατον γέλωτα τῶν ἀκρατῶν. Ἀλλ' ἡ τελευταία αὐτοῦ φράσις ὑπῆρξε προφητικὴ, διότι ἀλγῶν ἕνεκα τῆς περιφρονήσεως ἧς ἔτυχεν ἀνέκραξε· «Πολλάκις ἤρχισα καὶ πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐπανέλαβον τὰ αὐτὰ πράγματα καὶ τέλος ἀπέτυχον. Ἀποσύρομαι νῦν, ἀλλ' ἐλεύσεται

καιρὸς καθ' ὃν θέλετε με ἀκούσει.» Καὶ ὁ καιρὸς ἐκείνος ἦλθεν· ὁ τρόπος δι' οὗ κατώρθωσεν ὁ Δισραέλτης νὰ δεσμεύσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ σπουδαιοτάτου ἐν τῷ κόσμῳ ἀθροίσματος ἀνθρώπων, παρέχει θαυμαστὸν παράδειγμα τῆς δυνάμεως τῆς θελήσεως, διότι ἀπέκτησε τὴν θέσιν του μόνον διὰ καρτερικῆς φιλοπονίας. Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν δὲν ἀπεσύρθη, ὡς πολλοὶ ἄλλοι νέοι οὐδὲ ὠδύρετο κατ' ἰδίαν, ἀλλ' ἀμέσως ἤρχισεν ἐργαζόμενος. Μετὰ προσοχῆς ἀπληγάων τῶν ἐλαττωμάτων αὐτοῦ, ἐσπούδασε τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀκροατηρίου, ἠσκήθη εἰς τὴν ὁμιλίαν καὶ ἐμελέτησε τὴν κοινοβουλευτικὴν τέχνην. Ἐπιμύμως ἔστεινε πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν, ἢ τις ἦλθεν ἀλλὰ βραδέως. Ἡ ἀνάμνησις τῆς πρώτης ἀποτυχίας ἐξέλιπε, καὶ διὰ κοινῆς ἐπιδοκιμασίας ὁ Δισραέλτης ἀπεδείχθη εἰς τῶν καλλιτέρων καὶ διασημοτέρων ῥητόρων.

Ἄν καὶ πολὺ δύναται νὰ κατορθωθῆ διὰ τῆς προσωπικῆς ἐνεργείας καὶ δραστηριότητος, ὅπως ἀπεδείξαμεν διὰ παραδειγμάτων, πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ παρ' ἄλλων παρεχομένη συνδρομὴ εἶναι σπουδαιοτάτη ἐν τῷ βίῳ. Ὁ ποιητὴς Οὐερσβόρθ καλῶς εἶπεν ὅτι· «ἀμφότερα ταῦτα, ἡ ἀνεξαρτησία καὶ ἡ ὑποταγῆ, ἡ αὐτενεργεία καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἄλλους πίστις, ἂν καὶ φαίνονται ἀντιφατικά, πρέπει ὅμως νὰ συμβαδίζουσιν.» Ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας μέχρι γῆρατος ἅπαντες ὀφείλομεν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον, χάριν πρὸς τοὺς ἄλλους διὰ τὴν φροντίδα καὶ διδασκαλίαν· συνήθως δὲ οἱ καλλίτεροι καὶ δυνατώτεροι εἶναι καὶ προθυμώτεροι ν' ἀναγνωρίσωσι τὴν βοήθειαν ταύτην. Ἄς λάβωμεν ὡς παράδειγμα τὸν μακαρίτην Ἀλέξιον Τοκβίλ, ὅς τις καὶ πατρόθεν καὶ μητρόθεν κατήγετο ἐξ εὐγενῶν. Βίκοσιενὸς μόνον ἔτους ἦτο ὅτε διωρίσθη δι' ἐνεργειῶν τῆς οἰκογενείας του δικαστῆς εἰς Βερσαλλίας· ἀλλ' αἰσθανόμενος ὅτι διὰ χάριτος καὶ οὐχὶ διὰ τῆς ἰδίας ἀξίας ἔλαβε τὴν θέσιν, ἀπεφάσισε νὰ ἀποχωρήσῃ καὶ νὰ γίνῃ αὐτουργὸς τῆς μελλούσης προόδου. Ἀνόητος ἀπόφασις, εἴπωσιν ἴσως τινὲς, ἀλλ' ὁ Τοκβίλ γενναίως ἐνήργησεν αὐτήν. Παρητήθη καὶ ἠτοιμάσθη ν' ἀπέλθῃ ἐκ Γαλλίας εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας· τὰ δὲ ἀποτελέσματα τῆς ὀδοπορίας ταύτης ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῷ μεγάλῳ περὶ «Δημοκρατίας ἐν Ἀμερικῇ» βιβλίῳ αὐτοῦ. Ὁ φίλος καὶ συνοδοιπόρος του, Γουστάθος Βωμόντ, περιέγραψε τὴν ἀκατάπαυστον αὐτοῦ ἐργατικότητα κατὰ τὴν ἀποδημίαν ἐκείνην. «Ἐκ φύσεως, λέγει, ἦτο εἰς ἄκρον ἐναντίος τῆς ὀκνηρίας, καὶ εἴτε ἐκινεῖτο, εἴτε ἠσύχαζεν, ὁ νοῦς ἀδιακόπως εἰργάζετο. . . Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἀλεξίου, εὐαρεστοτέρα συνομιλία ἦτο ἡ ὠφελιμώτερα. Ἡ χειρίστη δι' αὐτὸν ἡμέρα ἦτο ἡ ἄνευ ἐργασίας. Ἡ ἐλαχίστη ἀνωφελὴς κατανάλωσις χρόνου τὸν δυσπ-

ρέσεται.» Καὶ αὐτὸς ὁ Τοκβίλ ἔγραψε πρὸς φίλον· «Δὲν ὑπάρχει ἡμέρα τοῦ βίου καθ' ἣν δύναται τις νὰ μείνῃ ἐντελῶς ἄεργος· διότι ἡ ἐξωτερικὴ ἐνέργεια, πολὺ δὲ μᾶλλον ἡ ἐσωτερικὴ, εἶναι ἐπίσης ἀναγκαῖα ὅταν προβῶμεν εἰς τὴν ἡλικίαν, ὅσον καὶ κατὰ τὴν νεότητά. Συγκρίνω τὸν ἄνθρωπον ἐν τῷ κόσμῳ πρὸς ὀδοιπόρον προβαίνοντα ἀδιακόπως πρὸς ψυχρότερον κλίμα, καὶ ἀναγκαζόμενον ἐκ τούτου νὰ περιπατῇ ταχύτερον ἐφ' ὅσον προχωρεῖ. Ἡ ἐπικίνδυνος νόσος τῆς ψυχῆς εἶναι τὸ ψυχοσ· ἵνα ἀντισταθῆ τις πρὸς τὸ τρομερὸν τοῦτο κακὸν δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ ἐνέργεια νοῦς ἐργαζομένου, ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ μετὰ τῶν ἄλλων κοινωνία, κατὰ τὰς ἀσχολίας τοῦ βίου.

Καίτοι ἔχων τοσοῦτον ὠρισμένης ἰδέας περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς αὐτενεργείας καὶ τῆς αὐτοβοηθείας, οὐδεὶς ἀναγνωρίζει τόσον προθύμως ὅσον ὁ Τοκβίλ, τὴν ἀξίαν τῆς συνδρομῆς ἣν ἕκαστος ἀπολαμβάνει κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον παρὰ τῶν ἄλλων. Πολλάκις ἀνέφερε μετ' εὐγνωμοσύνης τὰς πρὸς τοὺς φίλους ὑποχρεώσεις. Πρὸς δὲ τὸν Κεργορλὲ ἔγραψεν· «Εἰς σὲ μόνον ἐμπιστεύομαι, καὶ σὺ ἐξασκεῖς ἀληθινὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ψυχῆς μου. Πολλοὶ ἄλλοι διευθύνουσι τὰς πράξεις μου, ἀλλ' οὐδεὶς συντελεῖ ὅσον σὺ εἰς τὴν γέννησιν τῶν θεμελιωδῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ἀρχῶν τῶν κανονίζουσῶν τὴν διαγωγὴν.» Ἐπίσης προθύμως ἀνεγνώριζεν ὁ Τοκβίλ τὰς ὑποχρεώσεις του πρὸς τὴν σύζυγον Μαρίαν, συντελοῦσαν εἰς διατήρησιν τῆς ἡρέμου ψυχικῆς διαθέσεως δι' ἧς ἠδύνατο νὰ ἐξακολουθῆ ἐπιτυχῶς τὰς σπουδὰς. Ἐνόμιζεν ὅτι μεγάλου γυνὴ ἀνυψώνει βαθμηδὸν τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀνδρός, ἐν ᾧ ἡ ἐτελοῦς ψυχῆς γυνὴ ἐξευτελίζει βεβαίως καὶ τὸν σύζυγον.

Ἐνὶ λόγῳ ὁ ἀνθρώπινος χαρακτήρ σχηματίζεται διὰ μυρίων λεπτῶν ἐπιδράσεων· διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῶν συμβουλῶν· διὰ τῆς ζωῆς καὶ τῆς φιλολογίας· διὰ τῶν φίλων καὶ τῶν γειτόνων· διὰ τοῦ κόσμου ἐν ᾧ ζῶμεν, ὡς καὶ διὰ τῶν ἀναμνήσεων τῶν προγόνων ὧν κληρονομοῦμεν τὰς καλὰς πράξεις καὶ συμβουλὰς. Ἀλλὰ ἂν καὶ αἱ ἐπιδράσεις αὗται εἴσιν ἀναμφίβολως μεγάλαί, ἀναμφίβολον ἐπίσης εἶναι ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀποτελοῦσι κυρίως τὰ ἐνεργητικὰ μέσα τῆς ἰδίας εὐζωίας καὶ εὐπραγίας· ἐὰν δὲ ὀφείλωσι τι οἱ καλοὶ καὶ σώφρονες εἰς τὴν συνδρομὴν τῶν ἄλλων, πρέπει αὐτοὶ κυρίως νὰ γίνωσιν οἱ κάλλιστοι ἐαυτῶν βοηθοί.

(Ἀκολουθεῖ.)

Ἐλ. Μ.

Η ΝΕΑ ΑΜΕΡΙΚΗ.

(Συνέχεια. Ἰδε φυλλάδ. 515.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Φυλαὶ Ἐρυθροδέρμων.

Μεταξὺ τῶν μεγάλων λιμνῶν καὶ τοῦ μεξικανικοῦ κόλπου, εὐρίσκονται διακόσιαι περίπου φυλαὶ καὶ οἰκογένειαι Ἐρυθροδέρμων, οἷον Κρήκς, Δακοταί, Μοϊακάν, Cheyennes, Κομάγγαι, καὶ ἄλλοι ὁμόφυλοι λαοί, διαφορὰς τινὰς ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους φυσικὰς τε καὶ διανοητικὰς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον. Περιπλανώμενοι πρότερον εἰς κοιλάδας καὶ ὄρη, ἐβάπτοντο δι' ὄχρας καὶ μίλτου ἵνα ἀπέλωσιν εἰς πόλεμον ἢ εἰς θήραν. Αὐτοὶ πρῶτοι ἔδωκαν μακρὰ καὶ ἐμφαντικὰ ὀνόματα εἰς πολλὰς πόλεις καὶ ἐπαρχίας τῆς Ἀμερικῆς.

Πῶς δὲ πρέπει νὰ φέρεται τις πρὸς τοὺς κατοίκους τούτους τῶν δασῶν; Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ἐν ησυχίᾳ ἐπιμελῶς μετανάσται καὶ κυβερνήσεις, ἀφότου ὁ πρῶτος Σάξων ἐπάτησε τὸ ἔδαφος τοῦ νέου κόσμου. Ἐκτοτε ἴσως τυχοδιώκτης τις ἠθέλησε νὰ καταδαμάσῃ αὐτοὺς διὰ τῆς μέθης καὶ τοῦ πυροβόλου· ἀλλ' ἡ εὐγενεστέρᾳ ἀγωγή καὶ ἡ ἐμφυτος αὐτοῦ ἀγαθότης τὸν ἔφεραν μετ' οὐ πολὺ εἰς μεταμέλειαν, ὥστε παρήτησε καὶ τὴν πυρίτιδα καὶ τὸ οἰνόπνευμα, τοὺς δύο τούτους ὀλέθρους τοῦ πολιτισμοῦ. Ἀπὸ τοῦ Πέν τουλάχιστον τῶν Ἰνδῶν τὰ δικαιώματα ὑπεστηρίχθησαν ἀνευδύτως ὑπὸ τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν λογίων, ἐπὶ τέλους δὲ καὶ οἱ νόμοι ἀνεγνώρισαν τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας αὐτῶν ἐπὶ τῆς θήρας τῶν μερῶν ἐκείνων καὶ ἐξησφάλισαν εἰς αὐτοὺς ἀποζημιώσεις ὁσάκις τὰ μέρη ταῦτα κατελαμβάνοντο ὑπὸ τῶν λευκῶν.

Ἡ πολιτικὴ αὕτη τῆς ἀποζημιώσεως εἶναι τόσῃ μᾶλλον δικαία καὶ εὐγενής, ὅσον οἱ Ἰνδοὶ οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀκριβῆ ἰδέαν περὶ ἰδιοκτησίας τῆς γῆς. Ἀγνοοῦσι τί σημαίνει καὶ αὕτη ἡ λέξις. Ὁ Σενέκας παρδειγμάτος χάριν ἐννοεῖ τὸ δικαίωμα του νὰ ἀλιεύῃ εἰς τὸν Οὐδῶνα, καὶ ὁ Οὐάλλα-Οὐάλλαχ νὰ κυνηγῇ βονάσσους εἰς τὰς περὶ τὰ Κουανὰ ὄρη πεδιάδας· τὴν γῆν ὅμως, προωρισμένην κατ' αὐτοὺς εἰς καλλιέργειαν καὶ φυτεῖαν, εἰς οἰκοδομὴν οἰκιῶν καὶ ἀνασκαφὴν φρεάτων, θεωροῦσιν ἀπαραλλάκτως ὡς ἡμεῖς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν θάλασσαν. Ἄξιόν ἐστι τὴν ἐλευθερίαν νὰ περιέρχωνται εἰς τὴν χώραν· ἀλλὰ νὰ κατέχουσιν αὐτὴν καὶ ν' ἀποδιώκωσι τοὺς ἄλλους κυνηγοὺς, τοιαύτην ἀξίωσιν οὐδέποτε προέτειναν οἱ Ἐρυθροδέρμοι· ἀλλὰ καὶ ἂν προέτειναν, οἱ πεπολιτισμένοι ἤθελον τὴν ἀποκρούσει βεβίως. Οὐδεμία φυλὴ κυνηγῶν ἔχει τοιοῦτον δικαίωμα, ἢ κάλλιον οὐδεμία

φυλὴ δύναται νὰ τὸ ἀντιποιηθῇ· διότι κατὰ τοὺς αὐστηροὺς νόμους τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς, τὸ μόνον ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τὸ ὁποῖον δύναται ὁ ἄνθρωπος ν' ἀποκτήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς δῶρον οὐσίας τῆς φύσεως, εἶναι τὸ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου διὰ τῆς ἐργασίας του δημιουργούμενον. Ὁ περιοριζόμενος ἀπλῶς εἰς θήραν δὲν πράττει τι ὑπὲρ τῆς γῆς τὴν ὁποῖαν διατρέχει, δὲν κόπτει τὰ δάση, δὲν ἀποζηρᾷ τὰ ἔλη, δὲν θάλλει φραγμοὺς εἰς τοὺς ποταμοὺς, δὲν φυτεῖ δένδρα, δὲν καλλιεργεῖ ἀγροὺς, δὲν οἰκοδομεῖ πόλεις· καὶ ὅταν ἀποθάνῃ καταλείπει τὰ πάντα ὅπως ἦσαν ὅτε ἐγεννήθη ἢ γῆ ἄρα ἀνήκει εἰς αὐτὸν ὅσον καὶ ἡ ἀτμοσφαῖρα. Ἄλλ' ὅτε πρόκειται περὶ φυλῶν οἴαι ἢ τῶν Σιού καὶ Δελαουάρι, εἶναι φρόνιμον νὰ προτείνωμεν τὰς ἀρχὰς τῆς ἡμετέρας πολιτικῆς λογικῆς; Νόμος τὸν ὁποῖον δὲν ἰσχύομεν νὰ καταργήσωμεν ἐντελῶς, ὅς τις ἐφαρμόζεται μόνον ὑπὸ τοῦ ἰσχυροῦ, ἐπιβάλλεται δὲ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, ἀνάγκη νὰ συγκερᾶται διὰ πρᾶξιν.

Ὀλίγων ἔχοντες ἀγάπην, λέγουσιν οἱ φιλόανθρωποι, ἐπιτυγχάνομεν πολλὰ. Ἰδοὺ ἡ γῆ, τὴν ὁποῖαν ἐρχόμενοι κατακυριεύομεν· διώκομεν τὰς παλαιὰς φυλάς τῶν δασῶν καὶ τῶν ποταμῶν ἀπὸ τῶν ὁποῖων ἐτρέφοντο μέχρι τοῦδε, καὶ ἀποκτῶμεν ἀμύθητον πλοῦτον· καὶ οὕτω ἡμεῖς μὲν οἰκοποιοῦμεθα πᾶσαν ὠφέλειαν, εἰς ἐκείνους δὲ ἐπιβάλλεται πᾶσα ζημία. Βεβίως αἱ ἀνάγκαι ἡμῶν δὲν εἶναι τὸ μέτρον τῶν ἡμετέρων δικαιωμάτων· καὶ ὅπου ὁ Ἰνδὸς ἔχει ἐλάχιστον δικαίωμα ἐπὶ τῆς γῆς, ὁ ἀποδιώκων αὐτὸν ξένος οὐδὲν τοιοῦτον κέκτηται, ἐκτὸς τοῦ ἀορίστου ἐκείνου κοινοῦ δικαιώματος, τὸ ὁποῖον ὑποτίθεται ὅτι ἔχει κατ' ἀρχὰς ἕκαστος ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς ὑδρογενεῖος σφαίρας. Μόνη ἄρα πρέπει νὰ λύσῃ τοῦ ζητήματος εἶναι ἡ ἐκατέρωθεν συνεννόησις· ἡμεῖς δὲ οἱ Ἄγγλοι, ἐξάδελφοι ἢ ἀδελφοὶ τῶν Ἀμερικανῶν, καταδεικνύομεν εὐχαρίστως ὅτι εἰς τὰς περὶ τούτου διατάξεις τῶν δύο μερῶν οἱ δυνατοὶ ἐφείσθησαν πάντοτε τῶν ἀδυνάτων.

Ὁ Οὐάσιγκτων ὥρισε τὴν ἀποζημιώσιν ἧτις πρέπει νὰ δίδεται κατ' ἔτος εἰς ἐκάστην φυλὴν ἀπὸ τῆς παραλίας εἰς τὸ ἐσωτερικόν· τὰς δὲ περὶ αὐτῆς διατάξεις συναποφασίζουσιν εἰς πράκτωρ τῆς κυβερνήσεως καὶ εἰς ἀρχηγὸς τῶν Ἰνδῶν. Αἱ ἀποζημιώσεις δὲ αὐταὶ ἐπληρώθησαν ἄχρι τῆς ὥρας ταύτης ἀκριβέστατα ὑπὸ τῆς ἀμερικανικῆς ἐξουσίας εἰς τὰς φυλάς καὶ τὰς οἰκογενεῖας τῶν Ἀραππὸς καὶ τῶν Ἀλγογκινῶν.

Καὶ ὅμως ἡ νόμιμος ἐκπλήρωσις τῆς πρὸς τοὺς Ἰνδοὺς ταύτης ὑποχρέωσης, δὲν εὐχαρίσκει τοὺς εὐσυνειδήτους ἐκείνους, οἵτινες ἐνόουν κάλλιστα ὅτι καταλαμβάνοντες τὰ δάση καὶ τὰς πεδιάδας, ἀπεδίωκον φυλὴν κυνηγῶν καὶ ἀφῆρουν τοὺς πόρους τῆς

ὑπάρξεώς της. Δὲν ἦτο ἄρα δυνατόν νὰ γίνῃ τι σπουδαιότερον ὑπὲρ τῶν Ἰνδῶν; Οἱ λευκοὶ ἐβλεπον καλῶς ὅτι τὰ παρελθόντα ἐγένοντο ἀμετάβλητα. Φυλὴ κυνηγῶν τρεφομένη ἐκ τῆς σαρκὸς βονάσσων καὶ αἰγάγων, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κατοικήσῃ χώραν πλήρη ἀγρῶν καὶ ἐπαύλεων. Ἡ πρώτη καλύβη ἢ κτισθεῖσα εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα κατεδίκασεν εἰς ἡσυχίαν τὰ τόξα τῶν κυνηγῶν, ἅτινα δὲν θέλουσιν ἀργῆσαι καὶ νὰ συντριβῶσιν. Ἡ αὐτὴ ἔκτασις τῆς γῆς ἧτις ἀρκεῖ νὰ συντηρήσῃ χιλίους γεωργοὺς, μόλις τρέφει ἕνα κυνηγόν. Ἐντεῦθεν ἐννοοῦμεν εὐκόλως ὅτι ὁ πλανήτης τῆς γῆς δὲν ἐδημιουργήθη διὰ τοὺς κυνηγοὺς· ποῦ τόσος τόπος δι' αὐτοὺς; Ἡ ἔλαφος, ὁ αἰγάγρος, ὁ βόνασσος διαιτῶνται εἰς ἐρήμους μακρὰν τῶν ἀνθρώπων· ὁ καπνὸς μιᾶς ἐστίας ἀποδιώκει πάντα ταῦτα τὰ θηρία. Μόνον εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν, ὅπου αἱ σκηναὶ εἶναι θανάσιμοι ἐχθροὶ τῶν πόλεων, δύναται νὰ ζῆσθαι ποιμενικὴ φυλὴ· καὶ πάλιν πολλὴ ὀλιγωτέραν ἔκτασιν χώρας ἔχει ἀνάγκη ὅπως θρέψῃ τὰ κτήνη αὐτῆς, ἢ ὁ κυνηγὸς ὅπως καταδιώκῃ εἰς τὰ δάση τὰ ἄγρια θηρία.

Τί νὰ γίνῃ λοιπόν; νὰ ἐξολοθρευθῶσιν οἱ αὐτόχθονες! Μυριάδες φιλοανθρώπων διαμαρτύρονται κατὰ τῆς σκληρᾶς ταύτης ἀποφάσεως. Πρέπει τουλάχιστον ὁ λευκὸς, ὅς τις εἶναι ὁ αἴτιος τῆς καταστάσεως ταύτης, νὰ δοκιμάσῃ πᾶσαν θεραπείαν καὶ νὰ ἐξαντλήσῃ πᾶν μέσον ἐπιτήδειον νὰ σώσῃ τὰς φυλάς ὅσαι ἐνεκεν αὐτοῦ τείνουσι πρὸς τὸν ὄλεθρον.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἀναφέρεται καὶ δεύτερον πρόβλημα, τὸ ἐξῆς· Οἱ Σενέκαι, οἱ Δελαουάρι, οἱ Ὀνείδαι καὶ οἱ Cheppewas εἶναι δυνατόν νὰ ἐκπολιτισθῶσι; θέλουσιν ἄρα συνειθίσαι νὰ ζῶσιν ὑπὸ στέγην, νὰ ἐκλέγωσιν μόνιμον κατοικίαν, νὰ μένωσιν ἡσυχοὶ, νὰ σπείρωσι σῖτον, νὰ φυτεύωσι δένδρα, νὰ φορῶσι βρακία καὶ ὑποδήματα καὶ νὰ στέλλωσι τὰ τέκνα των εἰς τὰ σχολεῖα;

Πολλοὶ, πάμπολλοι φιλόανθρωποι, εἰλικρινῶς μὲν ἐλεοῦντες τὴν ἰνδικὴν φυλὴν, μηδὲν δὲ ἐννοοῦντες τὴν φύσιν, καὶ πολλὰ ἠγωνίσθησαν καὶ πολλὰ ἐδαπάνησαν εἰς δοκιμὰς· πεποιθότες εἰς τὴν ἐκπολιτιστικὴν αὐτῶν μέθοδον, καὶ ἐλπίζοντες νὰ ἀναθρέψωσι τοὺς Ἰνδοὺς ὡς διὰ τηλεγράφου ἠλεκτρικοῦ, ἐδόξαζον εὐκόλως νὰ ἐμβολιάσωσιν εἰς ἄγριον λαὸν τὸν πολιτισμὸν, καὶ νὰ ἀναστήσωσιν αὐτὸν ὡς δένδρον ἐντὸς ὑποθέρμου στεγασματος· διὸ ἐπελήθησαν τοῦ ἔργου μετὰ διαπύρου ζήλου. Διένειμον γαίτας εἰς τοὺς Ἐρυθροδέρμους, ἔδωκαν αὐτοῖς διδασκάλους, ἀνήγειρον σχολεῖα, ναοὺς καὶ οἰκίας, ἐχορήγησαν πᾶν εἶδος γεωργικῶν ἐργαλείων, σπόρους, δένδρα κάρπιμα, ἵππους, βόας, χοίρους, κατοικίδια πτηνὰ, ἐνὶ λόγῳ πᾶν ὅ,τι χρήσιμον καὶ εἰς τοὺς λευκοὺς. Καὶ ὅμως πᾶσαι αὐταὶ αἱ δοκιμαὶ εἰς αὐτὸς ἐγένοντο μεγά-

λαι δαπάναι ἀπέτυχον σχεδὸν πανταχοῦ· ἀδύνατον ὑπῆρξε νὰ μεταβληθῇ ἡ τάξις τῆς φύσεως καὶ νὰ μεταμορφωθῶσιν οἱ κυνηγοὶ εἰς γεωργοὺς. Φυλὴ τις τῶν Σενέκα εἶχεν ἐγκατασταθῆ πρὸς τὸν ποταμὸν Ἀλλιγάνην εἰς λαμπροτάτην θέσιν, καὶ ἑτέρα τις τῶν Ὀνείδαι κατὰ τὸ κέντρον αὐτὸ τῆς πολιτείας τοῦ Νεοβοράκου, εἰς τόπον καλούμενον Ὀνείδαι Κρήκ. Οὔτε χρημάτων οὔτε ἄλλων παντοειδῶν βοηθημάτων ἐφείσθησαν οἱ φυλόανθρωποι· ἀνήγειραν οἰκίας, καὶ ἐξεχέρωσαν ἀγροὺς χάριν αὐτῶν. Οὔτοι ὅμως ἀπέφυγον ἐπιμόνως πᾶσαν διὰ χειρὸς ἐργασίαν, ἢ τουλάχιστον οὐδέποτε ἐπεμελήθησαν, οὐδ' ἐξήκολούθησαν τακτικῶς τὸ ἔργον, ὥστε νὰ βλαστήσῃ ὁ σῖτος καὶ νὰ εὐδοκιμήσωσι τὰ ποίμνια. Καὶ ὅτε μὲν ἡ συγκομιδὴ ἀπέβαινε ἀφθονος ἐγένοντο ὀκνηροὶ καὶ ἀπρονοήτοι· ὅτε δὲν ἐπετύγχανον ἐδεκατίζοντο ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τῶν νοσημάτων. Μία δὲ ἡ δύο οἰκογένειαι, αἵτινες εἶχον αἶμα λευκὸν εἰς τὰς φλέβας, ἐφάνθησαν ὀπωσοῦν ἀνθρωπικώτεροι. Αἱ λοιπαὶ ἔμεινον ἐνόσῳ εὐρισκόν ἀγρέμια νὰ πωλῶσιν· ὅτε ὅμως τὰ δάση ἠραιώθησαν καὶ τὰ θηράσιμα ζῶα ἐξέλιπον, ἐπώλησαν τὰς γαίτας των καὶ ἀνεχώρησαν εἰς μεμονωμένον μέρος τῆς Green Bay, καὶ σήμερον οἱ πλείστοι τῆς φυλῆς κατέλιπον τὴν Ὀνείδαι, ὥστε ἐντὸς τινῶν χρόνων οὐδεὶς Ἰνδὸς θὰ ὑπάρχῃ ἐκεῖ πλὴν ἴσως τῆς οἰκογενεῖας Walker. Ὁ Bill Beechtree μένων ἐκεῖ, ἔκοψε χάριν ἐμοῦ ραβδίον τινα, καὶ μοὶ ἔδειξε τόξα καὶ βέλη ἅτινα πωλεῖ εἰς τοὺς Ἰνδοὺς. Οὔτε γινώσκει οὔτε θέλει νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς ἄλλο ἔργον. Ἄν καὶ δὲν ἀφῆκε ποτὲ κατ' ἐχθροῦ οὐδὲν βέλος, ἔχει δὲ καὶ ὠραῖαν φωνὴν ὅπως ψάλλῃ ψαλμοὺς ὡς οὐδεὶς ἄλλος, νομίζει ὅτι ὁ υἱὸς ἀνδρείου πολεμιστοῦ μόνον ἐπάγγελμα πρέπει νὰ ἔχῃ τὸ κόπτειν ραβδούς καὶ κολλᾶν εἰς τὰ τόξα πτερά.

Οἱ Δελαουάρι, τοὺς ὁποῖους εἶδομεν περὶ τὴν Leavenworth καὶ οἱ ἐν Saint-Mary's Mission Ποτταουατόμης, εἶναι κατὰ τι ἀνώτεροι τῶν Ὀνείδαι, διότι ζῶσι μεταξὺ λευκῶν μεταχειριζομένων αὐτοῦς ὡς φίλους. Καὶ ζῶσι μὲν μετὰ τούτων, δὲν ἀναπτύσσονται ὅμως. Αἱ δύο αὐταὶ φυλαὶ καλλιεργοῦσιν ἀγροὺς καὶ ἀνατρέφουσι ποίμνια· οἱ πρῶτοι μάλιστα εἶναι ἐκ τῶν εὐγενεστέρων ἰνδικῶν φυλῶν, διότι καὶ ἐξωτερικὸν ἔχουσι κομψότερον, καὶ νοσημονέστεροι, καὶ καθαρώτεροι εἶναι τῶν Cheyennes καὶ τῶν Πάουνης. Ἰσως ἦτο δυνατόν νὰ σωθῶσι λείψανά τινα αὐτῶν δι' ἐντελοῦς μετὰ τῶν ἀποίκων ἐπιμιξίας. καθόσον μάλιστα οἱ λευκοὶ δὲν ἔχουσι πρὸς αὐτοὺς ὄσσην ἀντιπάθειαν καὶ πρὸς τοὺς Σιού καὶ Οὐτές. Οἱ Ποτταουατόμης εὐτύχησαν νὰ ἐλκίσωσι πρὸς τὴν ἐν Κανσᾶς συνοικίαν των τὴν εὐμενῆ προσοχὴν καθολικοῦ τινος ἀρχιερέως. Εἰς Saint-Mary's Mission εἰς ἱερεῖς ἔκτισαν σχολεῖον καὶ ναοὺς, ἐδίδασαν τοὺς

Ἰνδούς καὶ μετέδωκαν αὐτοῖς τὰς ἔξεις τοῦ οἰκιακοῦ βίου. Δύο χιλιάδες παιδιά ἀκούουσι τὰ μαθήματα τῶν ἱερέων τούτων. Αἱ καλύβαι τῆς Saint-Mary's εἶναι ἐπιμελέστερον ἐκτισμέναι, τὰ κτήνη πλέον περιποιημένα, ἢ γῆ κάλλιον εἰργασμένη ἢ εἰς τὰς λευκὰς ἀποικίας τῶν Ἰνδῶν, πλὴν μιᾶς μόνης, τῆς ἐν Οὐάνδωτ περὶ τὸν Μισουρῆν, ὅπου οἰκογένειαί τιτινες Σαουὴ συνοικισθεῖσαι δικαιολογοῦσι τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐκπολιτίσεως τῶν Ἰνδῶν ἀγῶνας. Ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν Ἀμστρόγκ, ὁ καὶ πλουσιώτερος, ἔχει ἀγγλικὸν αἷμα εἰς τὰς φλέβας, καὶ μέγας ἀριθμὸς ἄλλων Σαουὴ τὸν ὁμοιάζουσι. Καλλιεργοῦσι τὴν γῆν, ἀνατρέφουσι ποίμνια καὶ πωλοῦσι τὰ προϊόντα τῶν ὑποστατικῶν αὐτῶν. Τινὲς δὲ καὶ λευκὰς νυμφεύονται, ἄλλοι δὲ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἐκδίδουσι εἰς γάμον πρὸς λευκοὺς. Εὐάριθμοι δὲ τινὲς καὶ πρὸς τὰ οἰκονομολογικὰ τῶν τραπέζων μυστήρια ἀτενίζουσιν. Οἱ Σαουὴ οὗτοι ἀνεγνωρίσθησαν διὰ νόμου πολιταί τῆς Κανσᾶς, καὶ ὡς τοιοῦτοι κληροῦνται ὄρκωτοὶ καὶ ψηφοφοροῦσι εἰς τὰς ἐκλογὰς τῶν Βουλευτῶν. Ἀνάγκη ὅμως νὰ προσθέσωμεν ὅτι δύσκολον εἶναι νὰ πορισθῶμεν ἐκ τοῦ παραδείγματος τούτου γενικὰ συμπεράσματα, διότι εἰς τὰς φλέβας τῶν Σαουὴ ῥεῖ καὶ ἀγγλαμερικανικὸν αἷμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Τὸ Ἰνδικὸν ζήτημα.

Τὴν ἀποτυχίαν τῶν δοκιμῶν ὅσαι ἐγένοντο ὅπως κατασταθῶσιν Ἰνδικαὶ ἀποικίαι παρὰ τοῖς Ἰροκουά, καὶ τοῖς Ἀλγογκίναις ἀπέδωκαν οἱ πολλοὶ εἰς τοὺς Ἐρυθροδέρους· ἀλλ' εἶναι δικαία ἢ κατηγορία; Εἶναι σφάλμα τῶν Δελαουρῶν, ἂν ἐντὸς μιᾶς γενεᾶς δὲν δύνανται νὰ μεταμορφωθῶσιν ἀπὸ κυνηγῶν εἰς γεωργούς; Ἰποθετέον ὅτι καλὴ κτισθεῖσα οὐχὶ διὰ στερεῶν ξύλων ἀλλὰ διὰ καλάμων, κατέπεσεν ἐν ὄρα θυέλλης· τίς πταίει;

Ὁ ἄνθρωπος, ὡς πάντες οἱ φιλόσοφοι γινώσκουσιν, ὅπως μεταβῆ ἀπὸ τῆς ἀγρίας καταστάσεως εἰς τὸν πολιτισμὸν, ἔχει νὰ ὑπερβῇ τρεῖς μεγάλους σταθμοὺς, ἀνατακρινόμενος τρόπον τινὰ εἰς τὴν νηπιότητα, τὴν νεανικὴν καὶ τὴν ὄριμον αὐτοῦ ἡλικίαν. Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίοδον εἶναι κυνηγὸς καὶ ζῆ κυρίως ἀπὸ τῶν προϊόντων τῆς θήρας· κατὰ δὲ τὴν δευτέραν εἶναι ποιμὴν καὶ διατρεφεται πρὸ πάντων ἀνατρέφων αἰγας, πρόβατα, καμήλους καὶ θαλάμεις· κατὰ δὲ τὴν τρίτην εἶναι γεωργὸς καὶ ζῆ κατ' ἐξαιρέσειν ἀπὸ τῆς καλλιεργείας τοῦ αἵτου, τῶν καρπῶν καὶ τῶν τοιούτων. Τὰς τρεῖς ταύτας διαιρέσεις τοῦ ἀνθρωπίνου βίου περιελάσσειν ἀκριβῶς οἱ Ἰροκουά, οἱ Ἄραβες καὶ οἱ Σάξωνες· ἐκάστη ὅμως αὐτῶν εἶναι οὐσιωδῶς ὑπό-

θεσις ὅχι φυλῆς ἀλλ' ἀναπτύξεως. Ὁ νῦν ποιμὴν Ἄραψ ὑπῆρξε πρότερον κυνηγός· ὁ τὴν γῆν καλλιεργῶν σήμερον Σάξων, τὸ μὲν πρῶτον ὑπῆρξε κυνηγός, δευτέρον δὲ ποιμὴν καὶ τρίτον γεωργός. Ἡ πορεία τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι συνεχῆς, καὶ ὑποτάσσεται εἰς νόμους φυσικῆς καὶ ἠθικῆς διαρρυθμίσεως. Καὶ μὲν ἡ πρόοδος αὕτη εἶναι βραδεία, ὁμοίμορφος, ἡρεμὸς καὶ ἀόρατος, ἀλλ' εἶναι πρόοδος καὶ ἀνάπτυξις. Οὐδεὶς ἔλαβε τὸ προνόμιον νὰ μεταβῆ ἀτάκτως ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην βαθμίδα, ἢ νὰ πηδῆσῃ ὑπεράνω τῆς μιᾶς αὐτῶν, διότι ἡ ἀνάπτυξις εἶναι ἔργον χρόνου, καὶ οὐδὲν μηχανήμα ἰσχύει κατ' αὐτῆς· δύναται μὲν ὁ ἄνθρωπος νὰ συντρέξῃ οὐχὶ ὁμῶς καὶ νὰ κατασπύσῃ αὐτήν. Πρέπει νὰ περιμείνῃ τὴν ἐνέργειαν τῆς φύσεως εἴτε κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν δένδρου εἴτε κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν βρέφους. Αἱ τρεῖς αὗται φάσεις τῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι καθαρῶτα κεχαραγμένα· ἡ ἀπόστασις ἢ διαχωρίζουσα τὸν Ἰροκουά ἀπὸ τοῦ Ἄραβος, εἶναι ἴση πρὸς τὴν διαχωρίζουσαν τοῦτον ἀπὸ τοῦ Σάξωνος.

Αἱ ἔξεις τοῦ κυνηγοῦ εἶναι ἔξεις καὶ τοῦ θηρίου. Πᾶν ὅ,τι ζῆ, πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ, ζῶα τῆς γῆς, πρέπει νὰ καταστραφῶσιν ὑπ' αὐτοῦ, διότι εἶναι ἐχθροὶ ἀπειλοῦντες τὸ βέλος καὶ τὸ ρόπαλόν του. Ἀνυψούμενος εἰς τὴν ἀξίαν ποιμένος, συνειθίζει νὰ κοινωνῇ μετὰ κυνῶν, ἵππων, καμήλων καὶ ἄλλων ζῶων ἐκ τῶν ἠπιωτέρων. Ἀναλαμβάνει τὴν ὁδηγίαν αἰγῶν, προβάτων, ποιμνίων καὶ κατοικιδίων πτηνῶν, ἅτινα προστατεύει καὶ φυλάττει, καὶ περὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν ὁποίων προνοεῖ ἐὰν θέλῃ νὰ μὴ ἀπολεσθῶσιν. Ἐὰν δὲ θέλῃ νὰ τραφῇ διὰ τοῦ γάλακτος καὶ τῶν ὠν, νὰ ἐνδύθῃ διὰ τῶν δερμάτων καὶ τοῦ μαλλοῦ αὐτῶν, ἀναγκάζεται νὰ σπουδάσῃ τὰς ἀνάγκας τῶν, καὶ νὰ τὰ θεραπεύσῃ ὡς ἄλλος πατήρ. Αὐτὸς πρέπει νὰ χορηγήσῃ εἰς αὐτὰ χόρτον καὶ ὕδωρ, καὶ νὰ τὰ διαφυλάξῃ ἀπὸ τοῦ ψύχους καὶ τοῦ καύσωνος. Ἐνεκα τούτου ἡ πρώτη θέσις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰ ζῶα μεταβάλλεται. Αὐτὸς, ὅς τις ἄγριος ὢν, ἠκόνιζε τὸ ζῆφος του ὅπως φονεύσῃ πᾶν τὸ ἔχον πνοήν, μελετᾷ σήμερον τὴν φύσιν ἐκάστου τούτων, καὶ τρέφει ὡς ἄλλος πατήρ οἰκογένειαν ζῶων καὶ πτηνῶν ἀδιακόπως αὐξανομένην.

Πάσας ταύτας τὰς λεπτομερείας εἰς αἰ· καταγίνονται οἱ ποιμένες Ἄραβες, Κάρφοι καὶ Κιργίσιοι, ἀγνοεῖ ἐντελῶς ὁ Σενέκας, ὁ Σωσονὴ καὶ ὁ Ἰτῆς. Οἱ κυνηγοὶ δὲν γνωρίζουσι τὰς μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ὑπηρετούντων αὐτὸν ζῶων πατρικὰς σχέδον ταύτας σχέσεις. Πολλαὶ γενεαὶ χωρίζουσι τὸν κυνηγὸν Σενέκαν ἀπὸ τοῦ ποιμένου Ἄραβος· ἴσως τοῦλάχιστον ἀριθμὸς γενεῶν χωρίζει τοῦτον ἀπὸ τοῦ Σάξωνος, τοῦ χαράσσοντος καὶ γονιμοποιούντος τὴν γῆν. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ περιμένωμεν· Ταῦτα δὲ

γινώσκει καὶ ὁ ἐπισκεφθεὶς τὴν Νάχρ Δεχὰθ ἐν Συρίᾳ, καὶ ὁ ἰδὼν τοὺς κόπους δι' ὧν ὁ Τουρκὸς κατορθώνει νὰ προσκλώσῃ τὸν Ἄραβιν εἰς τὴν γῆν τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ καλλιεργήσῃ. Ὁ Cheyenne εἶναι ἄγριος ἄνθρωπος τῶν δασῶν, τὸν ὁποῖον οὐδέποτε θέλει κατορθῶσαι οὔτε τὸ ψῦχος οὔτε ὁ λιμὸς νὰ ἐργάζε-ται ὑπὲρ ἐκυτοῦ, τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων του. Καὶ διὰ τί νὰ ἐργασθῇ; Ὁ ἀποθνήσκων ἔνεκα ψύχους ἢ πείνης δὲν ἀτιμάζει τὴν φυλὴν του· ὁ πολέμιστος δὲν πρέπει νὰ μολύνῃ τὰς χεῖράς του διὰ τῆς ἐργασίας, διότι μόνον ἐντολήν ἔλαβε νὰ κυνηγῇ καὶ νὰ μάχεται. Εἶναι ἀνάγκη νὰ σπαρῇ σίτος, νὰ καλλιεργηθῶσι φυτὰ πρὸς βρῶσιν, ν' ἀναφθῇ πῦρ ἢ νὰ ἀντληθῇ ὕδωρ; Ἰδοὺ ἡ γυνή. Καὶ μὲν δὲν ἔχει πολλῶν πραγμάτων ἀνάγκην ὁ ἄγριος· ἀλλὰ καὶ ἂν εἶχεν, ὁ ἀνὴρ δὲν ἐγεννήθη δι' αὐτό. Τὸ μόνον χρέος τοῦ Ἰνδοῦ εἶναι νὰ φονεύῃ τὸν ἐχθρὸν καὶ νὰ θηρεύῃ. Καὶ ὅταν λιμοκτονῆται, δὲν εἶναι ὑπόχρεως νὰ ἐργασθῇ οὔτε δι' ἐκυτὸν οὔτε δι' ἄλλους.

Εἰς τινὰς φυλάς τῆς Δύσεως, ὅπου τὰ ἀγρέμια σπανίζουσι καὶ οἱ κάστορες φεύγουσι τὰ δίκτυα τῶν κυνηγῶν, αἱ γυναῖκες καὶ τὰ τέκνα τῶν σπεύρουσιν ὀλίγον σίτον· οἱ ἄνδρες ὅμως οὔτε φροντίζουσι περὶ τούτου. Ἐὰν δὲ ὅταν πλησιασῇ ὁ χειμὼν καὶ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ χωρία των, ἴδωσιν ὅτι αἱ γυναῖκες ἐλησμόνησαν νὰ σπεύρωσι, κάθηνται καὶ γελῶσι διὰ τὴν ἀμέλειάν των. Καὶ ὅταν τις φυλὴ ἀπορῇ τροφῆς, ὁ κυνηγὸς ἔχει ἐν μόνον καταφύγιον, νὰ ἐφορμᾷ κατὰ τῆς γείτονος φυλῆς, ἐλπίζων νὰ κατορθώσῃ διὰ τοῦ βέλους καὶ τῆς μαχαίρας του ἴσιν ἀναλογίαν μεταξὺ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στομάτων ὅσα ἔχει νὰ θρέψῃ, καὶ τοῦ κρέκτος τῶν βονάσων καὶ τῶν αἰγάγων τὸ ὁποῖον δύναται νὰ διαθέσῃ ὑπὲρ αὐτῶν.

Ἰδοὺ τὸ μόνον ἱατρικὸν τὸ ὁποῖον γνωρίζει κατὰ τοῦ λιμοῦ. Τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ ἀπλότης τοῦ πνεύματός του, ὥστε οὔτε συλλογίζεται ὅτι αἱ κυφῆλαι τῶν μελισσῶν ἢ ἡ ἀνατροφή ποιμνίων δύνανται ν' ἀνακουφίσωσι τὰς ἀνάγκας του. Ἐπειδὴ οἱ πρόγονοι ὑπῆρξαν πάντοτε κυνηγοὶ, ὁ μόνος πόρος τῆς φυλῆς τῶν δσάκις στερεῖται τροφῆς εἶναι ἡ ἀρπαγή. Πρέπει λοιπὸν ν' ἀπορῶμεν ὅτι οἱ Σενέκαι, ὁρμώντες κατὰ τῶν Ἀλλεγανίων, τῶν ὁποίων ἡ χώρα εἶναι καὶ εὐφορος καὶ ὀπωροφόρος, ὅπου εὐρίσκονται πολυτιμώτατα δένδρα, οὐ μόνον οὐδὲν οὐδέποτε ἔσπειραν ἢ ἐκαλλιέργησαν, ἀλλὰ καὶ ἐπώλησαν εἰς τοὺς λευκοὺς τὰ δάση, καὶ τὰ δικαιώματά των ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ; Μεταξὺ τῶν χωρῶν τῶν λευκῶν ὁ πλοῦτος τῆς γῆς μετεβλήθη εἰς τάλληρα, ἐνῶ ὁ Ἐρυθροδέριμος ἀποθνήσκει λιμώττων ἐπὶ τῆς αὐτῆς γῆς. Οἱ κῆνδρες πολεμοῦσιν, ἐργάζονται δὲ μόναι αἱ γυναῖκες.

Δίκαιον ἄρα εἶναι ν' ἀποδώσωμεν τὴν ἀποτυχίαν

τῶν γινομένων δοκιμασιῶν εἰς τὴν ταχέειαν μεταβολὴν τῶν κυνηγῶν εἰς γεωργούς, εἰς τοὺς μεγάλους νόμους τῆς φύσεως καὶ οὐχὶ εἰς τὴν κακίαν τῶν ἀνθρώπων. Οἱ φίλοι τῶν Ἰνδῶν, ἂν καὶ εἶχον ἀξιεπαῖνον τὴν προαίρεσιν, μὴ μελετήσαντες μετ' ἐπιστάσις τὴν ἀρχικὴν ταύτην κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου, ἀντὶ ὠφελείας βλάβην μᾶλλον προσέβησαν. Στερηθέντες τῆς χώρας αὐτῶν, εἰς ἀντάλλαγμα δὲ λαβόντες ἀνεπαρκῆ ἐνοίκια, ἀνίκανοι νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς ἄλλα ἔργα, περιορίσθησαν εἰς τὸ νὰ περιφέρωνται περὶ τὰς κατοικίας τῶν λευκῶν, νὰ τρώγωσι, νὰ πίνωσι, νὰ καπνίζωσι καὶ νὰ μάχωνται. Κατήνησαν γέροντες πρὶν ἢ γηράσωσιν. Ἐκ τῆς ποσότητος ἑκατὸν ἑκατομμυρίων ταλήρων τὰ ἡμίση τοῦλάχιστον, ὡς βεβαιόσιν, κατηναλώθησαν εἰς τὰ καπηλεῖα καὶ χαμαιτυπεῖα. Δυστυχία αὐτῶν εἶναι ὅτι ἄγριοι ἔτι ἐξετέθησαν μεταξὺ τῆς φλογερᾶς δραστηριότητος τοῦ πολιτισμοῦ. Τί θὰ ἐγένοντο τὰ τρυφερά φυτὰ τῶν δασῶν αὐτῶν ἐὰν μετεφυτεύοντο διὰ μιᾶς ὑπὸ τὸν καυστικὸν ἥλιον; θὰ ἐκαίοντο ἀναμφιβόλως. Τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Εἰς δὲ τὸ μέρος τῆς Ἰνδικῆς χώρας ἦτις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῶν Ὄμοσπόνδων πολιτειῶν, ἡ ἔλλειψις δικαιοσύνης εἶναι κανὼν· εἰς τὸ Ἰνδικὸν μέρος τοῦ Καναδά, ἡ ἔλλειψις τῆς δικαιοσύνης εἶναι ἐξ ἑναντίας σπανία. Οἱ κυνηγοὶ καὶ οἱ ἔμποροι οἱ ζῶντες πέραν τῶν καναδικῶν ὄρέων, ἐφαρμύζουσι εἰς τοὺς κλέπτας καὶ τοὺς κακούργους συνοπτικωτάτην δικαιοσύνην. Ὁ φίλος μου Zem Bayer γέρον κυνηγός, ῥωμαλέος, κατοικῶν μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων του εἰς Clear-Greek, πλησίον τοῦ Δέμπερ, μὴ ἐξήγησε ταῦτα πάντα ἐν ὀλίγοις.

— Βλέπετε, συνταγματάρχχα, μοὶ εἶπε (σημειώ-τέον δὲ ὅτι πᾶς ἐνδεδυμένος καλῶς ὀνομάζεται ὑπὸ τοῦ Zem συνταγματάρχης), ἰδοὺ ἡ διαφορὰ. Ἐὰν τις φονεύσῃ λευκὸν περὶ τὸ φρούριον Ἐλλίς, σεῖς οἱ Ἄγγλοι λέγετε· «συλλάβετε τὸν ζῶντα ἢ νεκρὸν καὶ θὰ λάβετε διακόσια τάλληρα» καὶ ὅταν σᾶς τὸν φέρωσιν οἱ Ἰνδοὶ προσθέτετε· «Κρίνατέ τον, καὶ ἂν εἶναι ἔνοχος κρεμάσατέ τον εἰς τὸ δένδρον ἐκεῖνο.» Ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας τελειώνει ἡ ὑπόθεσις, καὶ τὸ αἷμα τοῦ ἐνόχου πίπτει εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν Ἰνδῶν. Ἐὰν ὅμως Σιού τις φονεύσῃ λευκὸν περὶ τὸ φρούριον Λαραμί, ἡμεῖς οἱ Ἀμερικανοὶ λέγομεν· «Συλλάβετε τον, φροντίσατέ τον, μὴν ἀμελήσετε νὰ φέρετε μάρτυρας.» Καὶ ὅταν τὸν συλλάβωσιν οἱ Ἰνδοὶ προσθέτομεν· «Ὁ ἄνθρωπος οὗτος, κατηγορούμενος ἐπὶ κακούργηματι πρέπει νὰ δικασθῇ κατὰ τοὺς συνήθεις νόμους· πρέπει ν' ἀνακριθῇ, νὰ ἐκδοθῇ βούλευμα καὶ νὰ παραπεμφθῇ εἰς τὸ κακούργοδικεῖον, νὰ δοθῇ αὐτῷ καλὸς δικηγόρος καὶ νὰ δικασθῇ.» Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπολύεται σχεδὸν πάντοτε. Ἐνίοτε δὲ καὶ

λαμβάνει δῶρον παρά φιλανθρώπου τινὸς κυρίας. Ἐπιστρέφων δὲ εἰς τὴν φυλὴν του γίνεται ἀμέσως ἀρχηγός. Πολλάκις, ὡς τὸ εἶπον, καὶ ὡς θὰ τὸ εἰπῶ καὶ μετὰ ταῦτα, ἡ ἀγάπη τῆς νομιμότητος καὶ τὸ περίπλοκον τῶν διατυπώσεων συντελοῦσιν εἰς τὴν ἀθώωσιν τῶν ἐνόχων Ἰνδῶν. Τότε ἡ δικαιοσύνη τοῦ λαοῦ ἀναλαμβάνει νὰ διορθώσῃ τὴν παρανομίαν τοῦ δικαστηρίου, ὡς ἐγένετο κατὰ τὰς αἰματηρὰς σκηνὰς τοῦ Sand Creek. Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ φοβούμενοι τὰ βασανιστήρια τῶν Ἰνδῶν, ἀποφύγουν αὐτὰ, ἐλπίζοντες ὅτι προϊόντος τοῦ χρόνου θέλουσι καταργηθῆ ἴσως καὶ οὕτω θέλουσι σωθῆ.

Ὁ γραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας Seward θέλων νὰ μὲ καθυστερήσῃ μοι ἔλεγε· « Προχωροῦμεν πάντοτε. Πρὸ ἐνενήκοντα ἐτῶν ὁ πάππος μου κατεδιώκετο ὑπὸ τῶν Ἐρυθροδέρμων ἐξήκοντα μίλια μακρὰν τοῦ Νεοεβοράκου· σήμερον ὅμως μόλις τοὺς εὕρισκεις ἐξαιρέτως μίλια ἐκεῖθεν τοῦ ἁγίου Λοδοβίκου· βλέπεις ὅτι προχωροῦμεν. » Πολλάκις ἐθαύμασα τὴν ἀκλόνητον πεποιθῆσιν τῶν Ἀμερικανῶν ὅτι πάντα θέλουσιν ὑποχωρήσει καὶ ἐξομαλυνθῆ. Ὅσον δὲ διὰ τὴν τακτικὴν ἐκείνην ἥτις συνίσταται εἰς τὴν ἀπὸ τῆς ἡπείρου ἐξωσιν τῶν ἐντοπίων φυλῶν, δὲν εἶμαι βέβαιος ἂν ὡς λέγεται εἶναι ἀξιόλογος.

Ἐὰν λόγοι πολιτικοὶ ὑποχρεῶσι τὴν ἀμερικανικὴν κυβερνήσιν ν' ἀνείξῃ νέον δρόμον ἀπὸ τοῦ ἁγίου Λοδοβίκου πρὸς τὸν ἅγιον Φραγκίσκον ¹⁾, πρέπει ἐξ ἀνάγκης νὰ ληφθῶσι μέτρα ἐξασφαλιστικά. Ἄλλ' ὅποια, ἀφοῦ περᾶ μεταξὺ τῶν μερῶν ὅπου κυνηγοῦσιν οἱ Ἰνδοί; Ἀρκεὶ τάχα νὰ στέλλωσι κατ' ἔτος νὰ ἐρωτῶσι τὴν Ῥωμαϊκὴν Βίβλα καὶ τὸν Πολύστικτον Κῦνα ἂν θέλωσι νὰ παραδεχθῶσι συνθήκην εἰρήνης, λαμβάνοντες εἰς ἀντάλλαγμα σκεπάσματα τινα, ῥακίον καὶ πολλὰ λόγια; Ταύτην τὴν παιδαριώδη μέθοδον, ἥτις ἐν τοσοῦτῳ οὐδὲν εὐχαριστεῖ πλὴν τῶν ὑπαλλήλων τῆς ἐξουσίας, μεταχειρίζονται σήμερον. Κατὰ τὴν ἐμὴν ὅμως γνώμην ὁ τρόπος οὗτος, εἰς ἕν ἀποτέλεσμα φέρει, εἰς τὴν ἀπάτην τῶν Ἐρυθροδέρμων καὶ εἰς τὴν ἀπόκτησιν πεποιθήσεως ὅτι οἱ λευκοὶ εἶναι ἀνίσχυροι, καθόσον μάλιστα οἱ Cheyennes νομίζουσιν ἐκρυπτοῦς ἰσχυροτέρους, ἀνδριοτέρους καὶ πολυαριθμοτέρους τῶν Ἀμερικανῶν. Ἐὰν τις Ἰνδός, ἐπανερχόμενος ἐκ τοῦ Ἁγ. Λοδοβίκου, διηγηθῆ ποτε εἰς τὴν φυλὴν του ὅτι οἱ λευκοὶ τῆς Ἀνατολῆς εἶναι ἀναριθμητοὶ ὡς τὰ ἄνθη τοῦ ἀγροῦ, οἱ Ἐρυθρόδερμοι λέγουσιν ὅτι ἐτύφλωσεν αὐτὸν ὁ σατανᾶς, ὑπαγορεύσας αὐτῷ πάντα ταῦτα τὰ ψεύδη. Τότε ἡ πρὸς τοὺς λευκοὺς καταφρόνησις των αὐξάνει ἔτι μάλλον.

Ἐὰν θέλωσι νὰ μείνῃ ἐλεύθερος ὁ νέος οὗτος δρό-

¹⁾ Ὁ σιδηροδρομὸς ἐγένετο καὶ πρὸ ἐτῶν δύο ἐργάζεται. Ἰδε Μενδ. τόμ. Κ', σελ. 140.

μος καὶ νὰ χύνεται αἷμα ἀνθρώπινον, ἀνάγκη νὰ γίνωσιν ὡς δέον τὰ πράγματα· ὁ αὐτόχθων πρέπει νὰ αἰσθανθῆ ὅτι εἶναι ἀσθενέστερος καὶ νὰ ζητήσῃ εἰρήνην. Ἐὰν δὲ ἀναγνωρίσωσιν ὅτι ἔχει δικαιώματα ἐπὶ τῆς χώρας νὰ τὸν ἀποζημιώσωσιν. Ἄς παραδεχθῶσιν ὅρους ἐπωφελεῖς εἰς αὐτὸν, καὶ ἄς τηρήσωσι τὴν συνθήκην εἰλικρινῶς. Ὀλίγη τις αὐστηρότης ἀπαιτεῖται ἀφεύκτως κατ' ἀρχάς, διότι ὁ Cheyenne οὐδέποτε ἐνόησε τὴν ὑπεροχὴν τῶν λευκῶν· θὰ αἰσθανθῆ δὲ αὐτὴν ἂν οἱ λευκοὶ φερθῶσι μετ' εἰλικρινείας, σταθερότητος καὶ γενναιοψυχίας. Ἐὰν ὅμως τὰ πράγματα μείνωσιν ὅπως σήμερον, οὐδέποτε θὰ παύσωσιν οἱ Ἰνδοὶ διαταράττοντες τοὺς λευκοὺς, καὶ οὐδέποτε οὔτε οἱ ἔμποροι οὔτε οἱ περιγῆται θὰ κατορθώσωσι νὰ διασχίσωσιν ἄνευ συνοδείας τοὺς ἀχανεῖς ἐκείνους τόπους. (Ἀκολουθεῖ.)

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ.

Ἀξιότιμε φίλε! Κατὰ Μάιον μῆνα τοῦ παρόντος ἔτους ὁ καλὸς κάγαθος φίλος μου Κ. Κ. Γαννώ, γραμματεὺς τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ Γαλλικοῦ προξενείου, ἀνὴρ τοῖς πᾶσι γνωστός διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ ἀρχαιοτάτου τῶν Ἑβραϊκῶν μνημείων, τῆς Γήλης Μωσᾶ, βασιλέως τῶν Μωαβιτῶν (896 π. Χ.), εὔρε μίαν τῶν πολλῶν ἐκείνων Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν, αἰτινες, ἐγκεχαραγμέναι ἐπὶ στηλῶν ἐσταμένων πρὸ τοῦ δευτέρου περιβόλου τοῦ ὑπὸ Ἡρώδου ἐπισκευασθέντος καὶ πολυτελέστατα καλλωπισθέντος ναοῦ τῶν Ἰουδαίων, ἀπηγόρευον τοῖς ἄλλοις ἐπὶ ποινῆ θανάτου τὴν εἰς τὸ δεύτερον ἱερὸν, ἢ τὸ ἅγιον εἰσοδόν.

Αἱ περὶ τούτου μαρτυρίαι τοῦ Ἰωσήπου ἔχουσιν ὡς ἑξῆς. « Τοιοῦτος μὲν ὁ πρῶτος περιβόλος ἦν, ἐν μέσῳ δὲ ἀπέχων οὐ πολὺ δεύτερος, προσβατὸς βραμῆσιν ὀλίγαις, ἂν περιεῖχεν ἐρκίον λιθίνου δρυφάκτου, γραφῆ κοινῶν εἰσιέναι τὸν ἄλλοθεν, θανατικῆς ἀπειλούμενης τῆς ζημίας. » (Ἀρχαιολογ. 15, 41, 5). « Διὰ τούτου προϊόντων ἐπὶ τὸ δεύτερον ἱερὸν δρυφάκτος περιβέβλητο λίθινος, τρίπηχυς μὲν ὕψος, πάνυ δὲ χαριέντως διεργασμένος· ἐν αὐτῷ δὲ εἰσθήκεσαν ἐξ ἴσου διαστήματος στήλαι τὸν τῆς ἀγγείας προσημαίνουσαι νόμον, αἱ μὲν Ἑλληνικοῖς, αἱ δὲ Ῥωμαϊκοῖς γράμμασι μὴ δεῖν ἀλλόφυλον ἐντὸς τοῦ ἁγίου παρῆναι, τὸ γὰρ δεύτερον ἱερὸν ἅγιον ἐκαλεῖτο » (Ἰουδ. πολ. 5, 5, 2). « Τίτος δὲ ὑπερπαθήσας πάλιν ἐξωνείδιζε τοὺς περὶ τὸν Ἰωάννην, λέγων, Ἄρ' οὐχ ὑμεῖς, ὡ μισρώτατοι, τὸν δρυφάκτον τοῦτον προσβάλεσθε τῶν ἁγίων; Οὐχ ὑμεῖς δὲ τὰς ἐν αὐτῷ στήλας διεστήσατε γράμμασιν Ἑλληνικοῖς καὶ ἡμετέροις κεχαραγμέναις ἀ μνημένα τὸ γέισιον ὑπερβάνειν πραγαγγελλεῖς; Οὐχ ἡμεῖς δὲ τοὺς ὑπερ-

παντας ὑμῖν ἀναίρεσθαι ἐπετρέψαμεν καὶ ἐὰν Ῥωμαῖός τις ἦ; » (αὐτόθι 6, 2, 4.)

Ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Γαννώ ἀνακαλυφθεῖσα ἐπιγραφή, ἐγκεχαραγμένη ἐπὶ συνήθους λευκοῦ ἐγγωρίου λίθου, πάνυ καλῶς κατεργασμένου, ἔχοντος μῆκος μὲν 90 ἑκατοστὰ μέτρου, πλάτος δὲ 60, καὶ πάχος 40, ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ ἰδίου ὡς ἀκολουθῶς· « Μνηθένα ἀλλογενῆ εἰσπορεύεσθαι ἐντὸς τοῦ περὶ τὸ ἱερὸν τρυφάκτου καὶ περιβόλου· ὅς δ' ἂν ληφθῆ, ἑαυτῷ αἴτιος ἔσται δι(α) (τὸ) ἐξακολουθεῖν θάνατον. »

Καὶ τοιαύτη μὲν ἡ ἐπιγραφή τοῦ φίλου μου κ. Κ. Γαννώ. Πρὸ μικροῦ δὲ εἶδον καὶ ἀνέγνω ἑγὼ πρῶτος ἐτέραν Ἑλληνικὴν ἐπιγραφήν, περιέχουσαν μὲν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, οὐσαν ὅμως ἀρχαιοτέραν, καθόσον ἐδυνήθη νὰ κρίνω ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ λίθου, τῶν στοιχείων καὶ τινων λέξεων.

Καὶ ὁ μὲν λίθος τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς, ὡν ἐπίσης λευκός, ἀλλὰ πάνυ κακῶς κατεργασμένος, καίπερ φέρων τὰ γράμματα βαθύτερον ἐγκεχαραγμένα, ἔχει μῆκος μὲν 85 ἑκατοστὰ μέτρου, πλάτος δὲ 50 καὶ πάχος 20. Τὰ δὲ στοιχεῖα Α Θ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον φέρουσι τὴν μορφήν Α καὶ Ο, τὸ Ρ τὴν τοῦ F καὶ αἱ δίφθογγοι ΕΙ καὶ ΑΙ τὴν τοῦ Ε καὶ Χ. Περὶ τὸ τέλος τῆς ὄλης ἐπιγραφῆς εὐρηται τὸ σημεῖον Ζ, λείπον ὅλως ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ κ. Κ. Γαννώ. Ἄντι δὲ τῆς λέξεως Μνηθένα, δι' ἧς ἀρχεται ἡ πρώτη ἐπιγραφή, ἡ δευτέρα ἔχει Οὐθέν'. Προσέτι τὰ στοιχεῖα τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς εἰσι παραμορφωμένα, καὶ αἱ λέξεις κεκολοβωμένα, ὅπερ ἀποδοτέον τῇ ἀμαθείᾳ καὶ ἀνικανότητι τοῦ χαρακτοῦ. Ἐπισυνάπτω ἐνταῦθα ὁμοιότυπα ἀντίγραφα ἀμφοτέρων τῶν σημειωθεισῶν μεγάλων διαφορῶν.

Α'.

Ἀντίγραφον τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ κ. Κ. Γαννώ.

ΜΗΘΕΝΑΛΛΟΓΕΝΗΕΙΣΠΟ
ΕΥΕΣΘΑΙΕΝΤΟΣΤΣΥΠΕ
ΓΙΤΟΙΕΡΟΝΡΤΡΦΑΚΤΟΥΚΑΙ
ΕΦΙΒΟΛΟΥΟΣΔΑΝΑΗ
ΦΘΗΕΛΥΤΩΙΑΙΤΙΟΣΕΣ
ΤΑΙΑΔ/-ΕΞΑΚΟΛΟ
ΘΕΙΝΘΑΝΑΤΟΝ

Β'.

Ἀντίγραφον τῆς ἐπιγραφῆς τῆς ὑπ' ἐμοῦ τὸ πρῶτον ἀναγνωσθείσης.

ΙΟΕΝΑΛΛΟΓΕΙΗΘΣΙΤΟ
ΕΥΕΣΘΑΝΝΤΟΣΤΟΥΛΙΕ
ΝΤΟΙΕΦΟΓΙΥΟΚΤΟΙΚΧ
ΗΒΟΛΟΥΟΣΔΑΝΑΗ
ΦΘΗΕΛΥΤΩΙΑΟΣΕΣ
ΤΑΙΑΙΕΛΟΛΟ
ΘΕΙΝΘΑΝΑΤΟΝ

Καίπερ οὕτως ἔχουσιν τὴν δευτέραν ἐπιγραφήν, ἀνέγνω ὅμως αὐτὴν ὡς ἑξῆς· « Οὐθέν' ἀλλογενῆ εἰσπορεύεσθαι ἐντὸς τοῦ περὶ τοῦ ἱερὸν δρυφάκτου καὶ περιβόλου, ὅς δ' ἂν ληφθῆ, ἑαυτῷ αἴτιος ἔσται διὰ τὸ ἐξακολουθεῖν θάνατον. »

Τὴν ἐπιγραφήν ταύτην, διὰ τε τὰ πολυειδῆ αὐτῆς σφάλματα καὶ τὴν δυσαναλογίαν καὶ τὴν ἀκομφον κατεργασίαν τοῦ λίθου, μὴ δυνάμενος νὰ συμβιβάσω πρὸς τὴν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν καὶ φιλοδοξίαν τοῦ Ἡρώδου, ὅς τις ἠθέλησε νὰ ἐπιδείξῃ τοῖς ἔθνεσι πάντα τὰ κατὰ τὸν Ἰουδαϊκὸν ναὸν τέλεια ἐν τε πολυτελείᾳ καὶ τέχνῃ, τολμῶ ν' ἀναγάγω εἰς ἀρχαιοτέραν ἐποχὴν, ν' ἀποδώσω εἰς τὸν δεύτερον ναὸν, ὅς τις ἐκτίσθη μὲν ὑπὸ τοῦ Ζοροβάβελ μετὰ τὴν ἐκ τῆς Βαβυλωνίου αἰχμαλωσίας ἐπιστροφὴν τῷ 515 π. Χ., συλληθεῖς δὲ καὶ βεβηλωθεῖς ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς τῷ 169 π. Χ. ἐπεσκευάσθη καὶ ἀνεκαινίσθη ὑπὸ Ἰούδα τοῦ Μακκαβαίου τῷ 165 π. Χ. Μεταξὺ τοῦ τελευταίου τούτου ἔτους καὶ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἐπεσκέψατο τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀφότου οἱ Ἕλληνες πολυπληθέστεροι ἤρξαντο νὰ ἐγκαθιστῶνται ἐν Παλαιστίνῃ, τολμῶ νὰ τᾶξω τὴν ἡμετέραν ἐπιγραφήν. Εἶχε δὲ καὶ ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ναὸς δύο περιβόλους καὶ στοὰς περὶ τὸν δεύτερον περιβόλον, καθὰ μαρτυρεῖ ὁ Ἰώσηπος. « Ἡρημένου δὲ τοῦ ἐξωθεν ἱεροῦ καὶ τῆς κάτω πόλεως, εἰς τὸ ἐσωθεν ἱερὸν καὶ τὴν ἄνω πόλιν Ἰουδαῖοι συνέφυγον. » (Ἀρχαιολ. 14, 16, 2.) « Ἀνέστησαν τε κατὰ τοὺς Μωυσέως νόμους οἱ τε ἱερεῖς καὶ Λευῖται θυρωροὺς ἐφ' ἐκάστου πυλῶνος· ὠκοδομήκεσαν γὰρ Ἰουδαῖοι καὶ τὰς ἐν κύκλῳ τοῦ ναοῦ στοὰς τοῦ ἐνδοθεν ἱεροῦ. » (Αὐτ. 11, 4, 7.)

Τὰς ἐν μεγίστῃ βίᾳ γενομένας ταύτας ἀρχαιολογικὰς σημειώσεις μου δημοσιεύσατε παρακαλῶ, ἀξιότιμε φίλε, διὰ τοῦ ἀξιολόγου ὑμῶν περιοδικοῦ συγγράμματος, ἵνα προκαλέσητε τὴν σοφὴν γνώμην ἄλλων λογίων ὁμογενῶν ἐντριβεστέρων ἐμοῦ περὶ τὰς τοιαύτας ἀρχαιολογικὰς ἐρεῦνας.

Ἐν Ἱερουσαλὴμ κατὰ Ὀκτώβριον 1871.

Ὁ ἀρχιμανδρίτης
ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΜΥΡΙΑΝΘΕΥΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Νικηφόρου Θεοτόκου τοῦ Ἀστραχανίου καὶ Σταυρουπόλεως ἀρχιεπισκόπου Κυριακοδρόμιον, ἥτις ἐρμηνεῖα καὶ μετ' αὐτὴν ἠθικὴ ὁμιλία εἰς τὸ κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν ἀναγιγνωσκόμενον Εὐαγγέλιον κ.λ. τόμ. Α'. Ἐκδ. Ε'. Ἐπιμελεῖα καὶ δαπάνη Ἀθαν. Π. Πετροκόπη δικηγόρου καὶ Ἰω. Δημ. Ἀθανασιάδου. Ἐν Τριπλίτῃ 1871.

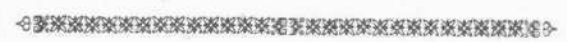
Ὀλίγα βιβλία ἀπέκτησαν ἐν Ἑλλάδι τοσοῦτω δε-

καίαν και κατ' αζίαν φήμην, επεζητήθησαν μετά τοσαύτης προθυμίας και ανεγνώσθησαν μετά τοσαύτης σπουδής και ωφελείας ὅσον τὰ Κυριακοδρομία του αοιδίμου Θεοτόκου. Και διά τί τοῦτο; διότι ὁ Θεοτόκης ἐρμηνεύων τὴν διδασκαλίαν του Εὐαγγελίου, ἔχει πρῶτος αὐτὸς βαθεῖαν τὴν πεποιθῆσιν τῆς ἀληθείας αὐτῆς, και διότι πρὸς τὴν πεποιθῆσει ἡ τις συντρέχει εἰς τὸ νὰ χαράττη ἐν ταῖς καρδίαις ευκολώτερον και ἄνευ ἀτόπου μακρηγορίας ἡ περινενομημένων ἐπιχειρημάτων τὰ θεία παραγγέλματα, στολίζει τὸν λόγον αὐτοῦ και δι' ἀξίωσημειώτου σαφηνείας, χάριτος και γλαφυρότητος. Ἰδοὺ διά τί ἀπὸ τοῦ 1796 ἔτους, ὅτε τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύθη τὸ Κυριακοδρομῖον, μέχρι τῆς σήμερον, τουτέστι ἐπὶ ἐξοδωμικονταπέντε ἐνιαυτοῦς, πολλάκις κατὰ χιλιάδας ἀντιτύπων ἀνετυπώθη, και πάντοτε ἐγένετο δεκτὸν ὡς εἰ ἦτο ὄλως νέον και ἀνθηρὸν σύγγραμμα. Ἡ ἐν αὐτῷ χριστιανικὴ και ἠθικὴ διδασκαλία εἶναι διδασκαλία ἰδιάζουσα εἰς πᾶσαν τοῦ χρόνου περίοδον, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας, διδασκαλία τῆς ὁποίας οἱ ἐναρμόνιοι ἦχοι θέλγουσι και τὰς ἦττον ἐξησκημένας ἀκοὰς και κατανύγουσι και τὰς πλέον πεπωρωμένας καρδίας. «Ὁ Θεὸς, ἀναγινώσκουμεν ἐν τῇ 156 σελίδι τοῦ ἀτόμου ὃν ἔχομεν ἀνὰ χεῖρας, εἰς ἣν κατὰ τύχην ἔπεσε τὸ βλέμμα ἡμῶν, ὁ Θεὸς και διά λόγου ἐδίδαξε, και δι' ἔργων ἐβεβαίωσεν, ὅτι εἰς αὐτὸν και οὐχί εἰς τοὺς ἀνθρώπους πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν.» «Μὴ πεποιθατε, εἶπεν, ἐπ' ἄρχοντας ἐπὶ υἱοῦς ἀνθρώπων οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία.» Σὺ δὲ, ὦ ἀνθρώπε, και κυβέρνησιν, και τιμὴν, και πᾶν ἀγαθὸν, οὐκ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος ἐλπίζεις; ὁ ἄρχων, ὡς ἀνθρώπος, ἔστι μεταβλητὸς, σήμερον σὲ ἀγαπᾷ και σὲ προστατεύει, αὔριον σὲ μισεῖ και σὲ καταδιώκει; ὁ ἄρχων, ὡς υἱὸς ἀνθρώπου, σήμερον κάθηται εἰς τὴν ὑψηλὴν τῆς εὐτυχίας καθέδραν, ὅθεν κραταιῶς περιθάλλει σε, αὔριον κατακρημνίζεται εἰς τὸν βαθὺν τῆς δυστυχίας χάνδακα, ὅθεν ἡ περιθάλψις αὐτοῦ οὐδὲν ὠφελεῖ σε; ὁ ἄρχων, ὡς ἀνθρώπος θνητὸς, αὔριον ἀποθνήσκει, σὺ δὲ οὐ μόνον μένεις γυμνὸς τῆς προστασίας αὐτοῦ, ἀλλὰ και ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ μισούμενος. Ἡμεῖς ἐλπίζομεν εἰς τοὺς συγγενεῖς ἡ εἰς τοὺς φίλους; ἀλλ' αὐτοὶ ἔχουσιν ἡ δύνανται ἀπροαίρετον, ἡ προαίρεσιν ἀδύνατον, ἡγοῦν ἡ οὐδόλως θέλουσι, κἂν δύνωνται, ἡ οὐδόλως δύνανται, κἂν προαιρῶνται βοηθῆσαι ἡμῖν; αὐτοὶ σήμερον ὑπόσχομαι πολλά και μεγάλα, αὔριον ἀθετοῦσι τὴν ὑπόσχεσιν, και οὐκ ἐκπληροῦσιν οὐδὲ πολλὰ οὐδὲ ὀλίγα. Ἡμεῖς ἐλπίζομεν εἰς τὸ ἀργύριον και εἰς τὸ χρυσίον, εἰς τοὺς λίθους και τὰ κειμήλια; αὐτὰ δὲ σήμερον εἰσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν, και αὔριον ἡ κλέπτουσιν οἱ κλέπται, ἡ ἀρπάζουσιν οἱ λησταί, ἡ σκορπίζουσιν τὰ ἐλαττώματα, ἡ διαφθείρουσι τῶν συμφορῶν αἱ περιστάσεις, ἡ τέλος

πάντων ἀφαιρεῖ αὐτὰ ἀφ' ἡμῶν ὁ θάνατος. Θέλεις ἵνα ἡ ἐλπίς σου ἔχη βάσιν στερεὰν και βεβαίαν; Εὐρὲ ἀνθρώπον δυνάμενον ποιῆσαι ὅσα θέλεις; εὐρὲ ἀνθρώπον φυλσάοντα ἀμετάβλητον τὴν ἐαυτοῦ ὑπόσχεσιν, εὐρὲ ἀνθρώπον κατὰ φύσιν εὐεργετικὸν, και στήριζον ἐπ' αὐτὸν τὴν ἐλπίδα σου. Ἀλλὰ ποῦ νὰ εὐρεθῇ τοιοῦτος ἀνθρώπος; ἀληθῶς τοιοῦτον ἀνθρώπον οὐκ εὐρίσκεις, ὅμως εὐρίσκεις, ἐὰν θέλῃς τὸν Θεόν; αὐτὸς ἔστι παντοδύναμος.» κλ. κλ.

Τοῦ κοινωφελεστάτου τούτου συγγράμματος, καθὼς και τοῦ Κυριακοδρομίου τῶν Ἀποστόλων καταστάτων σπανίων, τὴν ἐκδοσιν ἐπεχείρησαν οἱ κύριοι Πετροκόπος και Ἀθανασιάδης ὑπὸ χριστιανικοῦ ἀληθῶς ζήλου ἐμφορηθέντες, διότι ἀναλαμβάνων τις, οὐχὶ ὀγκωδῶν τόμων οἶα τὰ Κυριακοδρομία, ἀλλὰ και βιβλιδίων τύπων ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἀναλαμβάνει ἔργον ἡράκλειον. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι θέλουσι τύχει προθύμου ἐνισχύσεως, καθόσον μάλιστα ἡ τιμὴ τοῦ βιβλίου μετρία.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

Τῇ δεσποινίδι Fanny Kléber *).

[Ἀσμάτιον.]

Θεὸς ἂν ἤμην, νεανίς, ἡ Ἥβη μου θὰ ἦσο,
Ὡραία οἰνοχόος μου και ψάλτρια γλυκεῖα;
Τόσον ἐχθὲς ὑπὸ πολλῶν χαρίτων ἐκοσμεῖσο,
Τόσον ὑπὸ τῆς σῆς μολπῆς ἐτέρφθη ἡ καρδία.

Ἄν ἤμην, κόρη, βασιλεὺς, εὐθὺς θὰ ἐκαλεῖσο.
Ἡγεμονίς πανέκλαμπρος ἐν δόξῃ και λατρείᾳ,
Ἐγὼ δὲ δὲν θὰ ἔπαυον εἰς πάντας νὰ κηρύσσω
Πῶς εἰς ἡ εὐτυχία μου, τοῦ θρόνου μου κυρία.

Ἀλλὰ δὲν εἶμαι βασιλεὺς ἡ κρατερὸς Θεὸς τις,
Και δὲν σοὶ δίδω Ὀλυμπον, σκῆπτρον, πορφυ-
[ραν, πλοῦτον.

Εἰς εἶμαι νέος ποιητὴς και εἰς τὸν κόσμον τοῦτον
Τὴν Μοῦσαν μόνον μελωδῶ, και εἶμαι ὀπαδὸς τῆς.
Ὡ νέα, Μοῦσα εὐχαρῖς ἐφάνης χθὲς ἐσπέρας,
Εἶχες φωνὴν ἀγγλικὴν και ὀφθαλμοὺς ἀστέρας!

Εἰς κόρην ὠραίαν.

[Ἀσμάτιον.]

Εἶσαι δροσερὰ ὡς ῥόδον και ζεφύρου γλυκυτέρα,
Ἐχεις ὀφθαλμοὺς μαγείας και φωνὴν μελωδικὴν,

*) Ἡ χαρίεσσα αὕτη δεσποινίς, Πολωνὴ τὸ γένος, ἔφαλλε τῇ 27 Φεβρουαρίου ὑπὲρ τῶν ἐν Βραβίλᾳ Ἑλληνικῶν Σχολείων, τῇ δ' ἐπιούσῃ τῇ ἐπεδίδθησαν οἱ ἄνω στίχοι, σεβασμοῦ και εὐγνωμοσύνης φέρος.

Ἐχεις χεῖρας ἀβροτάτας και ὀσμὴν ἐρωτικὴν,
Και ἡ χάρις σου γραφίδος πάσης εἶναι ἀνωτέρα.
—
Εἶσαι χάρις και ἀστέρων εἶσαι, κόρη λαμπροτέρα,
Ἀποπνεύουσα ἠδέως χαρμονὴν παρθενικὴν,
Εἰς τὴν ὄψιν σου πλανᾶται μ' ἁρμονίαν θελκτικὴν
Ὅ,τι ὁ κόσμος ἔχει ὠραῖον και εἰς γῆν και εἰς
— [αἰθέρα.
Ὀμιλοῦσα κατευφραίνεις, βλέπουσα δὲ μαγνητίζεις,
Εἶσαι σίλφίς αἰθερία φαειδρὰ ὅταν βηματίζης.
Ὅπου στρέψῃς γλυκὺ βλέμμα θ' ἀπαντήσης θαυ-
— [μαστάς,
Ἄνθελῆσης πρὸ ποδῶν σου θερμοὺς ἔχεις λατρευτάς,
Κ' εἶσαι κόρη, περιβλεμένη, ὅλη ἀκτινοβολοῦσα.
Τῶν ἐνείρων μου θεότης, τῶν ἐμπνευσεῶν μου
— [μοῦσα.

ΚΑΘΑΝΘΗΣ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥΣ.

Ἡ πρόοδος τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Μίαν ἀλήθειαν λέγω μεγάλην και ἄκουσον, Κόσμε!
Παρηγορήσθε ὅποσοι τυχόν, ἀδελφοί μου, φρονεῖτε
Ὅτι οἱ ἀνθρώποι: μέχρι τῆς σήμερον ἀπὸ αἰῶνων
Δεσποκτῶ οὐδεμίαν ἐποίησαν πρόοδον πλέον! . . .
Σωματικῶς τὸν Χριστὸν ἐπὶ ξύλου ἐσταύρωσαν τότε.
Σήμερον ὅμως σταυροῦσι ψυχὰς, ἔχει σῶματ' ἀνθρώπων.
Τὰς προσηλοῦσ' οἰνοὶ εἰς ἰδύνας και πότους παντοίους,
Ἐκαταπαύστω, δεινῶς τυραννοῦντες τ' ἀθῶα τὰ ὄντα,
Ἐπεριγράφτω, ἀβήρητος, ἐν εἶδει φρικτοῦ μυστηρίου,
Ἐν σιωπῇ και νυκτὶ ἠθικῇ τελομένου ἀγγίως!
Φεῦ! ἀμειλίχτως, χωρὶς εὐπλαχίας και πόνου και οἴκτου,
Ἄνευ ἐλέγχου τινὸς συνεδησῶς, ἄνευ αἰσχύνης,
Ἄνευ στιγμῆς συμπαιθείας μιᾶς, ναι μιᾶς κἂν και μόνης.
Ἄνευ τινὸς σεβασμοῦ, συστολῆς, ἄνευ φόβου διόλου!
Τ' ἔμμα δὲν κλαίει δὲ νῦν, ἀλλὰ κρύφα αἰμάσσει ἡ καρδία,
Ἥτις σιγᾷ φαινομένως ἡ πλάσσεται χαίρουσα μᾶλλον,
Ἰπὸ μορφῆν τεχνηέντως φαειδρὰν κατακρύπτουσα σάλον!
Τίς δ' ὄ γαυρούμενος;— φίλος! —και τίς ὄ γαυρῶν— ἡ φίλια!
Ὡ ἀνθρωπότης, λοιπὸν, πόσον εἶσαι, ὦ! πόσον ἀθλία!
Πᾶσά σου πρόοδος οἰκτρὰ και συνάμα γελοία!

Ἀλήθεια και ψεῦδος.

Ἄμπει ὡς ἥλιος, ἄχ! ἡ ἀλήθεια ἔνδον τοῦ στήθεος,
Πλὴν συγκαλύπτουσι νέφη πυκνὰ τὸ παμπόθητον φῶς τῆς:
Νέφη οἱ λόγοι. . . ἐν ψαῖ ἀκτινῆς τῆς ἔδει νὰ ἦναι!
Μάτην ὀργᾷ νὰ φανῇ εἰς τὸν κόσμον ἡ τλήμων θεότης!
Μάτην ὀργᾷ νὰ χυθῇ ἐκ καρδίας εἰς ἄλλην καρδίαν!
Αἱ περιστάσεις, αἱ σχέσεις, συμφέροντα, πάθη παντοῖα,
Στρέφουσι ψεῦδος τροχὸν ἐν τῷ στόματι πάντων τὴν γλῶσσαν,
Κ' ὑποκρισίας πηγὴν καθιστῶσιν ἀκένωτον ἔλως
Τῆς ὑψηλῆς ἀληθείας τὸ ὄργανον, δῶρημα θεῶν!
Ὡ ἀνθρωπότης ἀθλία, ψυχὴν διατὶ κἂν νὰ ἔχῃ,
Ὅταν τὴν μόνην τροφήν, ἥτις πρέπει εἰς αὐτῆς τὴν οὐσίαν,
Ἄδυναται νὰ τῇ δώσῃς ἀγνὴν εἰς τὴν πάντα εἰῶνα;

Δυνατὴ ἡ ἀγνότης.

«Εἶμοι ξυνεῖη φέροντι μοῖρα
τῶν εὐσεπτῶν ἀγνεῖαν λόγων
Ἐργῶν τε πάντων!»
[Σοφ. ἐν Οἰδ. τυράννω.]

Μὴ διότι πλεῖστοι πίπτουν εἰς τὰ βάθη κολυμβῶντες,
ὡς τοῦ κολομβαῖν βεβαίως ἔμπειροι μὴ τόσοσ ὄντες,
ἀνὲν ὑπάρχουσι και ἄλλοι, οὔτινες μετ' εὐκολίας
Τῆς τοῦ ὕδατος ἐπάνω πλέουσιν ἐπιφανείας;
Ἡ εἰς βόρβορον διέτι ἔρπουσιν ἀκόλλητες τοσοῦτοι,
ἀνὲν ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις ἄρα και τινες τοιοῦτοι,
Οὔτινες πρὸς βίου χώραν ὀρισμένοι λαμπροτέρην
δύνανται νὰ παραιτῶσι τὴν μορφὴν τῶν τὴν προτέραν
Και εἰς σχῆμα νὰ πετῶσι κευφοπτεροῦ χρυσαλλίδος.
Πρὸς τῆς κυανῆς τοῦς θόλους ἀγαλλόμενοι ἀψίδος.
Φ. Α. ΟΙΚ.

ΑΡΑΦΟΡΑ.

ΘΗΡΑΣ ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ. Ἡ Revue des Deux Mondes τῆς 1 Σεπτεμβρίου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, περιέχει τὰ ἐξῆς: «Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1866 ἔτους, ὑποθαλάσσιον ἠφαιστειον, πρὸ ἐνὸς και ἡμισέως αἰῶνος καθευδον, ἐξηγέρθη διά μιᾶς περὶ τὴν Θήραν, και μεταξὺ φλογῶν και καπνοῦ ἀνεφύησαν νησιδία τινὰ περίξ τῶν παρακειμένων ἀρχαιοτέρων, ἃ τινὰ και αὐτὰ ἔχουσι τὴν καταγωγὴν ὁμοίαν. Τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο γεγονός ἐἴλκυσε παρευθὺς τὴν προσοχὴν τῶν γαιολόγων οἱ τινες, μόλις κατευνασθεῖσης τῆς ἐκρήξεως, ἐπεχείρησαν ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας, προχωρήσαντες και εἰς ἀνασκαφὰς πρῶτον μὲν ἐν Θηρασίᾳ, εἶτα δὲ ἐν Θήρᾳ, ὅτε και ἀνεκάλυψαν οἰκοδομὰς ἀναγομένας κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὴν προϊστορικὴν ἐποχὴν. Αἱ οἰκοδομαὶ αὗται, ὡς ἐγένετο τότε γνωστὸν *) ἐθεμελιούντο ἀμέσως ἐπὶ ἐσκαωριασμένης λιθάδος (lave), και ἐκαλύπτοντο ὑπὸ πυκνοῦ στρώματος λίθων παρίνων, λειψάνων ἀρχαίας τινὸς ἐκρήξεως, ἡ τις εἶχε κατακλύσει ὀλόκληρα χωρία, ὅπως μετὰ ταῦτα ἡ τέφρα τοῦ Βεζουβίου ἔθαψε τὴν Πομπηίαν, τὸ Ἡράκλειον και τὰς Σταβίας. Ἐντὸς τῶν ἀνασκαφέντων οἰκοδομημάτων εὐρέθησαν πολυάριθμα και ποικίλα πράγματα, οἷον ἀγγεῖα, τὰ μὲν ἐκ πλίνθου, τὰ δὲ ἐκ λιθάδος, ἐργαλεῖα ἐκ χαλκίων, σπόροι, ἐρίβιθοι, ἄχυρα και ὄσπ' ἀλλ' ἡ ἔλλειψις ἀντικειμένων ἐκ μετάλλου, πλὴν δύο μικρῶν χρυσῶν δακτυλίων εὐρεθέντων ἐν Θήρᾳ, ἦτο παντελὴς και ἀξία σημειώσεως.

*) Ὁρα Παγδ. τόμ. Ις', σελ. 524, 538, και τόμ. ΙΖ', σελ. 487, 525.

γινόμενα από τοῦ 1866, ἐκποινοποίησαν νεωτέρας εἰδήσεις οἱ Κύριοι Gorceix καὶ Mamet. Ἀνεκαλύφθησαν δὲ καὶ ἄλλαι ἀρχαῖαι οἰκοδομαὶ εἰς τέσσαρα διάφορα μέρη περὶ τὸ χωρίον Ἀκρωτήριον, κείμενον ἐν Θήρᾳ· ἐκ δὲ τῶν ἀνωτέρω εὐρεθέντων ἀναφέρομεν μέγαν ἀριθμὸν ἀγγείων, ἃ τινὰ κατὰ τε τὸ σχῆμα καὶ τοὺς ὠραϊσμοὺς διαφέρουσιν ἐντελῶς ἀπὸ τῶν ἑλληνικῶν, ἑτρουσικῶν καὶ φοινικικῶν κεράμων· σκευὴ ἐκ λιβάδος, χειρομύλους, ἰδιῶτα, σκάφας καὶ τὰ τοιαῦτα, ἅμα δὲ καὶ ἐργαλεῖα ἐκ χάλικος ἀνάλογα πρὸς τὰ τῆς λιθίνης ἐποχῆς. Ἐπὶ τινος τῶν οἰκιῶν σώζονται ἐπιγραφαί, ἐξωγραφημέναι ἐπὶ τοίχῳ ἠθροστωμένου. Εἰς μεγάλην οἰκίαν εὐρεθῆσαν κατὰ τὴν παραλίαν, ὑπὸ στρώμα πωρίνου λίθου εἴκοσι μέτρων, συγκειμένων ἐκ πουζολάνης καὶ πωρίνων λίθων ἀλλεπαλλήλως κειμένων, ἀνεκαλύφθη πρίων ἐκ καθαροῦ χαλκοῦ, ἄνευ οὐδενὸς ἔχνους κασσιτέρου ἢ ψευδαργύρου.

Τοιοῦτος πρίων ἐκ μετάλλου κατὰ πρῶτον ἤδη ἀνακαλύπτεται μεταξὺ ἐρείπιων τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Ἐκτὸς τούτων εὐρέθησαν εἰς τὰ διάφορα δωμάτια τῆς αὐτῆς οἰκίας σεσωρευμένοι ἐρεθίνθοι, κριθῆ, φακῆ, ἄχυρον κεκομμένον, καὶ διαφόρων σχημάτων ἀγγεῖα πλήρη τοιούτων εἰδῶν. Ὅσα αἰγῶν καὶ προβάτων διεσκορπισμένα καὶ τεμάχια ἀνθρώπων παντοειδῶν ζώων, καθὼς καὶ δλόκληρος κορμὸς ἐλαίας εὐρέθησαν ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ.

Εἰς διάφορα μέρη τῆς Θήρας παρετηρήθη ὑπὸ τοὺς πωρίνους λίθους, στρώμα γῆς μελαίνης προερχομένης ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῆς λιβάδος· ἴσως ἦτο τὸ ἀρχαῖον φυτικὸν ἔδαφος τῆς νήσου. Ἡ μέλαινα αὕτη γῆ περιέχει πολλὰ λείψανα κεράμων.

Παραβάλλοντες τὰς νέας ταύτας ἀνακαλύψεις πρὸς τὰς γενομένας κατὰ τὰς πρώτας ἀνασκαφάς, δὲν διστάζομεν ἢ ἀναβιβάσωμεν τὸν ἀρχαῖον πολιτισμὸν τῶν νήσων τούτων εἰς τὸ τέλος τοῦ λιθίνου αἰῶνος. Ὁ χάλικος πρίων ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἐποχὴ τῶν μετάλλων ἦτο ἐπὶ Θήρας, ὅτι κατακλυσμὸς οὐ τις τὴν μνήμην δὲν εὐρίσκομεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀνέτρεψε μέγα μέρος τῆς Θήρας, καὶ ἐνεταφίασεν ὑπὸ τέφραν καὶ λίθους τὰ ἀνευρισκόμενα λείψανα. Ὁ Κ. Fouqué ἀπέδειξεν ἤδη ὅτι τὰ ἐργαλεῖα καὶ αἱ κέραμοι αἱ ἀνακαλυφθεῖσαι ἐν Θηρασίᾳ καὶ Θήρᾳ ἦσαν πιθανῶς ξένης κατασκευῆς, καὶ ὅτι οἱ κάτοικοι ἐπορίζοντο αὐτὰ ἐμπορευόμενοι διὰ θαλάσσης μετὰ τῆς Ἀνατολῆς. Ὅπως δὲ ποτε τὰ λείψανα ταῦτα ἀποδεικνύουσιν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τοῦ ἑλληνικοῦ ἀρχιπελάγους εἶχον περιέλθει εἰς ἀνώτατον βαθμὸν πολιτισμοῦ, εἰς περίοδον χρόνου ἀφ' ἧς χωρίζουσιν ἡμᾶς χιλιάδες αἰῶνων. Τὴν Θήραν, πρὸ τῆς ἀνατροπῆς τοῦ κεντρικοῦ μέρους αὐτῆς ἐκάλυπτον οἰκίαι καὶ ἀγροὶ καλλιεργημένοι. Οἱ ἐπὶ τοῦ λιθίνου αἰῶνος Θηραῖοι ἔκτι-

ζον ἀψίδας μετὰ λίθων καὶ ἀμμοκονίας, κατεσκευάζον ἄσβεστον, μετεχειρίζοντο λαμπρότατα χρώματα καὶ ἐκ λιβάδος σταθμά, καὶ ἐγίνωσκον τὴν ὑφαντικὴν καὶ κεραμοποιεῖν. Ἄρα τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τῆς ἀνθρωπότητος ἀναβαίνει πολὺ ὑψηλότερον ἢ ὅσον μέχρι τοῦδε ἐνομίζομεν.»

ΛΦΡΟΔΙΤΗ ΤΗΣ ΜΗΛΟΥ. Τὸ αὐτὸ φυλλάδιον τῆς Revue περιέχει καὶ περὶ τῆς Ἀφροδίτης τῆς Μήλου ἀξιόλογον πραγματείαν, ὅπως τεχνικὴν, ἐξ ἧς καταφαίνεται, ὅτι τὸ ἄγαλμα, εὐρεθὲν τὸ κατ' ἀρχὰς διηρημένον εἰς πολλὰ τεμάχια κακῶς συνηρμύσθη, καὶ ὅτι διαλυθὲν σήμερον δύναται νὰ συναρμολογηθῇ κατὰ τὴν ἀρχαίαν κατασκευὴν. Παραθέτομεν δὲ ἐνταῦθα τὴν ἀρχὴν μόνην τῆς πραγματείας.

«Ἐπὶ τῆς πολιορκίας τῶν Παρισίων ὑπὸ τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ, ὃ ἐπὶ τῆς παιδείας ὑπουργὸς διέταξε νὰ μετακομισθῇ ἐκτὸς τοῦ Λούβρου καὶ ἀποτεθῇ εἰς ὑπόγειον ἢ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Τὸ συνταχθὲν δὲ πρωτόκολλον βεβαιεῖ ὅτι τὸ ἄγαλμα ἦτο ἀέλαβες, τὸ μάρμαρον σῶον, καὶ ὅτι μόνος ὁ γύψος δι' οὗ εἶχον ἐπισκευασθῆ τινὰ μέρη εἶχεν ἀποσπασθῆ ἕνεκα τῆς ὑγρασίας.

Ἐπὶ τῷ 1820 ἔτος ἀνεκαλύφθη ἐν Μήλῳ τὸ ἄγαλμα τοῦτο καὶ μετεφέρθη τὸ 1821 εἰς τὸ Λούβρον, οἱ Κ. Κ. Dumont d'Urville, Marcellus καὶ Clarac ἐδημοσίευσαν περιγραφάς, ἐξ ὧν προκύπτει ὅτι εὐρέθη διηρημένον εἰς διάφορα τεμάχια, ὅτι κατὰ πρῶτον ἐπεβιβάσθη εἰς τουρκικὸν πλοῖον, ὅτι μετὰ ταῦτα μετεφέρθη ἀλληλοδιαδόχως εἰς τρία ἕτερα γαλλικὰ, καὶ ὅτι ἐν Λούβρῳ συνηρμύσθησαν τὰ τεμάχια ὅπως φαίνονται σήμερον.

Ἄλλ' ἡ διάλυσις τοῦ γύψου, δι' οὗ ἐκρύπτοντο αἱ ἀρμογαί, ἐπιτρέπει σήμερον νὰ μάθωμεν ἀκριβέστερον τὸν ἀριθμὸν τῶν τεμαχίων τοῦ ἀγάλματος, τὸ τε σχῆμα καὶ τὴν θέσιν τῶν μερῶν· κατεδειχθη δὲ καὶ ἡ σημαντικὴ διαφορὰ ἢ μεταξὺ τοῦ τρόπου καθ' ὃν τὰ μέρη ταῦτα ἦσαν συνηρμύσμενα ὑπὸ τοῦ τεχνίτου, καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν συνηρμύσθησαν μετὰ ταῦτα, διαφορὰ ἐπιπλέον καταφανομένη μετὰ τὸν δόλοκλῆρον τῆς θέσεως τοῦ ἀγάλματος καὶ τῆς ἀρχαιοτέρας, ἐκείνης δηλαδὴ εἰς ἣν ἐτοποθετήθη κατὰ πρῶτον τὸ πάλαι. Εὐτυχῶς δὲ ἡ διαφορὰ αὕτη δύναται νὰ διορθωθῇ κατὰ τὴν ἀρχικὴν περίστασιν, χωρὶς νὰ πάθῃ τὸ ἄγαλμα.»